הלכות (שופר) סוכה (ולולב) פרק ה' - תמלול

סיכום השיעור

סיכום פון הלכות סוכה פרק ה' (פרק ב' פון הלכות סוכה) — הלכות א'-כ"ב

הלכה א' — דיני סכך: די פינף תנאים

דער רמב"ם'ס ווערטער: סכך של סוכה אינו כשר מכל דבר. אין מסככין אלא בדבר שגידולו מן הארץ, ושאינו מחובר, ואינו מקבל טומאה, ואין ריחו רע, ואין נושר ונובל תמיד.

פשט: דער רמב"ם שטעלט אוועק פינף תנאים פאר כשר'ע סכך: (1) גידולי קרקע, (2) נישט מחובר, (3) נישט מקבל טומאה, (4) נישט ריח רע, (5) נישט נושר ונובל.

חידושים און ביאורים:

- **המשך פון פריערדיגן פרק:** דער רמב"ם האט פריער געזאגט אז **דפני סוכה כשרים מן הכל** — די ווענט קענען זיין פון אלעס. יעצט שטעלט ער אוועק אז **סכך אינו כשר מכל דבר** — סכך האט שטרענגערע כללים. דאס ווייזט אז סכך איז דער עיקר פון די סוכה — די סוכה הייסט דאך **על שם הסכך**.

- **די ערשטע דריי תנאים ווי איין מהלך — "אוהל עראי":** די דריי ערשטע תנאים (גידולי קרקע, נישט מחובר, נישט מקבל טומאה) שפיגלען אפ איין ענין — די סכך זאל זיין אן ארגענישע, נישט-אויסגעארבעטע זאך, **אינצווישן** — נאכן וואקסן און פארן מאכן א כלי. דאס פאסט מיט דער גמרא'ס באגריף פון **מפסולת גורן ויקב** — פשוטע זאכן וואס מ'טרעפט אין פעלד. דאס שטימט מיט דעם פסוק **"באספך מגרנך ומיקבך"** — ווען מ'שטייט אין פעלד און מ'וויל שאטן, נעמט מען וואס מ'טרעפט און מאכט א סוכה.

- **חילוק צווישן ערשטע דריי און לעצטע צוויי תנאים:** דער רמב"ם זאגט מפורש: **סיכך בדבר שאין גידולו מן הארץ, או במחובר, או בדבר המקבל טומאה — פסולה** (מעכב, מן התורה). אבער **ריח רע און נושר ונובל** איז נאר **לכתחילה** — בדיעבד כשרה. דער טעם: **שלא יניח סוכתו ויצא** — מ'זאל נישט אנטלויפן פון דער סוכה. ענליך צו דעם דין אז מ'טאר נישט נוצן שלעכט-שמעקנדע נר ביי א סעודה, ווייל מ'וועט אוועקגיין.

- **באלאנס פון "עראי":** די ערשטע דריי תנאים ווייזן אז ס'דארף זיין עראי'דיגע זאכן; די לעצטע צוויי ווייזן אז ס'טאר נישט זיין **צו** עראי'דיג — נישט צו שטארק "דזשאנקי."

הלכה א' (המשך) — חוטין ועלין יורדין לתוך עשרה טפחים

דער רמב"ם'ס ווערטער: וצריך להזהר שלא יהיו חוטין ועלין של סכך יורדין לתוך עשרה טפחים, כדי שלא יצא רוב ישיבתו.

פשט: מ'דארף אכטונג געבן אז בלעטער און שטענגלעך פון סכך זאלן נישט אראפהענגען אין די עשרה טפחים וואו מ'זיצט.

חידושים:

- **שאלה: צי איז דאס בדיעבד פסול?** דער **חזון איש** מוטשעט זיך מיט דעם. פריער האט מען געלערנט אז ביי א סוכה העכער פון כ' אמה, אויב ס'איז דא אסאך יורדים קען עס ממעט זיין דעם שיעור (חמתה מרובה מצלתה). דא איז די שאלה אנדערש — צי ס'איז א פסול פון **דירת רוחות** (מ'קען נישט וואוינען דארט), אדער צי ס'ווערט ממש **אויס שיעור**.

- **דער רמ"א'ס פארשטאנד:** דער רמ"א פארשטייט אז דאס מיינט נישט אז ס'ווערט אויס שיעור; מ'קען זיך רוקן צו אן אנדער פלאץ אין דער סוכה. אבער אנדערע לערנען אז ס'איז טאקע פסול בגאנצן.

- **זכרון לברכה:** אין **זכרון לברכה** שטייט אז ס'איז **פסול בדיעבד**. די שאלה איז צי דאס רעדט נאר ווען צילתם מרובה מחמתם.

הלכה ב' — מתכות, עצמות, שברי כלים, אוכלין

דער רמב"ם'ס ווערטער: סיככה במיני מתכות, או בעצמות ועורות — פסולה, שאין אלו גידולי קרקע. הדלה עליה גפנים... עד שנעשית סוכה — פסולה, שלא נעקרו. סיככה בכלי עץ, או במחצלאות של קנים ושל חלף המקבלות טומאה — פסולה. וכן אם סיככה בשברי כלים ובלאותיהם — פסולה, הואיל והיו מקבלין טומאה. סיככה באוכלין — פסולה, לפי שמקבלין טומאה.

פשט: דער רמב"ם גיט ביישפילן פאר יעדן פון די דריי פסולים: מתכות/עצמות = נישט גידולי קרקע; מחובר = גפנים וואס וואקסן נאך; כלי עץ/מחצלאות = מקבל טומאה.

חידושים:

- **מתכות — נישט גידולי קרקע:** כאטש מתכת קומט פון דער ערד (אבני ברזל, נחושת), איז עס נישט **גידולי** קרקע — עס וואקסט נישט, עס איז **דומם** — עס פארמערט זיך נישט. דאס זעלבע מיט שטיינער — זיי ענטוויקלען זיך אין דער ערד אבער וואקסן נישט.

- **שברי כלים — גזירה דרבנן:** שברי כלים זענען **יעצט** נישט מקבל טומאה (ווייל א צובראכענער כלי פארלירט טומאה), אבער דער רמב"ם פסל'ט זיי **הואיל והיו מקבלין טומאה**. די מפרשים זאגן אז דאס איז **פסולה מדרבנן** — א **גזירת "אטו"** — שמא וועט מען מסכך זיין מיט שברים וואס זענען נאך נישט טהור (שלמים). דאס איז אנדערש פון א דאורייתא פסול.

- **אוכלין — מקבל טומאה:** עסנווארג איז מקבל טומאה (נאך הכשר), דערפאר פסול פאר סכך.

הלכה ג' — צווייגן מיט פרוכט; ירקות

דער רמב"ם'ס ווערטער: שיחי תאנים ובהם תאנים, זמורות ובהם ענבים, מכבדות ובהם תמרים, וכן כל כיוצא בהם — אם הפסול מרובה מן הכשר, אין מסככין בהם. סיככה בירקות שאם יבשו יבלו ולא ישאר בהם ממש — אף על פי שעתה הן לחין, הרי מקומה נחשב כאילו אינם.

פשט: ביי צווייגן מיט פרוכט, קוקט מען צי דער פסול'ער חלק (פרוכט) איז מער ווי דער כשר'ער חלק (צווייגן). ביי ירקות וואס וועלן אויסטריקענען — רעכנט מען זיי שוין יעצט ווי גארנישט.

חידושים:

- **"פסול מרובה" — גרויסקייט, נישט ווערט:** דאס ווארט "פסול" מיינט דא נישט ווערט (פרוכט איז זיכער מער ווערט), נאר **גרויסקייט/סייז** — וואס נעמט אויף מער פלאץ. אויב דער כשר'ער חלק (צווייגן) איז מער ווי דער פסול'ער חלק (פרוכט), ווערט דער פסול **בטל ברוב** — מ'דארף נישט אז צילתה מרובה מחמתה זאל קומען נאר פון די צווייגן אליין.

- **נעמען פון צווייגן:** יעדע פרוכט האט איר אייגענע נאמען פאר אירע צווייגן: תאנים = **שיחים**, גפן = **זמורות**, תמרים = **מכבדות**. דאס ווארט **מכבדות** מיינט א בעזעם — ווייל מ'פלעגט כבד'ן (פעגן) דאס הויז מיט זיי (אזוי זאגט דער **מהרי"ק מלובלין**).

- **ירקות — כל העומד ליבטל כבטל דמי:** ביי ירקות וואס וועלן אויסטריקענען און פארשווינדן, רעכנט מען זיי **שוין יעצט** ווי זיי זענען נישט דא. דאס איז א שטארקע אנווענדונג פון דעם כלל **כל העומד ליבטל**

כבטל דמי. ס'ווערט א שאלה אויפגעשטעלט: א שטיקל לעטוס איז דאך **קיינמאל** נישט געווען גארנישט — ווי קען מען זאגן "כאילו אינם"?

- **תירוץ:** ווייל די סוכה דארף זיין **ראויה לשבעת ימים** (ווי עס שטייט אין גמרא), און איינע פון די תנאים איז אז דער סכך זאל נישט זיין **נושר ונובל תמיד**. ירקות וואס וועלן אויסטריקענען זענען נושר ונובל, דעריבער קאונטן זיי נישט אפילו ביים אנהויב. דער **רמב"ן** האט גענומען פון דא דעם יסוד.

הלכה ד' — פשתי העץ

דער רמב"ם'ס ווערטער: סיככה בפשתי העץ שלא דקן ולא ניפצן — כשרה, שדין עץ יש להן. אבל אם דקן וניפצן — אין מסככין בהן.

פשט: פשתן-צווייגלעך וואס מען האט נאך נישט באארבעט (דקן/ניפצן) — זענען כשר פאר סכך ווייל זיי האבן נאך דין עץ. אבער ווען מען האט זיי שוין באארבעט צו פלאקס — טאר מען נישט מסכך זיין, ווייל כאטש ס'איז גידולי קרקע, האט עס שוין נישט "תורת עץ עליו" — עס זעט שוין אויס ווי סחורה/צמר, נישט ווי עפעס וואס וואקסט פון דער ערד.

חידושים:

- דער רמב"ם זאגט נישט "פסול" נאר **"אין מסככין בהן"** — א לשון וואס ווערט באמערקט.

- **מסככין בחבלים של סיב ושל חלב** — שטריק געמאכט פון פלאנצן-פאסערן זענען כשר, ווייל: (א) זייער צורה שטייט נאך — מען זעט נאך אז ס'איז א נאטירלעכע זאך, (ב) זיי זענען נישט "דוק ונפוץ" — נישט באארבעט ווי פשתן, (ג) שטריק זענען נישט כלים.

- **דער ראב"ד'ס השגה:** דער ראב"ד איז נישט מסכים מיט דעם רמב"ם'ס סברא פון "כאילו אינו מגידולי קרקע." דער ראב"ד האלט: ס'איז דאך פאקטיש גידולי קרקע, וואס גייט מיך אן וואס מען מאכט דערפון? דער ראב"ד'ס טעם איז אנדערש — **מקבל טומאה על ידי דבר אחר** — ווען מען שטעלט עס אריין אין א כלי, ווערט עס ראוי צו זיין מקבל טומאה. דער ראב"ד האט "נישט ליב געהאט" דעם רמב"ם'ס חידוש פון "כאילו" — וואס הייסט "כאילו"? עס איז דאך פאקטיש גידולי קרקע!

- **פאראלעל צו שברי כלים:** ביי שברי כלים איז עס אסור ווייל ס'איז *אמאל געווען* א כלי; דא ביי פשתן איז עס אסור ווייל ס'*גייט ווערן* א כלי (מקבל טומאה). א פארקערטע סברא אבער א פאראלעל.

הלכה ה' — חיצים (פיילן)

דער רמב"ם'ס ווערטער: סוככה בחיצים — זכרים כשירה, נקבות פסולה (ווייל נקבות האבן א בית קיבול).

פשט: פיילן האבן צוויי טייפן: "זכרים" — וואס שטעקן זיך ארויס (מען שטעקט ארויף דעם אייזערנעם שפיץ), און "נקבות" — וואס האבן א הויל פלאץ וואו מען שטעקט אריין דעם שפיץ. נקבות האבן א בית קיבול, דעריבער זענען זיי מקבל טומאה ווי א כלי קיבול.

חידושים:

- **קשיא פון הלכות כלים:** דער רשב"א ברענגט א קשיא — אין הלכות כלים שטייט אז אזא סארט בית קיבול וואס איז **עומד לסתום** (מען גייט אריינשטעקן דעם אייזן און עס וועט פול ווערן) איז נישט מקבל טומאה! ווייל ס'איז "עומד לימלא." אויב אזוי, פארוואס איז עס דא פסול?

- **תירוץ-ריכטונג:** אפשר איז עס א **חומרא פון סוכה** — אזוי ווי ביי שברי כלים איז אסור ווייל ס'איז *אמאל געווען* א כלי, אזוי איז דא אסור ווייל ס'איז *יעצט* א כלי קיבול (כאטש לענין טומאה ממש רעכנט מען עס נישט). אבער דער תירוץ איז נישט גאנץ באפרידיגנד — "אפילו יעצט איז לכאורה נישט קיין כלי על פי הלכות כלים."

- [Digression: "אפשר איז דא א רמז אז סוכות קומט נישט מיט קיין פיילן – סוכת שלום."]

הלכה ו' — מחצלת

דער רמב"ם'ס ווערטער: מחצלת של קנים או של גמי או חלף — קטנה סתמא לשכיבה, לפיכך אין מסככין בה, אלא אם כן עשאה לסיכוך. גדולה סתמא לסיכוך, לפיכך מסככין בה, אלא אם כן עשאה לשכיבה. אם יש לה קיבורות — אפילו הגדולה אין מסככין בה שהרי היא כלי קיבול. ואפילו ניטל קיבורתה — אין מסככין בה (ווי שברי כלים).

פשט: א מחצלת (מאטע פון רויטן/גראזן) — קליינע: סתם איז פאר שלאפן (מקבל טומאה, פסול פאר סכך, סיידן געמאכט פאר סיכוך). גרויסע: סתם איז פאר דאך (כשר, סיידן געמאכט פאר שלאפן). מיט א קיבורות (אויפגעבויגענע זייט/ווענט) — אפילו גרויסע איז פסול ווייל ס'איז א כלי קיבול. אפילו נאכדעם מען נעמט אוועק די קיבורות — נאך אלץ פסול ווי שברי כלים.

חידושים:

- דער יסוד פון **סתמא** — מען גייט נאך דעם וואס מענטשן געוויינלעך נוצן אזא סייז מחצלת פאר, סיידן מען ווייסט אז ער האט עס געמאכט פאר א ספעציפישע צוועק.

- **ניטל קיבורתה** — דאס איז א דירעקטע אנווענדונג פון דעם פריערדיגן כלל וועגן שברי כלים: אמאל געווען א כלי = נאך אלץ פסול פאר סכך.

הלכה ז' — נסרים (ברעטער)

דער רמב"ם'ס ווערטער: נסרים שאין ברחבן ד' טפחים — מסככין בהם אפילו הן מנוסרין. אם יש ברחבן ד' — אין מסככין בהם, גזירה שמא ישב תחת התקרה וידמה שהיא סוכה.

פשט: שמאלע ברעטער (אונטער 4 טפחים ברייט) — כשר פאר סכך, אפילו אויסגעגלעט. ברייטע ברעטער (4+ טפחים) — פסול, א גזירה: מען זאל נישט מיינען אז א געוויינלעכע תקרה איז א סוכה.

חידושים:

- **קשיא אויף גזירת תקרה:** וואס איז בכלל שלעכט מיט א תקרה? אויב א תקרה איז געמאכט פון כשר'ע מאטעריאלן (גידולי קרקע, נישט מקבל טומאה), פארוואס זאל עס נישט זיין א כשר'ע סוכה? מדאורייתא מעג מען לייגן העלצער!

- **פארשלאגענע תירוצים:** (א) אפשר ווייל א נארמאלע תקרה האט אויבנאויף א **מעזיבה** (לעם/צעמענט) וואס איז זיכער פסול'ער סכך. (ב) אפשר ווייל מען דארף **פסולת גורן ויקב** — א תקרה איז נישט "פסולת." אבער דאס איז "נישט קלאר."

- **קשיא אויף דעם קריטעריום:** פארוואס גייט מען נאך **סייז** (4 טפחים) און נישט נאך **משופים** (אויסגעגלעט)? מען קען דאך זאגן אז גזירת תקרה זאל זיין אויף אויסגעגלעטע ברעטער, וואס זעען אויס ווי א תקרה! דאס בלייבט אן אפענע קשיא.

- **נסר אחד שיש בו ד' טפחים:** ווען מען לייגט נאר **איין** ברעט פון 4 טפחים צווישן כשר'ן סכך — איז די סוכה כשר (ווייל סכך פסול פסל'ט נאר ביי 4 אמות מן הצד), **אבער מען זאל נישט זיצן דירעקט אונטער דעם נסר.**

הלכה ח' — נסרים שרחבן ד' אבער נישט בעביין ד'; תקרה שאין עליה מעזיבה

נסרים אויפ'ן זייט

דער רמב"ם: אויב נסרים האבן ברוחב ד' טפחים אבער נישט בעובי ד', און מען האט זיי אומגעדרייט אויפ'ן זייט (על צדן) אז ס'זאל נישט זיין ד' — **הרי זה פסולה**, ווייל דער נסר איז פסול מצד גזירת תקרה, **בין שסיכך ברחבו בין שסיכך בעביו.**

חידוש: דאס איז למעשה א "גזירה לגזירה" — דער נסר אליין איז נישט ממש א תקרה וועו ער ליגט אויפ'ן שמאלן זייט, אבער די גזירה איז געווען א **גזירה כללית** אויפ'ן נסר גופא, נישט אויף ווי אזוי ער ליגט. ווען דער נסר האט אמאל געהאט ד׳ טפחים ברוחב, איז ער פסול אין אלע אופנים.

תקרה שאין עליה מעזיבה

דער רמב"ם: א דאך פון א הויז וואס האט נישט קיין מעזיבה (פעך/שטיינער וואס פארבינדט די ברעטער), נאר נסרים תקועים בעלמא — **הרי זה פסולה**, אפילו ווען די נסרים זענען נישט ד׳ טפחים ברייט.

חידוש — לשם סוכה: דער רמב"ם ברענגט ארויס א **גרויסע יסוד**: די סכך דארף זיין **געלייגט לשם סכך**. אויב מען האט געלייגט ברעטער אויף א הויז כדי צו בויען א דאך (לשם בית), אפילו דער דאך איז נאך נישט פארטיג — **הרי לא נעשו לשם סוכה אלא לשם בית**, און ס'איז פסול. דאס איז נישט בלויז גזירת תקרה, נאר א פסול פון חסרון לשם סוכה.

תיקון פון תקרה — פקפוק

דער רמב"ם: לפיכך אם פקפק הנסרים — אויב מען שאקלט/הייבט אויף די ברעטער (נעמט ארויס די נעגל), און לייגט זיי צוריק **לשם סוכה — הרי זו כשרה**, אבער נאר **ובלבד שלא יהיה בכל נסר רוחב ד׳ טפחים**, ווייל דעמאלט העלפט עס נישט (גזירת תקרה).

חידוש — פקפוק ווי עשיה: שאקלען איז אויך א עשיה — **ס'דארף זיין א עשיה לשם סוכה**, און שאקלען איז גענוג.

תיקון דורך נטל אחד מבנתיים

דער רמב"ם: אם נטל אחד מבנתיים — מען נעמט ארויס איינס פון צווישן זיי, און לייגט אריין כשר'ן סכך אויף יענעם פלאץ לשם סוכה — איז כשר.

חידוש — וואס מיינט "אחד מבנתיים": דער רמב"ם אין **פירוש המשנה** זאגט אז "מבנתיים" מיינט **פון צווישן יעדע צוויי** — מען נעמט ארויס יעדע צווייטע בלאט און לייגט אריין כשר'ן סכך. אויף אזא אופן ווערט עס כשר **אפילו מען האט נישט מפקפק אלע ברעטער**, ווייל א חלק פון דער סכך איז שוין לשם סוכה.

קשיא: אויב מען נעמט ארויס נאר יעדע צווייטע, בלייבט דאך רוב סכך נישט לשם סוכה? ס'ווערט בערך האלב-האלב. דער רמב"ם זאגט נישט אז ס'דארף זיין רוב כשר.

הלכה ט׳ — סוכה שנעשית כהלכתה / תעשה ולא מן העשוי

סוכה שלא לשם מצוה אבער לשם צל

דער רמב"ם: סוכה שנעשית כהלכתה בכל מקום... אף על פי שלא נעשית לשם מצוה, ובלבד שתהא עשויה לצל. דערפאר: **סוכת גוים, סוכת בהמה, סוכת רועים** — אלע כשר, ווייל זיי זענען געמאכט **לשם צל**.

חידוש — חילוק צווישן לשם מצוה און לשם צל: דער רמב"ם מאכט א קלארן חילוק: מ'דארף **נישט** לשם מצות סוכה (אנדערש ווי ביי **מצה** וואו ס'דארף זיין לשם מצת מצוה פון "ושמרתם את המצות"). אבער מ'דארף **יא** לשם צל — לשם א פלאץ וואס שיצט פון זון. א סוכה איז מעצם א שטרוקטור פאר צל; אויב ס'איז נישט געמאכט פאר דעם צוועק, איז עס נישט קיין סוכה.

חידוש — וואס מיינט "שלא לשם צל": ס'מיינט נישט אז ס'איז דא אן אנדער ריזאן. ס'מיינט אז דער סכך איז בכלל נישט געלייגט געווארן כדי צו מאכן א פלאץ צו זיצן/וואוינען אונטער. למשל: מען הענגט אויף בלעטער צו טרוקענען — ס'איז נישט לשם צל, כאטש ס'גיט פאקטיש א צל. אויך שמירה (א סטרוקטור צו באהאלטן חפצים) איז שלא לשם צל.

סוכה שנעשית מאליה — תעשה ולא מן העשוי

דער רמב"ם: אבל סוכה שנעשית מאליה... פסולה. לפי שלא נעשית לצל.

גרויסער חידוש — דער רמב"ם'ס הבנה פון "תעשה ולא מן העשוי": דער פסוק זאגט **"חג הסוכות תעשה לך"** — חז"ל דרש'ענען "תעשה — ולא מן העשוי." דער רמב"ם ברענגט **נישט** דעם נוסח "תעשה ולא מן העשוי" אלס א באזונדער פסול. אנשטאט, ער זאגט דער פסול איז **"לפי שלא נעשית לצל."**

די משמעות: דער רמב"ם פארשטייט אז **"תעשה ולא מן העשוי" איז נאר דער מקור/לימוד** פארוואס מ'ווייסט אז ס'מוז זיין לשם צל — אבער ס'איז **נישט א באזונדערע פסול**. ס'איז נישט אז "עשוי" אליין איז שלעכט; אויב עס וואלט געווען עשוי **לשם צל**, וואלט עס געווען גוט. דער פסוק איז בלויז דער מקור פון דער הלכה אז ס'מוז זיין לשם צל.

משל: ווי ביי שופר — "שופר" ולא שני שופרות — דער פסוק איז דער מקור, אבער דער פסול איז אינהאלטלעך אז צוויי שופרות טויגן נישט. אזוי אויך דא: דער פסוק "תעשה" איז דער מקור, אבער דער פסול איז אינהאלטלעך אז ס'איז נישט לשם צל. **די ריטב"א** ווערט אנגערופן אלס שטיצע פאר דעם אופן אין רמב"ם.

[Digression: **ראבאט מאכט א סוכה** — אויב א ראבאט מאכט א סוכה, ווענדט זיך וואר פירט דעם ראבאט. אויב א מענטש פראגראמירט דעם ראבאט צו מאכן א סוכה פאר סוכות, איז דער מענטש דער מאכער. א ראבאט וואס מחליט אליין (AI) — דאס איז "מעטאפיזיש אימפאסיבל." אויך: בית המקדש וואס קומט אראפ מן השמים (לויט די בריסקער'ס) איז געבויט לשם מקדש, אבער א סוכה וואס פאלט אראפ דורך נס — מ'איז נישט יוצא.]

הלכה י׳ — החוטט בגדיש

דער רמב"ם: החוטט בגדיש ועשאה סוכה — אינה סוכה, ווייל **לא נעשה גדיש זה לצל.**

פשט: איינער גראבט אריין אין א גרויסן הויפן תבואה און מאכט א חלל (טונעל/הויל). כאטש ער מאכט דעם חלל לשם סוכה, איז דער סכך (די תבואה אויבן) **נישט געלייגט געווארן לשם צל** — ס'איז געלייגט געווארן פאר תבואה. ער מאכט נאר די לאך, נישט די צל. דערפאר איז עס פסול.

חידושים:

- **חק תוכות vs. חק ירכות:** דער שאלה איז צי דאס איז א פראבלעם פון **חק תוכות** — ער מאכט נישט די סוכה (די ווענט/סכך), נאר ער מאכט דעם חלל, וואס איז דער אינעווייניגסטער טייל.

- **נפקא מינה פון דער חקירה — לשם צל vs. תעשה ולא מן העשוי:** אויב מ'גייט מיט דעם רמב"ם'ס שיטה אז דער פסול איז **לשם צל** (נישט תעשה ולא מן העשוי אין א מעטאפיזישן זין), דאן: א חוטט בגדיש וואס מאכט עס **לשם סוכה** לכתחילה — אפילו backwards (ער בויט ערשט א פייל און דערנאך מאכט א לאך) — זאל זיין **כשר**, ווייל ער האט עס געמאכט לשם צל. אבער לויט די וואס לערנען אז עס איז דא אן ענין פון **תעשה** — אז מ'דארף ממש מאכן די סוכה (נישט נאר דעם חלל) — וואלט עס געווען **פסול**.

- **פערזענלעכע התפעלות:** דער רמב"ם'ס פשט מאכט אסאך מער סענס ווי דער "מעטאפיזישער" פארשטאנד פון תעשה ולא מן העשוי — עס איז א חלק פון **לשמה**, ספעציפיש **לשם צל**.

לפיכך אם עשה בתחילה חלל טפח

דער רמב"ם: לפיכך אם עשה בתחלה חלל טפח במשך שבעה על שבעה, וחטט בה אחר כך והשלימה לעשרה — כשירה, שהרי נעשה סכך שלא לצל.

פשט: אויב איינער האט לכתחילה געמאכט א חלל פון א טפח הויך אויף שבעה על שבעה ברייט (אין דעם גדיש), און נאכדעם האט ער ווייטער אויסגעגראבן ביז עס איז געווארן צען טפחים הויך — איז עס כשר, ווייל

דער סכך איז געמאכט געווארן לשם צל (ביים ערשטן מאל ווען ער האט דעם חלל געמאכט).

חידושים:

- **ווי אזוי ארבעט דער חלל טפח? פריער** איז געווען א גאנצע פארמאכטע גדיש. **נאך פאר ער האט געלייגט די גדיש**, האט ער אריינגעלייגט עפעס א שטיק האלץ צו מאכן זיכער אז עס איז דא ספעיס. ווען ער לייגט שפעטער די תבואה אויף דעם, איז עס **כאילו ער לייגט סכך** – ווייל ער וויל דארטן האבן א חלל פאר א סוכה.

- **דער לימוד פון חלל טפח – מינימום אוהל:** א **טפח** איז דער מינימום שיעור פון אן **אוהל** (ווי אין הלכות שבת). א סוכה דארף זיין צען טפחים, אבער אן אוהל איז שוין פון א טפח. דעריבער – ווען ער מאכט דעם חלל טפח לשם צל, האט ער שוין **געמאכט** עפעס א מינימום סוכה/אוהל. דאס וואס ער שפעטער פארגרעסערט עס צו צען טפחים איז נישט א פראבלעם פון תעשה ולא מן העשוי, ווייל **תעשה מיינט נישט א כשר'ע סוכה, נאר עפעס א מינימום סוכה/צל.**

- **קשיא אויף דעם מהלך:** אויב דער רמב"ם'ס פסול איז נאר לשם צל (נישט תעשה ולא מן העשוי), פארוואס קען מען נישט לייגן די **גאנצע גדיש** לשם סוכה אן א חלל טפח? פארוואס דארף מען דוקא א חלל טפח? דאס שטופט אז אפשר איז דאך דא אן ענין פון תעשה – מ'דארף ממש מאכן עפעס וואס זעט אויס ווי א סוכה.

- **מעגלעכע תירוצים:** (1) ס'קען זיין אז דער חלל טפח איז נאר מדרבנן – ווייל אן דעם איז עס נישט ניכר אז ער מאכט לשם צל. מדאורייתא וואלט אפשר יא געווען גוט אפילו אן דעם. (2) **רגלים לדבר:** ווען איינער איז מעמר הגדיש (שטאפלט א גדיש), איז דאס וואס אלע מענטשן טוען מיט תבואה – עס איז נישט ניכר אז ער מאכט לשם צל. אבער אויב ער מאכט א חלל, איז דאס א סימן אז ער מאכט עפעס אנדערש.

[Digression: **גדיש – צי עס איז אוכל?** א **גדיש** רעדט מסתמא פון **קש/תבן** (שטרוי), נישט פון עסנווארג, ווייל אוכל איז פסול פאר סכך. אבער א גדיש פון תבואה קען נאך האבן דעם רוב וואס איז עסנווארג.]

אנאלאגיעס צו אנדערע פאלן

- **סכך אן ווענט:** ווען מ'לייגט סכך און נאכדעם שטעלט מען ווענט – איז דאס נישט תעשה ולא מן העשוי, ווייל ער האט דעם סכך געמאכט לשם צל.

- **מענטשן אלס מחיצה:** ווען מענטשן שטעלן זיך אלס מחיצה, און דער סכך ווערט ערשט דאן כשר – איז דאס נישט א פראבלעם.

- **א בוים וואס מ'שניידט אראפ:** אויב א גרויסער בוים ליגט דארטן און מ'שניידט אים אראפ אז ער זאל ווערן סכך – איז דאס א מעשה וואס מאכט עס פאר אן אוהל, און ס'איז נישט קיין פראבלעם.

הלכה – חבילות (אין מסככין בהם)

דער רמב"ם: חבילה קש, חבילה עצים, וחבילה זרדים – אין מסככין בהם.

פשט: מ'קען נישט נעמען צוזאמגעבונדענע חבילות פון שטרוי, האלץ, אדער צווייגן און לייגן אויפ'ן דאך פאר סכך. דאס איז א **גזירה מדרבנן**.

דער טעם: גזירה שמא יעשה אדם חבילה על גגו כדי ליבשן – מ'האט מורא אז א מענטש וועט ארויפלייגן חבילות אויפ'ן דאך כדי זיי אויסצוטריקענען, און נאכדעם **וימלך** – וועט ער זיך מיישב זיין אז דאס זאל דינען אלס סוכה. אבער **מתחילה** האט ער עס נישט ארויפגעלייגט **לשם צל, ונמצא** – קומט אויס אז עס איז **כסוכה שנעשית מאליה** – א סוכה וואס איז געווארן פון זיך אליין, וואס וואלט געווען **פסול מדאורייתא.** דעריבער האבן חכמים געמאכט א גזירה אפילו אויף חבילות וואס מ'לייגט לשם סכך.

חידושים:

- **אם התירן כשרה** – אויב מען האט אויפגעעפנט די חבילה (דעם שטריק אראפגענומען), איז דער סכך כשר.

- **שיעור חבילה – 25 בדדים:** דער ר"ן ברענגט אז אין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדדים – א "חבילה" מיינט מינימום 25 שטעקנס. דער מקור איז א **ירושלמי**.

- **קשיא פון דער ראב"ד (רבי נחמן אברהם):** פארוואס דארף מען 25, אז דאך שטייט אין **סוכה י"ג ע"א** (בענין אגודת אזוב) אז "אגד שלשה שמו אגד" – שוין דריי הייסט אן אגודה? **תירוץ:** "אגד" (אגודה) און "חבילה" זענען צוויי פארשידענע מציאות'ן. דריי הייסט אן אגד, אבער א חבילה – וואס מיינט א גרויסע באנדל וואס מען לייגט אויסצוטריקענען – דארף 25.

[Digression: **פילאסאפישער פאראדאקס פון "דער פייל" (Sorites Paradox):** ווען הייבט אן א "פייל" (heap) צו זיין א פייל? איין זאמד-קערנדל איז נישט קיין פייל, צוויי אויך נישט, אבער טויזנט יא – וואו איז די גרעניץ? הלכה לייזט דאס – די תורה שטעלט אוועק א פונקטליכן שיעור (25), און דאס איז נישט קיין "פאזי" דעפיניציע. אבער דאס לייזט נאר דעם הלכישן פראבלעם, נישט דעם פילאסאפישן.]

חבילה קטנית שאגדו למנין

רמב"ם: חבילה קטנית שאגדו למנין – ווען מען בינדט צוזאם שטעקנס פאר צו ציילן (צ.ב. א פארקויפער בינדט 10 אדער 20 העלצער צוזאם פאר פארקויף), **מסככין בהם**. דאס איז נישט אן אגודה פאר אויסטריקענען, נאר א פראקטישע אגודה פאר ציילן.

ראש הדקל וחריותיו – אגוד בידי שמים

רמב"ם: החותך ראשי הדקל וחריותיו – ווען מען שניידט אראפ דעם שפיץ פון א טייטלבוים מיט אלע בלעטער/צווייגן וואס זענען נאטירלעך צוזאמגעוואקסן – **מסככין בו**, ווייל **אגוד בידי שמים אינו כחבילה.**

חידוש – אפילו קשר ראשי החריות: אפילו אויב דער מענטש האט נאך דערצו צוזאמגעבונדן אלע צווייגן פון איין זייט (צ.ב. פאר גרינגער טראגן), אזוי אז איין זייט איז אגוד בידי שמים און איין זייט איז אגוד בידי אדם – **מסככין בו.** פארוואס? ווייל **האוגד עץ אחד אינו חבילה** – ער נעמט נישט צוזאם עקסטערע זאכן, נאר ער בינדט צוזאם איין זאך וואס איז שוין באמת מחובר. **וזו כעץ אחד הוא.**

אגד שאינו אסור לטלטלו

רמב"ם: כל אגד שאינו אסור לטלטלו – אן אגד וואס איז נישט אסור צו טראגן (ד.ה. א שוואכע באנדל).

מחלוקות אין פירוש: (1) עס מיינט א שוואכע אגד וואס קען נישט אויסהאלטן טראגן; (2) עס מיינט אז ער האט עס געלייגט דארט צו האלטן אויפ'ן ארט, נישט פאר אויסטריקענען – ממילא איז עס נישט די סארט אגד וואס איז "כדי לייבשו" און ס'איז נישט קיין פראבלעם.

הלכה – סוכה תחת האילן

רמב"ם: העושה סוכתו תחת האילן – כאילו עשאה בתוך הבית.

פשט: דער בוים איז מחובר לקרקע, וואס איז פסול פאר סכך. דער בוים מאכט שוין א צל העכער פון דעם כשר'ן סכך, אזוי אז דער מענטש זיצט אונטער סכך פסול (דער בוים) וואס איז איבער'ן סכך כשר.

חידושים:

- דער רמב"ם מאכט לכאורה נישט קיין חילוק צי דער בוים מאכט אסאך צל אדער ווייניג. לויט דער סברא, אויב דער בוים לאזט דורך אסאך זון און דער עיקר צל קומט פון דעם כשר'ן סכך, פארוואס זאל עס פסול זיין? א צד: חכמים האבן גוזר געווען בכל מקום. אן אנדער צד: "תחת האילן" מיינט פראקטיש אז דער בוים מאכט טאקע צל – א בוים וואס מאכט כמעט נישט קיין שאטן הייסט נישט "תחת האילן."

- דער לשון **"כאילו עשאה בתוך הבית"** קלינגט ווי עס איז פסול מן התורה (נישט בלויז מדרבנן), ווייל "בתוך הבית" איז א מציאות וואס איז נישט קיין סוכה בכלל.

הלכה י"ב – הדלה עליה את הגפן / אילנות

דער רמב"ם'ס ווערטער: הדלה עליו אילנות ובדיהן, וסיכך על גבן, ואחר כך קצצן – אם היה סיכוך הרבה מהן, כשרה. ואם לא היה הסכך שהיה כשר מתחלתו הרבה מהם – צריך לנענע אותן אחר קציצתן, כדי שתהא עשייה לשם סוכה.

פשט: ער האט צווייגן פון א בוים אראפגעבויגן אויף די סוכה, דערנאך געלייגט נארמאלע כשר'ע סכך אויבנאויף, און דערנאך אפגעשניטן די צווייגן פון בוים. אויב די כשר'ע סכך איז מער ווי די אפגעשניטענע צווייגן – כשר (בטל ברוב). אויב נישט – דארף מען נענע'ן (שאקלען) די צווייגן נאכ'ן אפשניידן, כדי עס זאל זיין א מעשה לשם סוכה.

חידושים:

1. **פארוואס דארף מען נארמאלע סכך?** ווייל בשעת ער האט די צווייגן אריפגעלייגט זענען זיי געווען מחובר לקרקע – פסול. ערשט נאכ'ן אפשניידן ווערן זיי כשר, אבער דאן איז דא א פראבלעם פון **תעשה ולא מן העשוי** – ס'איז נישט געמאכט געווארן לשם סוכה בשעת עס איז כשר געווען.

2. **א וויכטיגע קשיא אויף "לשם סוכה":** דער רמב"ם שרייבט **"כדי שתהא עשייה לשם סוכה"** – אבער פריער (ביי סוכת גנב"ך, סוכת גוים, סוכת נשים, סוכת בהמה) האט דער רמב"ם געפסק'נט אז מ'דארף **נישט** לשם סוכה, נאר לשם צל! ווי שטימט דאס?

תירוץ: ס'איז דא א חילוק – ווען מ'מאכט א סוכה פון אנהויב אן (ווי א גוי וואס מאכט א סוכה פאר צל), דארף מען נישט לשם מצות סוכה. אבער ווען מ'האט געלייגט סכך פסול (מחובר לקרקע) און מ'וויל עס יעצט מכשיר זיין דורך נענוע, **דארף עס יא זיין לשם סוכה** – ווייל דא גייט מען מתקן א פסול'ע סוכה, נישט בויען א נייע.

3. ווען ער האט די צווייגן אריפגעלייגט, האט ער דאך געוואלט צל – אבער ס'איז נישט גענוג, ווייל בשעת מעשה איז עס נישט געווען כשר (מחובר). מ'קען נישט לייגן א פסול'ע זאך "לשם סוכה."

הלכה י"ג (ערשטער טייל) – ערב דבר שמסככים בו בד

בר שאין מסככים בו, בשכבכן

דער רמב"ם'ס ווערטער: ערב דבר שמסככים בו בדבר שאין מסככים בו, בשכבכן – אף על פי שהכשר יתר על הפסול, פסולה.

פשט: אויב מ'מישט צוזאמען כשר'ע סכך מיט פסול'ע סכך **צוגעמישט אינאיינעם** (בשכבכן), איז די סוכה פסול – אפילו ווען דער כשר'ער סכך איז מער ווי דער פסול'ער.

חידושים און הסברות:

1. **סתירה מיט די פריערדיגע הלכה:** ביי הדלה עליה אילנות האט דער רמב"ם געזאגט אז אויב דער כשר'ער סכך איז **מער** ווי דער פסול'ער – כשר (בטל ברוב)! און דא זאגט ער אז אפילו כשר יתר על הפסול – פסול! איך א סתירה מיט וואס מ'האט פריער געלערנט וועגן אוכלין (תמרים מיט בלעטער).

2. **דער רמב"ם'ס חילוק – צוגעמישט vs. עקסטער (זה על גב זה):** דער רמב"ם לערנט אז **"בשכבכן"** – ווען סכך כשר און סכך פסול זענען **צוגעמישט אינאיינעם** אומעטום – איז פסול אפילו ווען כשר איז מער. אבער ווען איינס ליגט **אויבן אויף דעם צווייטן** (זה על גב זה) אדער **איינס נעבן דעם צווייטן** (זה בצד זה) – דאס איז א באזונדערע דין. דער **מאור עינים** לערנט אויך אזוי אין דער רמב"ם.

3. **דער ראב"ד'ס מחלוקת:** דער ראב"ד איז מחולק אויף דעם רמב"ם. ער האלט אז דער רמב"ם'ס פשט אין "בשכבכן" מאכט נישט סענס, ווייל ס'איז א סתירה. דער ראב"ד מיינט אז אויב ס'איז א גזירת הכתוב, דארף מען לערנען אן אנדער פשט אין דער גמרא.

4. **דער רמב"ם'ס יסוד'דיגער דרך אין פסק:** דער רמב"ם פסק'נט לויט וואס **שטייט אין דער גמרא** – אפילו ווען צוויי גמרות שטימען נישט אינאיינעם. ער ברענגט בײדע, און דו דארפסט אויספיגערן ווי עס שטימט. ער דארף נישט פארשטיין פאר ער פסק'נט. **דער ראב"ד'ס דרך** איז אנדערש – אויב צוויי גמרות סתר'ן זיך, מוז מען לערנען אנדערש פשט אין איינע פון זיי, ווייל מ'קען נישט פסק'ענען כפשוטו ווען ס'שטימט נישט.

5. **דער רמב"ם'ס זון (ר' אברהם)** האט געשריבן בארוכות וועגן די קשיות. ער ענטפערט אויף דער סתירה פון פריער: **"דאס איז א קשיא אויף דער גמרא, נישט אויף מיין טאטע"** – ד.ה. דער רמב"ם האט נאר געפסק'נט וואס דער גמרא זאגט, און אויב ס'איז א סתירה, איז עס א סתירה אין דער גמרא גופא.

6. **א מהלך צו פארענטפערן דעם חילוק:** מ'קען זאגן אז ביי הדלה עליה אילנות איז דער פסול נאר **מצד תעשה ולא מן העשוי** (א פראצעדורעלער פסול – ס'איז נישט געמאכט געווארן בכשרות), אבער דא (ערב דבר שמסככים בדבר שאין מסככים) איז דער סכך **פסול מצד עצמו** (מקבל טומאה וכדומה) – און דאס איז א חמור'ערער פסול וואס ווערט נישט בטל ברוב אפילו.

7. **א סברא פארוואס צוגעמישט איז ערגער:** ווען ס'איז צוגעמישט קען מען נישט גוט אפשאצן צו דער כשר איז טאקע מער. אבער דער רמב"ם זאגט דאך בפירוש "אף על פי שהכשר יתר על הפסול" – אלזא אפילו ווען מ'ווייסט אז כשר איז מער, איז עס פסול. דאס איז א דין, נישט א מציאות'דיגע חסרון.

הלכה י"ג (צווייטער טייל) – סכך פסול זה לעצמו וזה לעצמו (זה בצד זה)

דער רמב"ם'ס שיטה: ווען סכך פסול ליגט באזונדער (נישט מעורב מיט כשר'ע סכך), אויף איין פלאץ – **אם יש בסכך פסול שלשה טפחים במקום אחד, בין באמצע בין מן הצד, הרי זו פסולה.**

פשט: ביי א קליינע סוכה (שבעה על שבעה טפחים), אויב דריי טפחים סכך פסול ליגט אויף איין ארט, איז די סוכה פסול – סיי באמצע, סיי ביי די זייט. ווייניגער ווי דריי טפחים איז כשר, כאטש עס איז כמעט א דריטל פון די סוכה.

חידושים:

1. **דער חילוק צווישן מעורב און נישט מעורב:** אלע מפרשי הרמב"ם זענען מסכים אז דער רמב"ם מאכט א חילוק צווישן סכך פסול וואס איז מעורב מיט כשר'ע סכך (פריערדיגע הלכה) און סכך פסול וואס ליגט באזונדער אויף איין פלאץ (דאס הלכה). ביי מעורב גייט מען נאך רוב/מיעוט; ביי באזונדער גייט מען נאך שיעורים (דריי טפחים, פיר טפחים, פיר אמות).

2. **דער רמב"ם'ס דרך אין פסק'ענען:** א ברייטע הערה ווערט געמאכט איבער דעם רמב"ם'ס מעטאדע. דער רמב"ם מאכט כמעט קיינמאל נישט אוקימתות אין גמרות. ווען צוויי גמרות שטימען נישט, ברענגט ער ביידע און דער לערנער דארף אויספיגערן. אנדערע ראשונים (ווי דער ראב"ד) דארפן מאכן אוקימתות כדי צו פארענטפערן סתירות צווישן גמרות. דער רמב"ם'ס שיטה איז אז ער פסק'נט לויט זיין גירסא אין די גמרא, און אסאך מאל ווען מפרשים פרעגן סתירות, איז דער תירוץ אז דער רמב"ם האט געהאט אן אנדערע גירסא.

סוכה גדולה

דער רמב"ם: במה דברים אמורים? בקטנה. אבל בסוכה גדולה — סכך פסול באמצע פוסל בארבעה טפחים, פחות מכאן כשרה. מן הצד פוסל בארבע אמות, ופחות מכאן כשרה.

פשט: ביי א גרויסע סוכה איז דער דין גרינגער: באמצע פסל'ט סכך פסול נאר אויב ס'איז פיר טפחים; ביי די זייט נאר אויב ס'איז פיר אמות. דער סיבה פאר מן הצד איז **דופן עקומה** — מען קוקט אן ווי די וואנט ביגט זיך אן ביז די כשר'ע סכך.

חידוש: דער רמב"ם זאגט נישט בפירוש אז מ'טאר נישט זיצן/שלאפן אונטער דעם סכך פסול (ווען ס'איז ווייניגער ווי דעם שיעור). ער זאגט נאר אז די סוכה ווערט נישט פסול.

הלכה — דוגמאות: בית שנפחת, חצר מוקפת אכסדרה

דער רמב"ם: בית שנפחת באמצעו וסיכך המקום הפחות, או חצר המוקפת אכסדרה, וכן סוכה גדולה שהקיפוה בדבר שאין מסככין בו — אם יש משפת סכך הכשר לכותל ארבע אמות, פסולה. פחות מכאן כשרה — רואים כאילו הכותל נעקם, ויחשב זה הסכך הפסול מגוף הכותל. וכשרה. הלכה למשה מסיני.

פשט: דריי דוגמאות: (א) א הויז וואס מ'האט אראפגענומען א טייל דאך אינמיטן און געלייגט סכך, אבער ביי די זייטן בלייבט נאך דאך; (ב) א חצר מיט אכסדרה ארום; (ג) א גרויסע סוכה מיט פסול'ע סכך ביי די זייטן. אויב פון כשר'ע סכך ביז וואנט איז ווייניגער ווי פיר אמות, איז כשר דורך דופן עקומה — הלכה למשה מסיני.

חידושים:

1. **דופן עקומה — הלכה למשה מסיני, נישט תקנת חכמים:** דער רמב"ם באטאנט אז דופן עקומה איז הלכה למשה מסיני (מדאורייתא, נאר נישט געשריבן אין תורה). דאס איז נישט א חכמים'שע קולא צו העלפן מענטשן מאכן סוכות, נאר א דין וואס דער אייבערשטער האט געזאגט צו משה.

2. **צי מ'טאר שלאפן אונטער דעם סכך פסול (דופן עקומה):** א לענגערע דיסקוסיע:

- דער רמב"ם זאגט **נישט** בפירוש אז מ'טאר נישט שלאפן אונטער דעם סכך פסול ביי דופן עקומה. ער זאגט נאר אז די סוכה איז כשר.

- ביי נסרים (הלכה ז') האט דער רמב"ם יא געזאגט **"ואין ישנים תחתיו"** — מ'טאר נישט שלאפן אונטער דעם נסר. פארוואס דארט יא און דא נישט?

- **תירוץ:** ביי נסרים איז עס באמצע (נישט דופן עקומה), און ביי דופן עקומה איז עס ביי די זייט, וואו מ'קוקט עס אן ווי א קרומע וואנט. אויב די וואנט איז "קרום," דאן איז דער מענטש וואס זיצט דארט אונטער טאקע אונטער די כשר'ע סכך (ווייל די "וואנט" ביגט זיך אן ביז דארט).

- **קשיא:** אויב דופן עקומה מיינט אז מ'קוקט עס אן ווי א קרומע וואנט, דאן זאל דער מענטש וואס זיצט אונטער דעם טאקע זיין אונטער די כשר'ע סכך. אבער דער מענטש ווערט נישט קרום — **"אדם עקום" איז נישטא**, נאר "דופן עקומה."

- **דער לבוש** איז מסביר אז מ'טאר נישט שלאפן אונטער דעם סכך פסול, ווייל ס'איז א מחיצה, נישט סכך, און מ'דארף שלאפן אונטער סכך.

- **קשיא אויף דעם לבוש:** אויב מ'קוקט עס אן ווי א קרומע וואנט, דאן בין איך דאך אונטער די כשר'ע סכך! ווי קען מען זאגן אז איך בין נישט אונטער סכך?

- **א ראיה פון שיפע וואנט:** אויב מ'מאכט א שיפע וואנט (וואס איז אליין כשר'ע סכך), מעג מען שלאפן אונטער דעם. אבער דאס ווערט אפגעשטעלט — דארט איז די וואנט גופא כשר'ע סכך, דא איז עס סכך פסול וואס מ'רעכנט ווי א וואנט.

3. **רבינו מנוח'ס שיטה ביי נסרים:** רבינו מנוח זאגט אז "נתן עליהם נסר אחד שיש ברוחבו ארבעה טפחים, כשרה" מוז רעדן ביי די וואנט (נישט באמצע), ווייל אנדערש איז עס א סתירה מיט הלכה י"ג. א צד ווערט אויפגעברענגט אז אפשר ווייל נסרים איז נאר א גזירה (דרבנן), שטערט עס נישט — אבער דאס ווערט אפגעשטעלט, ווייל אויב עס איז פסול, איז פסול, אן חילוק צווישן דאורייתא און דרבנן.

4. **למעשה:** דער **משנה ברורה** און **חזון איש** זאגן אז מ'טאר נישט שלאפן/זיצן אונטער דעם סכך פסול ביי דופן עקומה.

הלכה י"ד — שיעור סוכה קטנה וגדולה

דער רמב"ם: ואיזו סוכה קטנה? כל שאין בה אלא שבעה טפחים על שבעה טפחים. וגדולה...

פשט: א קליינע סוכה איז שבעה על שבעה טפחים (דער מינימום שיעור). אלעס גרעסער איז א סוכה גדולה.

הלכה — סכך פסול וסכך כשר זה בצד זה (ווען קיין שטיק איז נישט ג' טפחים)

דער רמב"ם: סכך בדבר פסול ודבר כשר זה בצד זה, ואין במקום אחד מן הסכך הפסול רוחב שלשה טפחים, אם היה כל הסכך הכשר יתר על כל הסכך הפסול — כשרה. מחצה על מחצה בצמצום — פסולה, לפי שהסכך פסול כפרוץ הוא נחשב.

פשט: ווען סכך פסול און סכך כשר ליגן זייט ביי זייט, און קיין איינצלנע שטיק סכך פסול איז נישט ברייט דריי טפחים, דארף דער כשר'ער סכך זיין מער ווי דער פסול'ער. האלב אויף האלב (בצמצום) איז פסול.

חידושים:

- דער רמב"ם'ס טעם: **סכך פסול כפרוץ הוא נחשב** — סכך פסול ווערט באטראכט ווי אן אפענע פלאץ (פרוץ), און דערפאר ווערט עס חמתה מרובה מצילתה. אפילו ווען קיין איינצלנע שטיק איז נישט דריי טפחים, איז דאך אין טאטאל דער פרוץ גלייך צום עומד, און דאס איז פסול.

- אין דער גמרא איז דער טעם פאר מחצה על מחצה פסול אנדערש: די זון קוועטשט זיך אריין. דער רמב"ם אבער זאגט א פשוט'ערן טעם: **אי אפשר לצמצם** — מ'קען נישט פונקטליך האלב אויף האלב מאכן, ממילא איז עס א ספק פסול.

- ביי א סוכה קטנה (שבעה טפחים) מוז שוין ממילא דער כשר'ער סכך זיין א רוב, ווייל דער פסול'ער איז ווייניגער ווי דריי טפחים. ביי א סוכה גדולה איז דער דין אויך אזוי.

הלכה — פרש עליה בגד (סכך פסול אויף/אונטער דער סוכה)

דער רמב"ם: פרש עליה בגד מלמעלה, או שפרש תחתיה מפני הנשר — פסולה. אבל פרשה כדי להנאתה — כשרה, אם סיכך כהלכתה.

פשט: אויב מ'שפרייט א בגד (דבר המקבל טומאה) איבער דער סכך אדער אונטער דער סכך כדי אויפצוהאלטן בלעטער וואס פאלן — איז פסול. אבער אויב ס'איז נאר פאר שיינקייט (נוי) — איז כשר, ווייל עס איז בטל צו דער כשר'ער סכך.

חידושים:

- דער חילוק: ביי אילן האט מען גערעדט פון א פאל וואו מ'האט אפגעשניטן טיילן און דער כשר'ער סכך איז רוב — דעמאלטס כשר. דא אבער דעקט דער בגד איינגאנצן צו, ס'איז נישט א ענין פון רוב נאר א גאנצע שיכט פסול'ע סכך.

- ווען עס איז **כדי להנאתה** (פאר שיינקייט), ווערט עס באטראכט ווי א **משמש** פאר דער כשר'ער סכך, נישט ווי אן אייגענע סכך-שיכט, און איז בטל.

הלכה — נוי סוכה: ממעטין בגובה און ברוחב

דער רמב"ם: נוי סוכה אין ממעטין בגובה... אבל ממעטין ברוחב. היה נוי הסוכה מופלג מן הגג הרבה טפחים — פסול, שנמצא היושב שם כאילו אינו תחת הסכך.

פשט: נוי סוכה (ציר-זאכן וואס הענגען אין דער סוכה) ווערן נישט גערעכנט צו פארקלענערן דעם גובה (הייך) פון דער סוכה — נישט פאר צען טפחים מינימום און נישט פאר צוואנציק אמה מאקסימום. אבער זיי ווערן יא גערעכנט צו פארקלענערן דעם רוחב (ברייט). אויב דער נוי הענגט זייער טיף אראפ פון דער סכך, איז דער וואס זיצט אונטער דעם נוי ווי ער זיצט נישט אונטער דער סכך.

חידושים:

- **פארוואס שטערט נוי נישט בגובה אבער יא ברוחב?** דער נוי איז נישט כשר פאר סכך, אבער ער קען אנגעקוקט ווערן ווי א חלק פון דער **וואנט** (דופן). ממילא, ווען נוי נעמט אוועק פלאץ ברוחב, ווערט דער חלל פון דער סוכה פארקלענערט — מ'האט נישט גענוג שיעור סוכה (שבעה טפחים ברוחב). דער סכך אליין בלייבט כשר, אבער דער פלאץ אונטער דעם איז נישט גענוג. ביי גובה אבער, קוקט מען נישט אן דעם נוי ווי א באזונדערע שיכט — ער איז בטל צו דער סכך ווייל ער איז נאנט.

- **ווען נוי הענגט טיף אראפ (מופלג מן הגג):** דעמאלטס איז עס נישט מער בטל צו דער סכך. עס ווערט אן אייגענע זאך, און דער וואס זיצט אונטער דעם זיצט **תחת הנוי** נישט **תחת הסכך**. דער ביטול פון נוי צו סכך דארף נישט נאר זיין א ביטול אין כוונה (ס'איז פאר שיינקייט) נאר אויך א **ביטול אין פלאץ** — עס מוז זיין גענוג נאנט צו דער סכך.

- דאס איז א **נייער שיעור** — נישט לבוד (דריי טפחים), נאר א באזונדערע מאס ווען נוי סוכה ווערט באטראכט ווי צו ווייט פון דער סכך.

הלכה — חמתה מרובה מצילתה; אויר שלשה טפחים

דער רמב"ם: סכך שהיו בו חלונות (ארובות/לעכער), שהאויר נראה מהם — אם יש בכל האויר כבכל מקום המסוכך, הרי זו פסולה מפני שחמתה מרובה מצילתה... אם רבה סכך על האויר — כשרה. במה דברים אמורים? שלא היה במקום אחד אויר שלשה טפחים... אבל אם היה אויר שלשה טפחים, בין באמצע בין מן הצד — פסולה.

פשט: אויב אין דער סכך זענען דא לעכער, און אין טאטאל איז דער אפענער פלאץ (אויר) אזויפיל ווי דער פארדעקטער פלאץ — איז פסול ווייל חמתה מרובה מצילתה. ס'דארף זיין רוב סכך. אבער דאס איז נאר ווען קיין איינצלנע לאך איז נישט דריי טפחים; אויב יא — פסול אפילו בצד.

חידושים:

- **מחצה על מחצה פסול:** דער רמב"ם זאגט אז ווען אויר איז גלייך צו סכך, איז עס פסול ווייל למעשה וועט חמה זיין מרובה. אבער אויב דאס איז דער טעם, וואלט אפילו א מיעוט אויר געדארפט פסל'ן. דער מסקנא: דער עיקר טעם איז **אי אפשר לצמצם**, ממילא איז מחצה על מחצה א ספק פסול.

- **רוב איז גענוג:** אזוי ווי אין כל התורה כולה, רוב סכך איבער אויר איז גענוג פאר כשרות.

- **אויר שלשה טפחים בצד — פסול, קיין דופן עקומה:** דער רמב"ם זאגט אז אפילו אויב דער אויר פון דריי טפחים איז בצד (ביים ראנד), איז פסול. מ'זאגט **נישט** דופן עקומה אויף אויר. דאס איז א **ראיה** אז דופן עקומה ארבעט נישט דורך דעם אז מ'קוקט אן ווי די וואנט קומט ארויף (ווייל דעמאלטס וואלט אויר אויך געארבעט), נאר פארקערט — **מ'קוקט אן ווי דער פסול'ער סכך ווערט א חלק פון דער וואנט.** ביי אויר (לופט) איז נישטא קיין זאך וואס קען ווערן א וואנט, דערפאר העלפט נישט דופן עקומה.

- **חילוק צווישן צוויי אופנים פון דופן עקומה:** (א) די וואנט קומט ארויף צום סכך, (ב) דער פסול'ער סכך ווערט א חלק פון דער וואנט. דער נפקא מינה איז ביי אויר — לויט אופן (א) וואלט אויר אויך געארבעט, לויט אופן (ב) דארף מען א פיזישע זאך וואס קען ווערן א וואנט. דער רמב"ם'ס פסק אז אויר בצד איז פסול שטיצט אופן (ב).

- **דפנות קענען זיין פרוץ מרובה על העומד:** מ'קען האבן אסאך זון אין דער סוכה דורך די ווענט, אבער **דער סכך אליין דארף האבן צלתה מרובה מחמתה.** זון קומט אריין פון די זייטן דורך אפענע ווענט, אבער דאס איז נישט א פראבלעם פאר'ן סכך.

הלכה — רוב הסכך צלתו מרובה מחמתו

דער רמב"ם: אויב רוב פון דער סכך איז צלתו מרובה מחמתו, און א מיעוט איז חמתו מרובה מצילתו — **קוקט מען אויף דעם סך הכל: היתה צלת הכל מרובה מחמת הכל, כשרה.**

פשט: מ'רעכנט די גאנצע סוכה אויף איינמאל, נישט יעדע שטיק סכך באזונדער.

חידוש: מ'וואלט געקענט מיינען אז ס'איז ווי תערובות — אז ווען ס'איז צוזאמגעמישט גוטע און שלעכטע שטיקער סכך איז עס ערגער. אבער ניין — מ'קוקט אויף דעם כולל'דיגן בילד פון דער גאנצער סוכה.

הלכה — דרך הסכך: כוכבים זעען

דער רמב"ם: דרך הסכך להיות קל כדי שיראו ממנו הכוכבים הגדולים. היתה מעובה כמין בית, אפילו שאין הכוכבים נראים מתוכה — כשרה.

פשט: לכתחילה זאל דער סכך זיין דין גענוג אז מ'קען זען די גרויסע שטערן. אבער בדיעבד, אפילו אויב ס'איז דיק ווי א הויז און מ'קען נישט זען קיין שטערן — כשר.

חידוש: דער לשון "דרך הסכך" איז אינטערעסאנט — דער רמב"ם זאגט נישט קלאר אז ס'איז א דין לכתחילה, נאר אז ס'איז "דער נארמאלער וועג." פראקטיש איז דא א שווערע באלאנס: מ'וויל צלתה מרובה מחמתה (גענוג סכך), אבער מ'וויל אויך קענען דורכזען די כוכבים (נישט צופיל סכך).

הלכה — סכך מדובלל (אונגלייכע סכך)

דער רמב"ם: היה הסכך מדובלל — הסיכוך שיהיה מקצתו למעלה ומקצתו למטה — כשר, ובלבד שלא יהיו בין העולה ויורד שלשה טפחים.

פשט: ווען דער סכך איז נישט אין איין גלייכע ליניע נאר טיילווייז העכער און טיילווייז נידעריגער — כשר, אבי ס'איז נישט דריי טפחים צווישן זיי (לבוד).

חידוש — חבוט רמי: ואם היה ברחב זה העולה טפח היותר, אף על פי שגבהו עשרים ושלשה טפחים — רואין אותו כאילו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד, והוא שיהא מכוון כנגד שפת היורד. אפילו אן לבוד, אויב דער העכערער סכך איז ברייט א טפח און ליגט גלייך אקעגן דעם נידעריגערן סכך (מכוון כנגדו), זאגט מען **חבוט רמי** — כאילו ס'קומט אראפ און טאטשט דעם אונטערשטן. דאס איז ענלעך צו **פי תקרה יורד וסותם.** א באזונדערער חידוש — א נייע מין היתר אן לבוד.

הלכה — סוכה על גבי סוכה (צוויי-שטאקיגע סוכה)

דער רמב"ם: העושה סוכה על גבי סוכה — התחתונה פסולה, כמי שעשה סוכתו בתוך הבית.

פשט: ווער עס זיצט אין דער אונטערשטער סוכה זיצט נישט אונטער דעם צל פון איין סוכה, נאר אונטער צוויי — און דאס איז פסול.

חידושים:

1. **פארוואס פסול ווען ביידע זענען כשר?** ביי סוכה בתוך הבית איז דער מענטש אונטער א נישט-כשר'ע זאך, אבער דא זיצט ער אונטער צווי כשר'ע סוכות. דער תירוץ: **בסוכות תשבו** – מ'דארף זיצן אין **איין** סוכה, נישט אונטער צווי. דער פסוק שליסט אויס מערערע סוכות איינס איבער'ן אנדערן.

2. **תנאים ווען די אונטערשטע איז כשר:** דער רמב"ם זאגט: **במה דברים אמורים – בשהיה גובה עליונה עשרה טפחים, והיה גגה התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה.** ביידע תנאים דארפן זיין: (א) די אויבערשטע סוכה איז צען טפחים הויך (א שיעור אוהל), (ב) דער סכך פון דער אונטערשטער קען האלטן כלים פון דער אויבערשטער (אפילו לדחק). אויב איינע פון ביידע פעלט – איז אויך די אונטערשטע כשר, ווייל ס'הייסט נישט צוויי באמת'ע סוכות.

3. **שיעור הויכקייט – עשרים אמה: די הויכקייט פון ביידע צוזאמען טאר נישט זיין מער ווי עשרים אמה.** ווען מ'איז מתיר די אונטערשטע (ווייל איינע פון די תנאים פעלט), קוקט מען אויף דעם אויבערשטן סכך ווי דעם עיקר סכך – ווייל **דער אונטערשטער סכך מאכט נישט קיין צל** (דער אויבערשטער פארנעמט שוין דעם צל). דעריבער מוז דער אויבערשטער סכך זיין אינערהאלב צוואנציג אמה.

4. **קשיא:** מיר האבן דאך פריער געלערנט אז דער עיקר איז **חללה של סוכה** – אז דער סכך זאל זיין אינערהאלב צוואנציג אמה פון דעם חלל. **תירוץ:** דער אונטערשטער סכך איז בכלל נישט סכך אין דעם פאל, ווייל ער מאכט נישט קיין צל – דער אויבערשטער מאכט דעם צל.

הלכה – מטה שבתוך הסוכה

דער רמב"ם: מטה שבתוך הסוכה, אם גבוה עשרה טפחים – היושב תחתיה לא יצא ידי חובתו.

פשט: א בעט וואס איז צען טפחים הויך אין דער סוכה – ווער עס זיצט אונטער דער בעט האט נישט יוצא געווען, ווייל עשרה טפחים איז א שיעור אוהל, און ער זיצט אין אן אוהל אינערהאלב דער סוכה – סוכה בתוך סוכה.

חידושים:

1. **אפילו מיט כשר'ע סכך:** אפילו אויב די העלצער פון דער מטה וואלטן געווען כשר'ע סכך, וואלט עס נאך אלץ געווען פסול ווי סוכה בתוך סוכה.

2. **אויב די מטה איז נישט צען טפחים** – איז ס'בטל און נישט קיין הפסק.

3. **קשיא:** די מטה איז דאך פסול'ע סכך (דברים המקבלים טומאה) – פארוואס זאל עס הייסן סוכה בתוך סוכה? **תירוץ:** דער רמב"ם האט שוין געזאגט אז סוכה בתוך סוכה איז פסול אפילו ווען ביידע זענען כשר – דער זעלבער יסוד ווי עושה סוכתו בתוך הבית. אויב ס'איז דא אן אוהל פון צען טפחים, איז ס'א הפסק – סיי מיט כשר'ע סכך, סיי מיט פסול'ע.

קינאפי (בעט-באלדאכין)

דער יסוד פון דעם פראבלעם איז נישט סתם ווייל מ'איז צוגעדעקט מיט נאך עפעס (א מענטש מעג זיצן אונטער א שטרוימל אדער א נידריגע מחיצה) – דער פראבלעם איז ספעציפיש ווען עס ווערט אן **עקסטערע אוהל** מיט א דאך, וואס שאפט א סוכה בתוך סוכה.

ביי **שני עמודים** מיט א סדין, אדער ווען דער גג איז וויניגער פון א טפח – אפילו ס'איז הויך כל שהוא – איז ניטא קיין פראבלעם, ווייל אן א דאך פון א טפח איז עס נישט קיין אוהל, און עס ווערט נישט קיין סוכה בתוך סוכה.

הלכה – סוכה שאולה וסוכה גזולה

דער רמב"ם: א סוכה שאולה (געבארגטע סוכה) איז כשרה. א סוכה גזולה – ווען איינער האט תקף על חבירו און אים ארויסגעשטופט פון זיין סוכה – איז אויך יוצא, **שאין קרקע נגזלת.**

פשט: מ'דארף נישט האבן אן אייגענע סוכה (נישט ווי ביי לולב וואו מ'דארף „לכם" – אייגנס). ביי גזילת קרקע איז דער דין אז קרקע קען מען נישט קונה זיין דורך גזילה – עס גייט קיינמאל נישט ארויס פון דעם בעלים'ס רשות.

חידושים:

- דער חילוק צווישן סוכה און לולב: ביי לולב דארף מען אן אייגענע (פון „לכם"), אבער ביי סוכה איז נישטא אזא דרשה, דעריבער איז א שאולה כשרה.

- **קרקע אינה נגזלת** מיינט אז דער גזלן האט קיינמאל נישט קונה געווען די קרקע, עס איז קיינמאל נישט געווארן זיינס. דעריבער איז ניטא קיין הלכותדיגע „גזילה" אויף קרקע, און דער יושב זיצט אין יענעמ'ס סוכה (ווי א שואל).

- **מצוה הבאה בעבירה:** ניין, ווייל (א) קרקע אינה נגזלת – דו האסט גארנישט קונה געווען, (ב) די עבירה (ארויסשטופן דעם חבר) איז געשען פריער, נישט בשעת קיום המצוה – עס דארף זיין „בתוך כדי קיום המצוה" א גזילה כדי עס זאל זיין מצוה הבאה בעבירה.

הלכה – גזל עצים ועשאן סכך

דער רמב"ם: אם גזל עצים ועשאן סכך – יוצא. פארוואס? **תקנת חכמים הוא שאין לבעל העצים אלא דמי עצים בלבד** (תקנת מריש).

פשט: די חכמים האבן תקנה געמאכט משום תיקון עולם אז מ'דארף נישט צוברעכן א בנין (אדער סוכה) וואס איז געבויט מיט גזל'טע מאטעריאלן – נאר מ'באצאלט דעם ווערט. ממילא איז דער סכך כאילו דיינער (דורך די תקנה), און מ'איז יוצא.

חידושים:

- **אפילו גזל נסרים והניחן ולא חיברן ולא שינה בהן כלום** – אפילו ווען ס'איז נאך אינגאנצן יענעמ'ס (קיין שינוי, קיין חיבור), איז מען אויך יוצא. די תקנת מריש איז נישט באגרענצט צו ווען ס'איז שווער צו צוריקגעבן (שינוי); די תקנה גילט אפילו ווען ס'איז גרינג צו צוריקנעמען, ווייל דער יסוד פון דער תקנה איז ווייל עס איז **גענוצט צו בויען** – דאס אליין איז גענוג פאר דער תקנה.

הלכה – עשה סוכה ברשות הרבים

דער רמב"ם: עשה סוכה ברשות הרבים – כשרה. ווייטער ווייל **קרקע אינה נגזלת.**

חידושים:

- דא האט מען גע'גנב'עט נישט פון א יחיד נאר פון די רבים – פונדעסטוועגן איז די סוכה כשרה מדאורייתא.

- **מצוה הבאה בעבירה:** ווייל קרקע אינה נגזלת, איז ניטא קיין הלכותדיגע גזילה, אזוי אז מצוה הבאה בעבירה איז נישט שייך.

- **לכתחילה:** דער רמב"ם זאגט נישט אז מ'זאל אזוי טון לכתחילה – נאר אז אויב מ'האט עס געטון, איז מען יוצא. ס'איז נישט לכתחילה צו בויען א סוכה ברשות הרבים.

- **פראקטישע דיסקוסיע:** רשות הרבים איז געמאכט לשימוש הרבים – יעדער האט א רעכט צו גיין דארט, אבער קיינער האט נישט א רעכט עס פאר זיך אליין פארנעמען. פונדעסטוועגן, דער **מנהג כל ישראל** אין אלע דורות איז געווען צו מאכן סוכות אין רשות הרבים. דער **פסקי תשובות** און **משנה ברורה** רעדן דערפון. אין ערטער ווי לעיקוואוד דארף מען א פערמיט (permit) – דאס איז א תקנה ווי אזוי מ'פירט זיך.

[Digression: **דער בני יששכר'ס טעם פאר דעם מנהג** – דער בני יששכר זאגט אז דער מנהג צו מאכן סוכות אין די גאס איז ווייל סוכות איז א זכר פאר די ענני הכבוד, וואס איז א רמז אויף משיח'ס צייטן ווען אלעס וועט

באלאנגען צו אידן – דעריבער פירט מען זיך אז אפילו אין א גוי'אישע שטאט טוט מען ווי ס'איז שוין אן אידישע שטאט.]

- **הכנסת אורחים:** „ראויין כל ישראל לישב בסוכה אחת" (גמרא), און ווער עס בויט א סוכה ברשות הרבים דארף לאזן יעדן אריינקומען – עס זאל זיין א סוכה של רבים. „הנועל דלת סוכתו" איז ממש ווי „נועל דלת חצירו" – מ'דארף מקיים זיין הכנסת אורחים (אושפיזין).

תמלול מלא

הלכות סוכה פרק ה' – דיני סכך

פתיחה

Speaker 1:

הייליגע רמב"ם, מיר לערנען הלכות שופר סוכה ולולב, שבתוך הלכות סוכה פרק ה', וואס איז דער צווייטער פרק פון הלכות סוכה. און דער ספאנסער פון די שיעור איז הרב ר' יואל לייב ווערצבערגער. דער אייבערשטער זאל העלפן ווייטער ספאנסערן נאך אסאך שיעורים און אסאך מצוות ומעשים טובים.

הלכה א' – די פינף תנאים פון כשר'ע סכך

Speaker 1:

יא, אין די פריערדיגע פרק האבן מיר געלערנט די דפנות פון די סוכה, וויפיל ס'דארף זיין, פון וואס ס'איז כשר. יעצט גייען מיר לערנען וועגן די סכך, די דיני סכך.

זאגט דער רמב"ם אז **סכך של סוכה, דער דאך פון די סוכה, די סכך, אינו כשר מכל דבר.** דאס הייסט, אה, ס'איז א המשך פון פריער. פריער האט ער געזאגט אז דפני סוכה כשרים מן הכל. ער זאגט, די סכך אבער איז נישט כשר פון אלעם. נאר וואס? אז די סכך איז מער חשוב, יא? די סוכה הייסט דאך על שם די סכך, אדער די סכך הייסט על שם סוכה. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל דארט האט דער רמב"ם כאילו מסביר געווען, מחיצה מכל מקום, יא, עפעס אזא לשון. אבער די סכך איז עפעס אזוווי דו זאגסט, סכך איז עפעס א וויכטיגע זאך, ס'דארף זיין א געוויסע וועג. יא, אזוווי מיר האבן שוין אויך געזען אז די ווענט קענען זיין ווי ווייט, און די סכך טאר נישט זיין צו הויך. אויך. יא.

סכך של סוכה אינו כשר מכל דבר. און דער רמב"ם איז מסביר, אין מסככין, מ'קען נישט מאכן די סכך, אלא בדבר שגידוליו מן הארץ, נאר זאכן וואס וואקסן, **שאינו נעקר מן הארץ,** ס'קען נישט זיין א בוים וואס ס'ליגט נאך, ס'קען נישט זיין איינגעפלאנצט, **ואינו מקבל טומאה,** ס'איז נאכנישט געמאכט געווארן דערפון א כלי אדער עפעס, ס'איז נישט מקבל טומאה.

איך מיין אז די דריי זאכן זענען אזוווי זאכן וואס מאכן עס מער פאר אן ארעדיגע, ס'איז נישט אזוי אויסגעארבעטע זאכן, ס'איז נישט אזוי שיינע העלצער וואס איז שוין מקבל טומאה, נאר אזעלכע דזשאנקי שטיקלעך האלט. רייט, די דריי תנאים זענען אזוווי דיטעילס פון איין זאך. ס'דארף זיין אן ארגעניק זאך, ס'וואקסט, אבער נישט אינמיטן וואקסן. סאו אין אנדערע ווערטער, נאכן וואקסן און פארן מאכן פון דעם א כלי, אזוווי אינצווישן. אז ס'זאל זיין אן אוהל עראי, אזוווי די גמרא זאגט אז ס'זאל זיין מפסולת גורן ויקב.

יא, אבער ס'איז נישט, מ'קען נישט צושטעלן אזוי גוט די אוהל עראי, איך מיין נישט, ווייל ס'איז דאך דא א מחלוקת וואס רבי יהודה האט געזאגט צו כדירת כבבין, אבער ער איז אויך מודה מיט די הלכות פון סכך, סאו מ'דארף פארשטיין.

Speaker 2:

ביסט געזעכט אז ס'איז דא אפשר אן ענין פון עראי אין די סוכה?

Speaker 1:

זיכער. סוכות מאכט מען דאך "באספך מגרנך ומיקבך", אז די מין סוכה וואס מ'מאכט אין די פעלד זעט אויס אזוי. ווען מ'שטייט אין די פעלד און מ'וויל נישט שטיין אין די היץ און אין די זון, גיבט מען א מאך עפעס פון די גורן ויקב וואס מ'טרעפט, קען מען שטעלן צוזאמען א סוכה. ס'איז דא ווי א לימיט, אבער לכאורה דאס איז אויך די מינינג, האט עפעס צו טון מיט דעם.

די לעצטע צוויי תנאים – ריח רע און נושר ונובל

Speaker 1:

יא. און נאכדעם איז דא נאך צוויי תנאים, נאך צוויי הלכות: **"ואין ריחן רע"** – די סכך פון די סוכה טאר נישט זיין ריח רע. ס'זעט אויס אז ווען מ'נוצט די מיני זאכן, מאכט זיך אפט אז מ'נוצט זאכן וואס האבן א ריח רע. וואס קען זיך נאר רעדן? ס'טאר נישט זיין ריח רע. **"ואין נושר ונובל תמיד"** – נישט זאכן וואס גייען אפשימלען און אראפפאלן. ס'טייטש, די ערשטע דריי זאכן זאגט אז ס'איז עראי'דיגע זאכן, און די צווייטע איז נישט צו עראי'דיגע זאכן, נישט צו שטארק דזשאנקי.

חילוק צווישן די ערשטע דריי און די לעצטע צוויי תנאים

Speaker 1:

סאו זאגט יעצט דער רמב"ם אז די פינף תנאים איז נישט אלע די זעלבע, נאר די ערשטע דריי זענען מעכב, און ס'זעט אויס אז ס'איז מן התורה וואס ס'איז פסול אויב נישט. **"סכך בדבר שאין גידולו מן הארץ, או במחובר, או בדבר שמקבל טומאה, פסולה".** אבער די אנדערע צוויי זאכן איז נאר לכתחילה, **"אבל אם עבר וסכך בדבר הנובל או בדבר שריחו רע, כשרה, שלא אמרו אין מסככין באלו אלא כדי שלא יניח סוכתו ויצא".** די סיבה פארוואס מ'האט געזאגט אז מ'טאר נישט מאכן סכך מיט זאכן וואס האבן א ריח רע איז כדי זיי זאלן נישט איבערלאזן די סוכה. ס'איז אזוי ווי מ'טאר נישט נוצן קיין נאפט, קיין שלעכטע ריח, ווייל מ'וועט איבערלאזן די סעודה. מ'וועט נישט זיין ביי די סעודה ליכט ווייל עפעס שמעקט נישט גוט, וועט מען אנטלויפן פון דארט. ממילא איז נאר א לכתחילה, אבער בדיעבד, יא.

הלכה ב' – חוטין ועלין יורדין לתוך עשרה טפחים

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם ווייטער: **"וצריך להזהר שלא יהיו חוטין ועלין של סכך יורדין לתוך עשרה טפחים".** מ'דארף מאכן זיכער אויך אז ווען מ'בויט א סוכה פון עשרה טפחים, נישט נאר דער עיקר סכך זאל זיין העכער עשרה טפחים, נאר אויך די ביסל זאל נישט זיין אין די עשרה טפחים, וואס ס'וועט ארויסשטעקן. פארוואס? **"כדי שלא יצא רוב ישיבתו"**, ס'זאל אים נישט באדערן ווען ער זיצט אין די סוכה.

דיסקוסיע: צי איז דאס בדיעבד פסול?

Speaker 1:

ס'זעט אויס אז אפילו ווען ס'איז א ביסל חוטין ועלין, אויב איז עס רוב חוטין ועלין, לכאורה איז עס אן ענין פון בדיעבד פסול, אזוווי מיר האבן געלערנט אז ס'איז ווי א דיקערע סכך. ס'איז דא אין חזון איש, ער מוטשעט זיך וועגן דעם. דאס הייסט, פריער האבן מיר געלערנט אז אויב ס'איז העכער ווי עשרים און ס'איז דא אסאך יורדים, איז עס ממש ממעט, אויב איז עס חמתה מרובה מצלתה. דא רעדט מען דאך אביסל, לכאורה. און די גמרא שטייט, אז ווען ס'זיצט אין ירדן הייסט עס אויך פסול דירת רוחות, א מענטש קען נישט דארט וואוינען.

אבער ס'זעט אויס דער רמ"א האט פארשטאנען אז דאס מיינט נישט אז ס'ווערט אויס שיעור. אפשר ביסטו גערעכט אויב ס'איז מער רוב דערפון אדער ס'איז צילתא מרובה מחמתא, אבער דעמאלטס טאקע ער קען נישט זיצן דארטן, ער קען זיצן דארטן, ער דארף זיך רוקן. אבער ער זיצט אין די פלאץ וואו ס'איז דא זיכערע אנדערע וואס לערנען אז יא, אז דעמאלטס הייסט עס אויס שיעור און ס'איז דאן פסול אין גאנצן, אפילו נאר אביסל.

Speaker 2:

יא, איך מיין אזוי. אה, ניין, דו ביסט גערעכט. אפשר נאר... איך ווייס נישט. אין זכרונו לברכה שטייט אז ס'איז פסול בדיעבד, זאגט ער.

Speaker 1:

איך מיין נישט, אפשר דער זכרונו לברכה רעדט אויכעט ווען ס'איז הצילתם ורופן בחמתם? אבער די שאלה איז, מסתמא, וואס טייטש דירות צריכה? דער טראמבער לערנט אז דאס איז נאר א פסול מדרבנן, אזוי ווי ענליך צו רייכער רע, די זעלבע סארט לעוועל, אזוי סאונט עס.

Speaker 2:

אקעי.

הלכה ג' — מתכות, עצמות, מחובר, כלי עץ, שברי כלים, אוכלין

Speaker 1:

סעיף ג'. זייער גוט, **סוכה בימיני מתחת.** אויב מ'האט מתחת געווען מיט מיני מתחת, וואס דאס איז... יא, דבר המקבל טומאה. אויב אט טמא איז נויס... ניין, ס'איז נישט גדולה קרקע. מתחת קען זיין פשוט, איז כלי מתחת. מתחת איז... אשר אבני ברזל, מ'רעט אחת פון נחשת.

Speaker 2:

יא, אבער ס'הייסט נישט קיין גדולה קרקע.

Speaker 1:

אז גדולה קען מיינט זאכן וואס וואקסט, זאכן וואס קומען פון די קרקע.

Speaker 2:

אקעי, יא, שטיין דער הייליגער. אדער... גראדע, איך מיין אז מדחיקות אויך וואקסט, אבער יא, נישט דאס מיינט גדולי קרקע. ס'וואקסט עס. ס'פאנטוויקלט זיך אין די קרקע, אבער יא. ס'איז א דומם. הדא דכתיב דומם, ס'פארמערט זיך נישט, ס'וואקסט נישט.

Speaker 1:

אויב **עצמות ואורות,** דאס זענען פון בעלי חיים, ס'איז אויך, די ביידע זאכן זענען נישט גדולי קרקע. סתם כאפט ער אן די צוויי זאכן וואס... אזוי ווי א תשומת ועורות, יא, ער עסט דאך ביי אלעס, דאס הייסט נישט כידורי קרקע.

ווייטער, ער איז דא מרחיב אויף וואס מ'האט אנגעהויבן, וויאזוי איז יא כשר, זאגט ער וויאזוי איז נישט כשר, און ער האט געזאגט אז ס'טאר נישט זיין מחבר. אויב איז עס יא מחבר, וויאזוי מאכט מען א סכם פון מחבר? **הידלא אלע גפנים, כי יוצא בה, עד שנעשו סוכה.** דארטשער מיינט צו זאגן, ס'איז זיכער אז סתם מ'זיצט אונטער א בוים הייסט עס נישט א סוכה, אבער אפילו ס'איז נישט מ'זיצט אונטער א בוים, מ'האט געמאכט אן אופן אז מ'האט מיר נישט אדער ער האט געמאכט אז ס'זאל דוקא וואקסן דארטן אויף די סוכה, **"עד שנעשית סוכה"**, איז אויך פסולה, **"שלא נעקרו".** דו ביסט מסכך מיט א דבר שלא נעקר.

אדער **סיככה בכלי עץ,** יא, עץ איז יא גידולי קרקע, אבער א כלי פון עץ. אדער **"אם מחצלאות של קנים ושל חלף"**, וואס איז מקבל טומאה, **"וכיוצא בהן פסולה"**, ווען ס'איז שוין מקבל טומאה.

שברי כלים — גזירה דרבנן

Speaker 1:

"וכן אם סיכך בשברי כלים ובלאותיהם", וואס יעצט איז עס נישט מקבל טומאה ווייל ס'איז צובראכענע כלים, אדער בלאות פון בגדים, אפגעריבענע בגדים, אבער **"הואיל והיו מקבלין טומאה"**, איז אויכעט פסולה.

Speaker 2:

שמא איז דאס אויכעט פסולה מדרבנן?

Speaker 1:

איך ווייס נישט. שמא, שמא, שמא. שמא ער וועט מסכך זיין מיט שברים וואס זענען נאך נישט געווען טהור, האבן די חכמים דאס אויך גע'אסר'ט. אזוי זאגן די מפרשים, פסולה מדרבנן. דאס איז אנדערש, ס'איז אן "אטו" גזירה, ס'איז נישט קיין שרץ.

אוכלין

Speaker 1:

ווייטער, **"סיככה באוכלין"**, אויב מ'איז מסכך מיט זאכן וואס זענען עסן, עסנווארג, איז אויך פסולה פאר די זעלבע טעם, **"לפי שמקבלין טומאה".** עסן איז מקבל טומאה, מאכל ומשקה איז מקבל טומאה. נאר דורכדעם וואס ס'האט געהאט הכשר, ער איז מכשיר געווען, אבער נישט קיין חילוק, ס'איז ווייטער דא אן אופן וואס ס'איז מקבל טומאה.

הלכה ד' — צווייגן מיט פרוכט; ירקות

Speaker 1:

זאגט ער, יעצט גייט ער אריינגיין וואס טוט זיך ווען עפעס האט עסן, למשל צווייגן וואס האט פרוכט און בלעטער. **"שיחי תאנים ובהם תאנים"**, איז דא דארטן אויך תאנים, אדער **"זמורות ובהם ענבים"**, צווייגן פון די גפן. יעדער בוים האט זיך זיין אייגענע נאמען פאר זיינע ברענטשעס. דער חלק פון תאנים הייסט "שיחים". אויך שניידן, יעדע פרוכט האט א מין נאמען, יא, ס'איז אינטערעסאנט. פרוכט האבן אסאך נעמען. א קולטור וואס איז געווען שטארקע פארמערס, איז דא זייער אסאך ווערטער. ס'איז דא אסאך פרוכט, אדער ס'וואקסט, יא.

"וכן ובהם ענבים", אדער **"מכבדות ובהם תמרים".** מכבדות איז אינטערעסאנט, מכבדות מיינט א בעזעם. אבער ס'קען זיין פארקערט, אז מכבד זיין איז ווייל מ'פלעגט נוצן דעם מכבד. איך ווייס נישט וועלכע שטאמט פון וועלכע, אדער פארקערט, יא. **"וכן כל כיוצא בהם". "וקראו מכבדות לפי שרגילין לכבד בהן את הבית".** אזוי האט דער מהרי"ק מלובלין געזאגט.

רואים — פסול מרובה מן הכשר

Speaker 1:

וכן כל כיוצא בהם, איז די שאלה וויאזוי קוקן מיר עס אן? צי קוקן מיר עס אן ווי גידולי קרקע וואס איז גוט, אדער קוקן מיר עס אן ווי אוכלין? איז **רואים,** אום פסול, די ווארט פסול, פסול האבן מיר דאך פריער געהאט די ווארט פסול. דאס פאלט אריין. פסול היוצא מן הסוכה, ס'איז נישט קיין ראיה פון די לשון, אבער פסול מיינט די צווייגן איז מער ווי די עסן. ס'איז נישט אין די ווערט, די ווערט איז דאך זיכער אז די פרוכט איז ווערט. ס'מיינט די גרויסקייט, די סייז, וואס נעמט אויף די מערסטע סייז. **ואין מסככין בהם.** ס'איז טייטש, מ'זאגט נישט אז ס'דארף זיין צילתה מרובה מחמתה פון די צווייג אליין, ווייל ס'ווערט בטל ברוב. מ'קוקט אן ווי דו האסט מיר באדעקט מיט גוטע סכך.

ירקות — כל העומד ליבטל כבטל דמי

Speaker 1:

וואס טוט זיך אזוי? **סיכך בירקות,** מיט, לאמיר זאגן, איך ווייס, לעטוס, גרינע גראזלעך. **שאם יבשו,** ווען איינמאל ס'ווערט טרוקן, **יבלו,** ווערט עס פארוועלקט, **ולא ישאר בהם ממש,** ס'גייט גארנישט בלייבן דערויף. **אף שאין אתה לח,** אפילו יעצט איז עס נאך לח, **הרי מקומה נחשב כאילו הוא עביר כאילו אינם,** רעכנט מען עס שוין יעצט ווי ס'ווערט אויסגעטרוקנט, און ממילא רעכענען מיר עס יעצט ווי ס'איז שוין גארנישט דא דארטן, כאילו אינם.

Speaker 2:

וואס איז דא אזא קול שמחה וששון סיטואציע? כל העומד ליבטל כבטל דמי? א שטיקל לעטוס איז קיינמאל נישט געווען גארנישט, נו?

Speaker 1:

איך ווייס נישט. אזוי זעט אויס.

Speaker 2:

יא?

Speaker 1:

יא.

הלכה ג׳ (המשך) – סיכוך בירקות

Speaker 1:

ס'איז טייטש, מ'זאגט נישט אז ס'דארף זיין צלתה מרובה מחמתה פון די צוויג אליין, ווייל ס'ווערט בטל ברוב. מ'קוקט אן ווי דו האסט באדעקט מיט גוטע סכך.

וואס טוט זיך אזוי? **סיכך בירקות**, מיט לאמיר זאגן, איך ווייס, לעטוס, גרינע גראזלעך. **ושאם יבשו**, ווען איינמאל ס'ווערט טרוקן, **יבלו**, ווערט עס פארוועלקט, **ולא ישאר בהן ממש**, ס'גייט גארנישט בלייבן דערויף. **אפילו עכשיו הן לחין**, אפילו יעצט איז עס נאך לח, **הרי מקומן נחשב כאילו הוא אויר כאילו אינו**. מ'רעכנט עס שוין יעצט ווי ס'ווערט אויסגעטרוקנט, און ממילא רעכנען אונז עס יעצט ווי ס'איז שוין גארנישט דא דארטן, כאילו אינו.

קשיא: פארוואס איז דא אזא קולא פון "כל העומד לבטל כבטל דמי"?

פארוואס איז דא אזא קלותא? אזא כל העומד לבטל כבטל דמי? א שטיקל לעטוס איז קיינמאל נישט געווען גארנישט, נו? אזוי זעט עס אויס. יא? יא.

תירוץ: די סוכה דארף זיין ראויה לשבעת ימים

Speaker 2:

סיכך בפשתי העץ. איך וויל יא פארשטיין, פארוואס זאגט מען אז ס'הייסט שוין יעצט ווי אויר? ווייל ס'איז נישט, ס'קאונט נישט. מ'קען נישט מאכן קיין סוכה פון דעם. ער זאגט אז **ס'דארף זיין ראויה לשבעת ימים**, אזוי שטייט אין די גמרא. ס'איז דא איינע פון די זאכן איז **ואינו נושר ונובל תמיד**. דאס איז עפעס וואס איז נושר ונובל, אפילו די ערשטע טאג איז עס נאך גאנץ, אבער... יא, דאס האט דער רמב"ן גענומען פון דא, באט...

הלכה ד – סיכוך בפשתי העץ

Speaker 1:

סיכך בפשתי העץ. פשתן, די צווייגלעך פון פשתן. **שלא דקן ולא ניפצן**. וואס מ'האט נאכנישט אראפגענומען דערפון די סחורה, דאס וואס גייט זיין סחורה. עפעס צו טיילן, עפעס אזוי וואס מ'טוט כדי עס צו מאכן פאר פלאקס. יא, **כשרה, שדין עץ יש להן**.

אבער אם דקן וניפצן, אויב האט מען שוין געמאכט דערפון שטיקלעך וואטע, שטיקלעך פשתן, **אין מסככין בהן**, ווייל הגם ס'איז גידולי קרקע, אבער ס'זעט שוין אויס ווי סחורה, ס'זעט שוין נישט אויס ווי גידולי קרקע, נישט תורת עץ עליו, **כאילו אינו מגידולי קרקע**. ס'זעט שוין אויס אזוי ווי צמר, ס'זעט שוין אויס ווי אנדערע סארטן סחורה. ס'איז א מחלוקת מיט די רבנן, ער זאגט נישט פסול, ער זאגט אין מסככין בהן.

מסככין בחבלים של סיב ושל חלף

און נאך א זאך, אבער וואס טוט מען יא? **מסככין בחבלים של סיב ושל חלף**, די שטיקלעך שכורות וואס מ'מאכט אויך פון בעצם אזעלכע פלאקערס אדער אזעלכע סארט זאכן וואס וואקסן. מעג מען יא, **שאין צורתן עומדות, ואין החבלים כלים**. ווייל דאס איז נישט אזוי ווי גרינס וואס מ'טאר נישט, און אויך נישט אזוי ווי פשתן וואס איז געווארן אנדערש, ווייל א שטרייק זעט נאך אלץ אויס ווי א שטיקל זאך וואס וואקסט, ס'האט נאך א צורה. און דאס איז נישט דוק ונפוץ, דאס איז רוי. עפעס אזוי. די ווארט איז אז ס'זעט אויס ענליך, אבער די דוק ונפוץ מאכט פון אים אז ס'ווערט עפעס פשתן, ס'ווערט כלים, ס'ווערט בגדים, ס'ווערט נישט אויסוואקסנדיגע זאך.

השגת הראב"ד

אויף דעם קריגט זיך דער ראב"ד. וואס זאגט דער ראב"ד? ער מעג זיך קריגן, וואס זארגסטו פאר מיר? סארי.

דער ראב"ד זאגט עפעס אנדערש. דער ראב"ד זאגט אז נישט נשתנה צורתו. דאס איז וואס דער ראב"ד איז שווער געווען, ס'איז אן אינטערעסאנטע סברא דאס. **ס'איז דאך יא א גידולי קרקע, וואס גייט מיך אן וואס מ'מאכט דערפון?** דער ראב"ד איז געקומען סתם צו זאגן פסול מדאורייתא, פסול מדרבנן. איך ווייס נישט, אפשרביידע איז דרבנן? איך ווייס נישט, עפעס איז דער שפע. כאילו איינער מגידולי קרקע.

די רבנן האט נישט געזאגט פסול, ער האט געזאגט אין מסככין. לויט דער רבנן האט געזאגט די אנדערע טעם, אז עס איז מקבל טומאה. נישט מקבל טומאה. **ס'איז מקבל טומאה על ידי דבר אחר הייסט עס**. אה, ס'טייטש אז וואנס דו לייגסט אריין די קאר אויף קאסט, איז עס מקבל טומאה? הייסט עס שוין, מ'רעכנט עס שוין ווי עפעס וואס איז מקבל טומאה.

איך ווייס נישט אויב דער ראב"ד'ס שיט וועט יא זיין מיט... אה, קבל ראב"ד אויך, ער זאגט אז ס'איז ראוי צו זיין מקבל טומאה. איך פיל אז דער ראב"ד האט נישט ליב געהאט די רמב"ם'ס אינטערעסאנטע תורה, אז ס'ווערט כאילו. וואס איז עפעס כאילו? ער מאכט אויך א קליא, אויב מ'לייגט עס אריין א מקבל מקבל, איז עס מקבל טומאה.

יא, ער זאגט אז דאס איז ענליך צו וואס מ'האט געזען פריער, בילע כלים, וואס איז שוין נישט מקבל טומאה, אבער ס'איז נעכטן געווען מקבל. דאס גייט זיין מארגן מקבל טומאה. נו. נו. ניין, ס'איז א סברא וואס מ'זעט שוין. יא, באמת. ס'איז פארקערט פון די סברא וואס מ'זעט, אבער ס'איז א שאלה וועלכע איז א בעסערע סברא. יא.

הלכה ה – סיכוך בחיצים

Speaker 1:

וואס איז טאמער איינער, **סוככה בחיצים**, מיט פיילן. פיילן האבן צוויי חלקים. זיי האבן א חלק ווי... צוויי סארטן חיצים אפשר מיינט עס? חיצים. על כל פנים, ס'איז דא זכרים און ס'איז דא נקבות. א חלק פון די חץ איז דא וואס קאווערט צו די שפיץ פון די חץ, וואס איז אזוי ווי א כלי וואס איז א כלי קיבול. ביי זכרים, די חלק פון די... וויאזוי לייגט ער די פיקטשער? די חלק פון די חץ וואס איז א... איך מיין אז ס'איז צוויי סארט בעיסיקלי. זכרים איז אין אזעלכע וואס שטעקט זיך ארויס, און אויף דעם שטעקט מען ארויף עפעס א די שפיץ. און אדער איז דא פארקערט, וואס מ'שטעקט אריין, און אזוי שטעקט מען אריין די שפיץ.

איז על כל פנים, עפעס וואס האט פלאץ עפעס אריינצולייגן הייסט אזוי ווי א כלי, און עפעס וואס מ'קען אריינגיסן דערין א משקה, איך ווייס נישט וואס הייסט א כלי, איז מקבל טומאה. אבער עפעס איז די זכרים, איז כשירה, ס'איז נישט מקבל טומאה. דאס הייסט, אפילו די חצים נקבות, ס'איז נישט געמאכט דארט צו בלייבן א מילוי, מ'מאכט נאר אריינשטעקן אין דעם עפעס. זעט אויס אז א חץ איז א שטיקל האלץ אדער עפעס אזוי, און אויף דעם שטעקט מען אריין אן אייזערנע, אזא שפיציגע זאך פון אויבן.

קשיא: עומד לסתום – פארוואס איז עס מקבל טומאה?

אבער דעם כל זה, הייסט עס א... **עומד הוא לסתום את הברזל**, וואס דעמאלטס גייט עס זיין פול און ס'גייט נישט בלייבן גענוג פלאץ צו זיין מקבל עפעס, ס'וועט שוין נישט הייסן א כלי קיבול. אבער יעצט איז עס א בית קיבול, **ומקבל טומאה ככל כלי קיבול**.

איז דאס א שטיקל אנדערש ווי דער רב"ד, וואס דער רב"ד האט געזאגט אז ס'גייט ווערן א כלי. איך ווייס נישט צו די ווארט איז ווייל ס'גייט.

דיסקוסיע: קשיא פון הרשב"א

איך ווייס נישט, ער פרעגט א גוטע קשיא, אז אין הלכות כלים, דער רשב"א פרעגט א קשיא, שטייט יא אז אזא סארט זאך איז נישט מקבל טומאה.

Speaker 2:

אפשר איז עס מער אזויווי א חומרא פון סוכה.

Speaker 1:

אקעי, אזוויוי מיר האבן געזען לגבי בלואים, אז עפעס וואס איז געווען א כלי אדער עפעס וואס גייט זיין א כלי.

Speaker 2:

רייט, אבער לכאורה דארט שטייט אז אפילו אזא סארט זאך וואס איז עומד לימלא איז שוין יעצט נישט קיין מקבל טומאה, פארשטייסט?

Speaker 1:

רייט, אבער איך זאג, אזוויוי בלואים איז אסור ווייל ס'איז אמאל געווען א כלי, איז דאס אסור ווייל יעצט איז עס א כלי. ס'איז נישט, ס'איז נישט, דאס זאג איך, ס'איז נישט. אפילו יעצט איז לכאורה נישט קיין כלי על פי...

Speaker 2:

אבער ס'זעט אויס ווי א כלי, אדער וואס?

Speaker 1:

איך ווייס נישט. אפשר איז דא א רמז אין דעם אז סוכות קומט נישט מיט קיין פיילן. ס'איז דא אזא סוכת שלום, נישט קיין סוכה פון... די זכרים איז אויך די פייל פונקטליך.

Speaker 2:

אקעי. שוין, מ'האט געדארפט עפעס א תירוץ, מ'קען נישט סתם זאגן.

הלכה ו — מחצלת

Speaker 1:

שוין. ווייטער, **מחצלת קנים**. מחצלת איז ווען מ'נייט צוזאמען אדער מ'שטעלט צוזאמען א באנטש שטיקלעך גראז אדער סיי וואס, ס'זאל ווערן ווי א מעט, יא, אז מ'זאל קענען זיצן דערויף וכדומה.

מחצלת של קנים, פון האלצעלעך, פון הוילע האלץ, **אדער מחצלת גמי או חלף**, אדער געמאכט פון אנדערע סארטן גראזן, גידולי קרקע, איז אזוי: **קטנה, סתמא לשכיבה**. א קליינע פון אזא מחצלת איז סתמא, ווען מ'ווייסט נישט וואס ס'איז, אדער ווען ער האט עס צוזאמגעשטעלט און ער האט נישט געהאט אין זינען א ספעציפישע תכלית פארוואס ער מאכט עס, זאגט מען אז סתמא איז עס געמאכט געווארן צו קענען זיצן דערויף, שלאפן דערויף. **לפיכך אין מסככין בה**, טאר מען נישט מסכך זיין מיט אזא זאך, ווייל ס'הייסט אז ס'איז מקבל טומאה. וואס הייסט א כלי? **אלא אם כן עשאה לסיכוך**, אויב האט ער עס צוזאמגעשטעלט פאר סיכוך, דעמאלטס איז עס נישט מקבל טומאה.

אבער **גדולה, סתמא לסיכוך**, ס'איז געמאכט געווארן פאר א דאך, ס'איז געמאכט געווארן צו בויען, נישט פאר א כלי. **לפיכך מסככין בה. אלא אם כן עשאה לשכיבה**, אויב האט ער דירעקט יא געמאכט א גרויסע פאר א מאטראץ, פאר א בעט, דעמאלטס איז עס יא מקבל טומאה, ווייל ער האט עס געמאכט לשכיבה.

מחצלת מיט קיבורות

זאגט ער, דאס איז ווען די מחצלת איז נאר one dimension, ס'איז איין גראדע זאך. אבער **אם יש לה קיבורות**, מ'האט געבויט אזוי ווי א בענקל, מ'האט געמאכט אזא מחצלת פון צוויי זייטן, **אפילו הגדולה אין מסככין בה, שהרי היא כלי קיבול**, ס'הייסט אזוי ווי א כלי. ס'איז א באסקעט בעיסיקלי, אדער אפילו נאר איין זייט, לאמיר זאגן אזא בענקל.

זאגט ער, **ואפילו ניטל קיבורותה**, אפילו אויב ס'האט שוין נישט די בענקל, די זייט האט מען שוין אוועקגענומען, **אין מסככין בה**, ווייל דעמאלטס וועט עס ווערן אזוי ווי שברי כלים. אבער ווען ס'איז געווען די וואנט, האט עס געהייסן אזוי ווי א כלי, אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט, אז עפעס וואס איז געווען א כלי מאכט מען אויך נישט קיין סכך.

הלכה ז — נסרים

Speaker 1:

ווייטער, **נסרים**, שטיקלעך האלץ, **שאין ברחבן ארבעה טפחים**, ס'איז נישט ברייט ארבעה טפחים, איז דאך גידולי קרקע און ס'איז נישט קיין כלי, ס'איז נישט מקבל טומאה, **מסככין בהם, אפילו הן מנוסרין**, אפילו ס'איז געמאכט אויסגעגראדעט, ס'איז נישט רויע האלץ, נאר ס'איז האלץ וואס מ'האט שוין אויסגעשארפט, אויסגערייניגט, און ס'איז ראוי לתשמישן, איז אבער נישט מקבל טומאה ווילאנג ס'איז נישט קיין כלי.

אבער אם יש ברחבן ארבעה, אויב איז עס יא ברייט ארבעה טפחים, **אין מסככין בהם.** דאן טאר מען נישט, אפילו ער האט עס משופה, מ'גייט נאך צו ס'איז גערייניגט צו נישט, נאר מ'גייט לויט די סייז. פארוואס? ווייל **גזירה שמא ישב תחת התקרה וידמה שהיא סוכה.** דאן זעט עס אויס אזוי ווי געהעריגע העלצער וואס מ'לייגט אין די דאך, גרויסע שיינע העלצער, ברייטע העלצער, און ער וועט נאך מיינען אז דאס איז אין די סוכה.

קשיא: וואס איז די גזירת תקרה?

סוכה איז דוקא ווען ס'איז א... מיר האבן נאכנישט געזאגט די הלכה אז ס'קען נישט זיין עפעס וואס מ'נוצט געווענליך פאר א דאך. ס'דארף זיין עפעס וואס מ'נוצט נישט געווענליך פאר א דאך. ס'שטייט דאך גזירת תקרה, און וואס איז ראנג מיט א תקרה? ס'זעט אויס אז א תקרה איז נישט קיין סוכה. ס'איז דאך דאך פסולת גורן ויקב, מ'מאכט נישט קיין דאך פון פסולת גורן ויקב. נאכאמאל.

בעצם, די ספרים איז קשה, מדאורייתא מעג מען לייגן העלצער און איז א סוכה. די רבנן זאגן מ'זאל נישט, פארוואס? זיי מיינען אז ס'איז א תקרה. וואס איז א תקרה? תקרה מיינט וואס מ'האט געהעריג... וואס איז א חילוק? א תקרה מעג זיין שטארק. ס'זעט אויס אפשר ווייל... פארוואס גייט מען נאך די נעקסטע הלכה גייען מיר זען וועגן א תקרה, וויאזוי מ'מאכט א תקרה כשר? קען זיין אז נארמאלע תקרה האט אויפטאפ א מעזיבה, וואס איז זיכער א פסול'ע סכך, אדער אפשר אזא זאך. פארשטייסט? נישט קלאר.

Speaker 2:

יא, נישט קלאר פארוואס מ'גייט בעיקר נאך סייז, נישט משופים, ווייל מ'קען זאגן אז גזירת תקרה זאל זיין אויף משופים.

Speaker 1:

אקעי, דאס אויכעט. און אויכעט, וואס איז די טייטש פון די גזירת תקרה בכלל? פארשטיי איך נישט. וואס איז ראנג מיט א תקרה? א תקרה איז כשר, איז עס כשר. וואס גייט מיר אן? ס'רעדט פון עפעס א תקרה וואס איז נישט כשר, וואס מ'וועט זיך צעמישן, באט פונקטליך פון וואס מ'רעדט, איי דאנט נאו.

נסר אחד שיש בו ד' טפחים

זאגט דער רמ"א, **נתן עליה נסר אחד שיש בו רוחב ד' טפחים**, ער האט געלייגט איין פון די נסרים, ער האט נישט געמאכט די גאנצע זאך פון נסרים, נאר איין נסר וואס איז ארבעה טפחים. **איז כשירה**, ווייל סכך פסול, מ'גייט שפעטער זען מער, סכך פסול פסל'ט נאר אויב ס'איז ארבעה טפחים ווען ס'איז כשירה. **אבער ואין ישנים תחתיו**, ווייל די נסר אליין איז א

המשך הלכה ח' — נסרים שרחבן ד' טפחים אבער נישט בעביין ד'

Speaker 1:

אונטער דעם הייסט עס נישט ווי מ'זיצט אונטער די סכך, ווייל **ישן תחתיו ולא יצאו ידי חובתו.** ניין. סכך פסול פסל'ט נאר ביז ארבע אמות, דאס איז די ווארבע. ס'ווערט צוויי דא אופן עקימה. אבער אונטער דעם טאר מען נישט שלאפן, ווייל ס'איז נישט קיין כשר'ער סכך. ס'איז על כל פנים נישט די בעסטע פון די סכך, אבער ער איז נישט קיין כשר'ער סכך.

און ווייטער, **היו נסרים שיש ברחבן ארבעה ואין בעביין ארבעה.** אויב איז געווען אזעלכע נסרים וואס ברחבן איז דא ארבעה אבער זיי זענען נישט בעביין ארבעה, און ער האט געטון א טריק, **והפכן על צדן שאין בהם ארבעה,** ער האט עס אויפגעשטעלט באופן אז ס'איז נישט ארבעה, אבער **סיכך בהם,** איז ווייטער **הרי זה פסולה. שזה הנסר פסול,** דער נסר איז פסול וויל ס'איז גזירת תקרה, **בין שסיכך ברחבו בין שסיכך בעביו.**

אינטערעסאנט. דאס איז דאך אזוי ווי א גזירה פאר די גזירה. אבער די גזירה איז געווען א גזירה כללית, ס'איז נישט קיין חילוק.

Speaker 2: אקעי, נאך איין הלכה?

Speaker 1: סארי.

תקרה שאין עליה מעזיבה

תקרה שאין עליה מעזיבה. א דאך פון א הויז וואס האט נישט העכער דעם מעזיבה. וואס טייטשט דאס ווארט מעזיבה? מעזיבה איז אזוי ווי פעך אדער שטיינער, עפעס א זאך וואס איז נישט קאנעקטן צו דעם דאך. די נארמאלע וועג פון מאכן א דאך איז געווען צו לייגן העלצער, און אויף די העלצער לייגט מען מעזיבה. איך מיין, מעזיבה איז א פעך אדער עפעס אזא סארט...

Speaker 2: אקעי, אבער ס'איז נישט א...

Speaker 1: א דאך איז פסול. **שהיא התדבוא האבנים.** דאס איז דער רמ"א מסביר, right? דאס איז טייטש מעזיבה. ס'איז נישט געהעריג קאנעקטעד צו די דאך, **אלא נסרים תקועים בעלמא.** דאס הייסט, מ'האט נאר די האלץ פון די דאך, **הרי זה פסולה.** איז עס פסול. פארוואס? דא רעדט מען אפילו ווען די נסרים זענען נישט קיין ארבעה טפחים, ס'איז שוואכע נסרים. אבער פארוואס איז עס דא פסול? וויל מ'האט עס ארויפגעלייגט דארטן כדי צו מאכן א דאך, מ'האט נאר נאך נישט צוגעענדיגט די דאך. איז **הרי לא נעשו לשם סוכה אלא לשם בית.**

חידוש – לשם סוכה

סאו דאס זאגט אונז דער רמב"ם אויס א סוד, א גרעסערע הלכה, אז די סכך דארף זיין געלייגט לשם סכך. אויב האט מען געלייגט זאכן אויף די דאך וויל מ'האט געוואלט בויען א הויז, דעמאלטס איז עס נישט כשר. הגם אז די הויז איז נאך נישט, איז די סכך פסול. אבער אפילו ס'איז נישט געלייגט די סכך פסול, איז נאך אלץ פסול וויל ס'איז נישט לשם סוכה.

תיקון דורך פקפוק

ממילא, וואסערע עצה האט ער? זאגט ער, מ'קען עס יעצט מאכן פאר א לשם סוכה. טייטש, **לפיכך, אם פקפק הנסרים.** אויב מ'פקפק איז א לשון פון... ער הייבט אויף, ער מישט אויף. סאו אייביג ווען מ'איז מפקפק מיינט מען שאקלט עס ארום.

Speaker 2: יא, מ'שאקלט.

Speaker 1: אקעי. אויב מ'שאקלט עס, **והיינו דמסמרין,** ער האט אוועקגענומען די... די נאגלעך לשם סוכה, און ס'איז אראפגענומען לשם סוכה. **הרי זו כשרה,** וואס הייסט ווען ער האט עס געשאקלט, איז פשט אז ער האט עס אראפגענומען און ער האט עס צוריקגעלייגט, האט ער עס געלייגט לשם סוכה. אבער ווייטער, **ובלבד שלא יהיה בכל נסר רוחב ארבעה טפחים,** וויל יענץ וואלט נישט געהאלפן. וויל דעמאלטס איז דא די גזירה וואס מ'האט פון יעצט גערעדט, אז מ'זאל נישט מאכן גזירה אפילו ס'איז נישט לשם סוכה.

Speaker 2: פארוואס אטו דעם פאל וואס מ'האט יעצט גערעדט, אז ס'איז א בית וואס איז נישט לשם סוכה?

תיקון דורך נטל אחד מבנתיים

Speaker 1: יא, און א צווייטע וועג ווי אזוי מ'קען מאכן די תקרה זאל ווערן כשר, אז ס'זאל נישט זיין די פראבלעם פון תעשה ולא מן העשוי, פון אז מ'האט עס נישט געמאכט לשם סוכה. **אם נטל אחד מבנתיים,** ווען איך בין מקום התחכפש לשם סוכה, ער האט אוועקגענומען אביסל פון די... איינע פון זיי, זאגט ער. איינע פון זיי. איינע פון אלע, אדער איינס פון יעדע...

Speaker 2: מיר בענק האלט שניי, זאגט ער. וואס די ראשונים זאגן. דער רמב"ם זאגט נישט. דער רמב"ם זאגט אחד, אחד, איינער פון יעדע צווייטע? וועלכע איינע?

Speaker 1: מנתים. אחד מיינט איז טאקע נאר איינס, אבער מיר מנתים מיינט פון צווישן זיי. ס'איז טאקע פון צווישן יעדע צוויי. אזוי טייטשט ער. אזוי זאגט ער, שטייט אין פירוש המשנה, **וניחם במקומו סוכך כשר לשם סוכה, וראה כשר,** אפילו ער האט נישט געשאקלט אלעס. אויב ס'קומט אים אויס גרינגער צו טון אזוי, אזוי ווי ס'איז רוב?

Speaker 2: וואס איז די חילוק פון די אחד? וואס איז די תלמיד? ס'ווערט רוב? רוב ווערט כשר?

Speaker 1: ניין, זאגט ער נישט רוב.

Speaker 2: נו, איז דאך דא רוב נישט כשר.

Speaker 1: ניין, די נעקסטע אויך, יא? דאס איז די ענד. ס'קומט אויס בערך אלף.

Speaker 2: וואס איז די ערשטע און די לעצטע?

Speaker 1: אקעי, ער זאגט אויך נישט אז ס'דארף זיין די זעלבע סייז, אדער...

Speaker 2: נישט קיין. מ'דארף קוקן דא... וואס? וויל א חלק פון די זאך איז געווען לשם סוכה?

Speaker 1: אזוי זאגט אויס, דא דארף מען ביז. פרעג איך דיר, וואס איז די לשון? צריך מחדש ודבר. וויל מפקפק לייגט ער עס אויך נישט פולי לשם סוכה, יא? וויל ער שאקלט, ליגט נאך א האלב סכך, יא? און נאכדעם די אנדערע האלב.

Speaker 2: יא, אבער ס'דארף זיין א עשיה לשם סוכה, און דאס הייסט אויך א עשיה לשם סוכה.

Speaker 1: אקעי, איך וועל דיר ביליוון פאר נאו. געוואלדיג.

הלכה ט' – סוכה שנעשית כהלכתה / תעשה ולא מן העשוי

סוכה שלא לשם מצוה אבער לשם צל

Speaker 1: הלכה ט'. זאגט דער רמב"ם, **סוכה שנעשית כהלכתה בכל מקום.** לכאורה וואס איך מיין אז ער מיינט איז אז ס'דארף נישט זיין געמאכט לשם מצות סוכה. אנדערש ווי למשל ביי מצה האבן מיר יא געזען אז ס'דארף זיין לשם מצות מצה, וויל זיי האבן געזען למשל אויב מ'מאכט עס לשם קרבן תודה או לרקיקי נזיר, האט מען עס נישט געמאכט לשם מצה. "ושמרתם את המצות", די מצות מצוה, וואס דארף זיין מצה שמורה.

אבער דא, **מכל מקום כשרה,** אפילו אויב מ'האט עס נישט געמאכט לכבוד המצוה, אפילו אויב ער איז אן עם הארץ, ער ווייסט נישט פון מצות סוכה. אבער, זאגט ער קלאר, **"אף על פי שלא נעשית לשם מצוה, ובלבד שתהא עשויה לצל".** ס'דארף אבער יא זיין געמאכט לשם, נישט מצות סוכה, אבער לשם סוכה. סוכה מיינט א זאך וואס היט אפ פון די זון, ס'דארף זיין געמאכט לשם צל.

וועגן דעם, **כגון סוכת גוים, סוכת בהמה** איז אויכעט גוט. א סוכה וואס מ'מאכט פאר די ארבעטערס אין די פעלד, אדער סתם א גוי מאכט א סוכה אבער ער מאכט עס פאר צל, אדער איינער מאכט א סוכה פאר זיינע בהמות. איז **כיוצא בהם,** ענליך צו דעם אז מ'מאכט די סוכה לשם, ס'איז געמאכט פון די ריכטיגע מינים, ס'איז געמאכט מיט די הלכות שטימט, און ס'איז געמאכט כדי צו האבן צל, הייסט עס א כשר'ע סוכה.

דיסקוסיע: וואס מיינט שלא לשם צל

לאפוקי וואס? **"אבל סוכה שנעשית מאליה..."** ער וועט שוין זאגן נאך פעלער ווען ס'איז נישט לשם צל, נאר לשם אנדערע זאכן. איך ווייס נישט, לשם... אז ס'זאל נישט... ניין, די איינציגסטע שלא לשם צל איז אז מ'הענגט אויף זאכן וואס זאל זיך אויסטרוקענען, למשל. מ'לייגט בלעטער אויף א פאל, אבער מ'וויל אז די בלעטער זאל זיך אויסטרוקענען. ס'איז נישט

געמאכט לשם צל. ס'איז נישט געמאכט צו וואוינען דארטן, ס'איז נישט פאר עפעס אנדערש. ס'איז געמאכט פונקט געווארן פאר די סכך, ס'איז נישט פאר די... פאר צו זיין אונטער די סכך.

וואס איך וויל ארויסברענגען נאר איז אז שלא לשם צל מיינט נישט אז ס'איז דא אנדערע ריזענס. מאכן א סוכה. א סוכה איז א זאך וואס איז לצל. שלא לשם צל מיינט שלא לשם א פלאץ צו וואוינען, א פלאץ צו... לאמיר זאגן איינער בויעט א סטרוקטשער ווייל ער וויל אריינלייגן דארטן טייערע זאכן.

Speaker 2: שמירה איז דאך שלא לשם צל.

Speaker 1: ניין, ס'שטייט נישט דאס. וואס ס'שטייט אין אנדערע דוגמאות איז ווען ער מאכט, פונקט קומט אויס אז ס'איז דא דא א צל. פארשטייסט וואס איך מיין? ווייל לכאורה איז שמירה אין צל, ס'איז שמירה פון די זון.

סוכה שנעשית מאליה

אבל סוכה שנעשית מאליה, א סוכה וואס איז בכלל נישט געמאכט געווארן לשם גארנישט, נאר ס'איז געשען א סוכה, און ער גייט שוין זאגן למשל, איז **פסולה**. פארוואס איז עס פסול? **לפי שלא נעשית לצל**. סאו זעט אויס אז דאס וואס אונז קענען אלס "תעשה ולא מן העשוי", אז מ'דארף מאכן א סוכה און נישט אז די סוכה זאל ווערן געמאכט פון זיך אליין, איז די פראבלעם דערפון דאס אז ס'איז נישט געמאכט געווארן לשם צל. יא.

חידוש — דער רמב"ם'ס הבנה פון "תעשה ולא מן העשוי"

ס'איז אינטערעסאנט, ער ברענגט דא פון אונטן, זעסטו, ס'שטייט **"חג הסוכות תעשה לך"**. זאגן חז"ל, נישט וואס איז געמאכט. סאו "תעשה לך" מיינט דו זאלסט מאכן לשם צל. סאו זייער אינטערעסאנט אז...

Speaker 2: דו ווייסט אלע גאנצע צייט זאכן.

Speaker 1: זאגט ער, אונז ווייסן. דער רמב"ם האט אבער נישט געשריבן פאר מענטשן וואס ווייסן אלעס, סאו מ'דארף ווייסן. אבער דו ביסט גערעכט אז די מפרשים דא רעדן וועגן דעם, אז אין די גמרא שטייט "אליבא דתעשה ולא מן העשוי". דער רמב"ם ברענגט נישט דעם נוסח. איז טאקע דא א שמועס, דאס מיינט אז "תעשה ולא מן העשוי" איז עפעס אן עקסטערע פסול. דער רמב"ם סאונדט אז ס'איז די ענין פון, אזוי ווי דו זאגסט, לשמה, לשם צל.

אבער ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט פארשטאנען, אזוי ווי איך טראכט אויך, איך ווייס נישט אויב איר מיינט ממש דאס צו זאגן וואס שטייט דא פון אונטן אין די ריטב"א, אז דער רמב"ם האט פארשטאנען אז "תעשה ולא מן העשוי" איז די לימוד, דאס איז די מקור אז ס'מוז זיין לשם צל. אבער ס'איז נישט עפעס א נייע זאך "ולא מן העשוי". ס'איז נאטינג ראנג פון אן עשוי. אויב ס'וואלט געווען עשוי, ס'איז זיך נישט נוגע, אויב ס'איז געווען עשוי לשם צל, וואלט יא געווען גוט. פארשטייסט וואס איך מיין ארויסצוברענגען?

"תעשה ולא מן העשוי" איז נאר די מקור. אזוי ווי איינער זאגט, ווי שטייט אז צוויי שופרות איז פסול? ס'שטייט "שופר" ולא שני שופרות. אבער די פסול איז נישט די לשון הפסוק. די פסוק איז נאר די מקור פון די דרשה פארוואס מ'ווייסט אז שלא לשם צל איז פסול.

Speaker 2: אקעי, מ'דארף ווייסן. לאמיר זען שפעטער אלע דוגמאות וואס ער האט, איך דאכט זיך ס'איז דא דוגמאות ווי "תעשה ולא מן העשוי" איז אליין די פראבלעם.

Speaker 1: ניין, אלע פון זיי זאגט דער רמב"ם שלא לשם צל, לא נעשה לכתחילה לשם צל.

סוכה שנעשית מאליה — דוגמאות

זאגט דער רמב"ם: **וכן**, נאך א... **נעשה מאליה**, ער זאגט מיר ס'איז נישטא אזא פאל, אבער לאמיר זאגן ס'איז דא א פאל ווי דו קענסט טראכטן א סוכה וואס איז נעשה מאליה.

Speaker 2: אפשר מיינט ער די דוגמא וואס ער גייט זאגן?

Speaker 1: ניין, וכן מיינט נאך א פאל. וואס קען מיינען נעשה מאליה? ס'איז געקומען א ווינט און ס'האט גערוקט א סוכה. ס'איז געקומען א ווינט, א שד האט אים געלייגט ברעטער און געמאכט א סוכה, איך ווייס נישט.

Speaker 2: אקעי, א ראבאט האט געמאכט א סוכה וועט אויך זיין די זעלבע זאך?

Speaker 1: איך ווייס נישט. ווענדט זיך ווער ס'פירט די ראבאט. ס'איז נישט אז א מענטש דארף עס מאכן. א ראבאט, מסתמא איז דער וואס לייגט אריין די פראגראם אין די ראבאט, ער איז דער מאכער.

Speaker 2: אקעי, יא, איך מיין, איך מיין צו זאגן אז אויב מ'לייגט אריין אין די ראבאט אז ער זאל מאכן ווייל ס'קומט סוכות, דעמאלטס לכאורה וועט עס זיין אזוויי א מאשין מאכט עפעס, און ס'איז א מענטש מאכט די שאלה. אויב ס'איז דא אזא זאך אז א ראבאט טוט אזעלכע זאכן ווייל ער האט אליינס מחליט געווען, יא, אבער דאס איז מעטאפיזיקלי אימפאסיבל, ס'גייט קיינמאל נישט זיין.

Speaker 1: איך רעד נישט למשל אזוויי דער בית המקדש דארף זיין געבויט לשם מקדש, קומט אראפ מן השמים. מן השמים איז געבויט לשם מקדש. פון די בריסקערס. אבער אזא זאך, ס'קען פאלן אראפ אהער וועגן שמן נס, אז מ'איז נישט יוצא. שוין.

החוטט בגדיש

וכן, נאך א פאל: **החוטט בגדיש**, איינער גראבט אריין אין זיינע פיילס פון תבואה, **ועשאה סוכה**, און פלוצלינג טרעפט ער אז אין די גדיש איז דא יעצט אזא טונעל, אזא... ער מאכט אפילו א חלל לשם סוכה, אבער די פראבלעם איז ער מאכט די לאך, נישט די צל.

Speaker 2: ניין, **אינה סוכה**, נישט קיין סוכה. **לא אמר גדיש זה לצל**.

Speaker 1: די סיבה פארוואס ער האט געמאכט די חלל אין די...

Speaker 2: ניין.

Speaker 1: די סיבה פארוואס ער האט בכלל גערוקט תבואה איז געווען פאר די תבואה.

חוטט בגדיש — חק תוכות vs. חק ירכות

Speaker 1: נישט ער האט זיך געטראפן, ער האט געהויטערט. אבער אויב ער מאכט דוקא, אויב ער בויט א חלל אין די... ס'איז נישט קיין פראבלעם מיט חק תוכות, ווייל ער גראבט נישט... ס'איז יא, ווייל ער מאכט די חלל און ער מאכט נישט די זאך ארום די חלל. ס'איז יא.

אזוי זעט אויס. דאס וועט זיין ממש תלוי אין די פריערדיגע חקירה אביסל. ס'איז דא וואס פארשטייען, דאס איז ממש די פריערדיגע חקירה וואס מיר האבן געהאט, צו ס'איז דא לשם צל, אדער תעשה ולא מן העשוי, וואס מיינט אז מ'דארף מאכן די סוכה, נישט די לאך.

אזוי ווי דו זאגסט חק תוכות, וואס איז א משל מיינט ער צו זאגן. ס'איז דא פון א סוכה, מ'דעקט די סוכה, ער האט געטון אויף די חלל. ס'איז דא רייטיגער געווען צו מאכן די חלל. די סוכה איז שוין געווען דארט ווייל ס'איז געווען א גדיש. איז דאס וואס דער רמב"ם לייגט אראפ.

אבער לאמיר זאגן, איינער וויל מאכן א סוכה, ער האט געטראכט א פלאן, קודם וועט ער מאכן א פייל, נאכדעם וועט ער מאכן א לאך. קען זיין אז ס'זאל זיין כשר אויב מ'גייט מיט די ענין אין שלא לשם צל. לויט די וואס לערנען אז ס'איז דא יא אן ענין פון תעשה, אז מ'דארף מאכן די סוכה, דארף יענער זיין פסול. דאס איז דא די נפקא מינה פון די חקירה וואס מיר האבן געהאט א מינוט צוריק.

חידוש אין פארשטאנד פון תעשה ולא מן העשוי

איך האב אלעמאל... איין מינוט, איך דארף אויפהערן די צדיק. און וואס איך מיין ארויסצוברענגען איז, יעצט, ס'איז היינט א חידוש. דו זאגסט אז איך האב נישט קיין חיות אין נגלה, דו זעסט איז א גרויסע חידוש.

איך האב אלעמאל געמיינט אז תעשה ולא מן העשוי איז עפעס א מעטאפיזישע זאך, ס'דארף זיין געמאכט און נישט געווארן געמאכט, וואס גייט נאך אן? דער רמב"ם מאכט אסאך מער סענס יעצט, וועגן דעם בין איך העפי אויף די גילוי וואס איך האב יעצט געכאפט אז דער רמב"ם האט א בעסערע פשט.

דער רמב"ם טענה'ט אז מ'דארף עס מאכן לשם צל, ס'איז א חלק פון די לשמה. אזוי ווי דאס איז, הגם ס'מוז נישט זיין לשם מצוה, אבער ס'מוז זיין לשם צל, און א כוונת בגדיש איז נישט געמאכט געווארן לשם צל.

ווייל טאקע אויב איינער וועט מאכן לכתחילה אזוי די סוכה, backwards, חוק תוכות, איז זיין כשר. לפיכך אם עשה בתחילה, דאס גייט זיין די נעקסטע הלכה.

Speaker 2: ניין, בתחילה איז אנדערש, ס'איז געווען א חלל טפח.

Speaker 1: איך זאג אז אפילו אן דעם לכאורה דארף זיין גוט, אויב ער האט געמאכט די גאנצע גדיש לשם סוכה. כאפסט?

Speaker 2: אקעי, דער מסביר זאגט נישט קיין גדיש, מאכט ער א סוכה. אבער ער מאכט עס backwards, ער מאכט קודם אינגאנצן פארמאכט, נאכדעם עפנט ער עס. וואס גייט מיר אן?

Speaker 1: ניין, דו מיינסט צו זאגן, למשל, לאמיר זאגן אזא פאל, ווען מען בויעט אויף די סכך, און ס'איז נאכנישט דא קיין ווענט, און נאכדעם מאכט מען ווענט. ווען די סוכה ווערט א כשר'ע סוכה, ליגט שוין דארטן די סכך. אדער אזוי ווי למשל ווען מען מאכט מענטשן זאלן מאכן מחיצה.

Speaker 2: יא, דאס האבן מיר נעכטן געלערנט, ווען מען נעמט מענטשן צו מאכן א מחיצה, ווי לאנג פאר דער מענטש איז געשטאנען דארטן איז נישט געווען קיין שום סכך. יעצט איז די סכך געווארן כשר.

Speaker 1: איך גלייב נישט אז דאס וועט זיין די פראבלעם מיטן תעשה ולא מן העשוי. אזוי ווי דו זאגסט, ווייל ווען ער האט געמאכט די סכך האט ער דאך עס געמאכט לשם צל.

Speaker 2: יא, איך מיין אז דעמאלטס איז זיכער כשר.

Speaker 1: אקעי, לאמיר טאקע לערנען די נעקסטע הלכה, אפשר טאקע א רייע קענגן מיין פשט.

דיגרעסיע: גדיש — צי עס איז אוכל?

אבער מ'דארף אויך מעורר זיין אז די גדיש רעדט מען מסתמא פון א גדיש וואס איז נישט עסן, ווייל אויב יא, אזוי ווי מיר האבן רעכטן געלערנט אז א זאך וואס איז אן אוכל איז אויך פסול פאר סיכון.

Speaker 2: יא, א גדיש איז... א גדיש פון תבואה, פון קש, תבן וקש איז אזא.

Speaker 1: געווענליך א גדיש מיינט די זאך וואס דער ווייטס איז א גדיש, יא? איך ווייס נישט, אפשר איז דא ביידע, איך ווייס נישט. אפשר איז רוב, אפשר איז נאך אלץ דא דער רוב, א גאנצע תבואה.

Speaker 2: איך מיין אז גדיש איז אין פאר מ'האט עס געמאכט דא, יא, אין פאר מ'ווייסט נישט.

Speaker 1: אבער דעמאלטס הייסט עס נאכנישט קיין עסן?

Speaker 2: ניין, ס'הייסט יא, אבער ס'איז אזוי ווי פריער, פארכילאי, וואטעווער. ס'איז רוב דערפון, ס'איז דאך די רוב.

Speaker 1: דער רוב איז א פראבלעם, ווייל שפעטער גייט מען לערנען אפילו א מיעוט קען פאסטן. סאו לאמיר זען, לאמיר זען שפעטער.

הלכה ט: לפיכך אם עשה בתחילה חלל טפח

Speaker 1: לפיכך, זאגט דער רמב"ם, ווייל ס'איז דא דער דין אז די גדיש דארף ווערן געמאכט לשם צל, **לפיכך אם עשה בתחלה חלל טפח.** ס'איז נישט פשט אז ער האט... די ערשטע וואך רעדט מען ווען ער האט ארומגערוקט די תבואה, און לאמיר זאגן, ס'איז אויסגעקומען פונקט אזוי. איך ווייס, ער האט געוואלט ווי מער פון די תבואה זאל זיין עקספאוז צו די זון, לאמיר זאגן. ממילא איז אויסגעקומען אז ס'איז דא אונטער דעם א חלל. האט ער דאך געמאכט א חלל.

Speaker 2: ניין, ניין, ניין. דא רעדט מען ער מאכט א חלל. פריער איז געווען א גאנצע פארמאכטע גדיש. ער איז געקומען ערב סוכה, ער גייט דא מאכן זיין סוכה. האט ער געמאכט א חלל, אבער ער האט נישט געמאכט די סוכה.

Speaker 1: דא רעדט מען אז לכתחילה האט ער געמאכט א חלל לשם סוכה, אבער נישט אזא גרויסע חלל, נאר אביסל א קליינע. ער האט געמאכט א קליינע חלל.

ווי אזוי ארבעט דער מעכאניזם פון חלל טפח?

Speaker 2: ווען האט ער ארויפגעלייגט סכך? איז פשט אז א גאנצע צייט ווען ער האט ארויפגעלייגט זיין חלל האט ער געלייגט סכך?

Speaker 1: ניין. נאך פאר ער האט געלייגט די גדיש האט ער געלייגט עפעס א שטיק האלץ, איך ווייס נישט, מאכט זיכער אז ס'איז דא ספעיס. איז שפעטער ווען ער לייגט די זאכן אויף דעם, הייסט עס ווי ער לייגט סכך. ווייל ער וויל דארטן האבן די חלל צו האבן דארטן די סוכה.

דאס איז אן אינטערעסאנטע זאך. ער פירט א חידוש, אז ס'איז דאך א חלל טפח במשך שבעה על שבעה. ס'טייטש, די ברייט איז שבעה על שבעה, און אפילו די הויכקייט איז נאר א טפח, **וחטט בה אחר כך והשלימה לעשרה,** שפעטער האט ער געמאכט אז ס'זאל זיין הויך צען טפחים, **איז כשירה, שהרי נעשה סכך שלא לצל.** די סכך האט ער געמאכט לצל.

דער לימוד פון חלל טפח — מינימום אוהל

ער ווארפט אונז דא אויך אריין מיט'ן דעם זאגן א זאך פון חלל טפח. זאגט ער אונז אויך אז אפילו ס'איז דאך נישט געווען כשר ביז נאכדעם ווען ער האט עס שוין געטון, אז דאס הייסט נישט תעשה ולא מן העשוי.

Speaker 2: זייער גוט, ווייל טראכט אריין...

Speaker 1: ניין, לאמיר דאך מסביר זיין די הלומדות פון דא. דא איז דאך פשוט, ווייל מ'זאגט אז ס'דארף נישט זיין לשם מצות סוכה, די סכך מוז נישט זיין לשם א כשר'ע סוכה, ס'דארף נישט זיין לשם א סוכה. יעצט, די מינימום אוהל, האבן מיר געלערנט נאך אין הלכות שבת מיין איך, די מינימום אוהל איז א טפח. סאו א טפח איז שוין אן אוהל. א סוכה איז עס נישט, ווייל א סוכה דארף זיין צען טפחים, אבער א אוהל איז עס.

סאו תעשה דארף ער מאכן די סוכה כשר, אבער ער האט געמאכט לשם צל. סאו תעשה מיינט נישט א כשר'ע סוכה, נאר תעשה מיינט עפעס א סוכה, א מינימום סוכה. און דא איז אפשר א ראיה קעגן מיר, ווייל איך האב געוואלט טענה'ן אז ער קען לכתחילה לייגן אויב ער לייגט די גאנצע גדיש דארט.

קשיא: פארוואס דארף מען א חלל טפח?

אינטערעסאנט, און דא רעדט לכאורה עשה בתחילה מיינט ווען ער האט געלייגט די גדיש, רייט? סאו שטופט נישט, פארוואס טאקע נישט? פארוואס קען ער נישט לייגן די גדיש? וואס גייט מיר אן אז ער מאכט די סוכה בעקווארדס? אינטערעסאנט טאקע.

דיון: אנאלאגיעס צו אנדערע פאלן

Speaker 2: זאג איך נאכאמאל, אויב איינער מאכט א סטראקטשער פון סכך און נאכדעם שטעלט ער עס אויף, קען ער נישט זאגן אזא פראבלעם. פארוואס זאל דא זיין אנדערש? אויב ער וויל נוצן די אלע תבן פון די גדיש פאר סכך, און ער פיילט אויף א גרויסע פייל, און פון דארטן הייבט ער עס אויף, וועט זיין א פראבלעם?

Speaker 1: יא, ניין, ווייל די אויפהייבן איז דאס וואס דו מאכסט. אבער דאס וואס אונז רעדן איז, אז כאילו ס'זעט עפעס אויס אז מ'מאכט, דארף מען מאכן א סכך, סכך דארף זיין עפעס העכער, עפעס אנדערש. א פייל איז נישט געמאכט קיין זאך, ס'איז געמאכט א פייל.

איך ווייס נישט, אויב איינער וועט זאגן, דאס איז מיין סדר, א נייע סדר עשייה, אז מ'מאכט א פייל און מ'מאכט אין דעם א לאך. איי'ם נאט שור,

פארשטייסט?

מעגלעכע תירוצים: רגלים לדבר

ער זעט אז די אחרונים וואס ער ברענגט דא טענה'נען זיך טאקע ארום וועגן דעם. ס'קען זיין אז דאס וואס דארף זיין א חלל טפח איז נאר פון דרבנן, ווייל ס'איז נישט ניכר, אפשר אמת'דיג, אין הכי נמי, ס'וואלט יא געווען גוט אפילו אן דעם, לויט די רמב"ם סברא פון לשם צל.

אדער קען זיין אז אונז ווייסן אז ווען איינער איז מעמר הגדיש, איז אזא רגלים לדבר ווייל ער מאכט נישט יעצט קיין לשם צל, ער בויעט דאס אלע מענטשן וואס מאכן תבואה און מאכן.

Speaker 2: ניין, דאס איז מסתמא די ריעלע.

Speaker 1: אזוי דארף ער ווייזן עפעס אנדערש? דארף ער ווייזן אז דא איז עפעס אנדערש? אונזער מצב איז אלע שכנים מאכן סוכות, און ער מאכט אויך א סוכה, ער מאכט עס אויף אן אנדערע וועג, איז אויך רגלים לדבר אז ער מאכט דא לשם צל.

Speaker 2: יא, ס'איז דאך דא דער... חוטא בקדוש מיינט עפעס א פארמער סטאף. און העפסטו ווי אז איינער האט אים געזאגט ווען ער האלט ביים א סוכה, מ'דארף האבן א סוכה. אה, זייער גוט, סאו דאס וועט שוין אויך זיין א סוכה. דעמאלטס טויג עס נישט, אבער ס'איז מענטשן אז מ'דארף מאכן א סוכה.

Speaker 1: איך בין מסכים אויף דיר. לויט מיין מהלך, אז מ'קוקט אלע אויף די ריעלטי, איז אוודאי, דער חוטא בקדוש איז ווייל סוכות מאכט מען דאך אין די גורן ויקב, און ער האט געמאכט אן עצה. דאס איז נישט, דו דארפסט מאכן א סוכה.

אבער אויב איינער היינט וועט אויסטרעפן א נייע פאטענט, א סוכה וואס מ'מאכט דורך אזוי ווי ס'איז חק תוכות און נישט חק ירכות. יא, ער נעמט ארויס די סאבסטראקטיוו מענעפעקט. ער שניידט אויס פון די האלץ און ס'ווערט א חלל. ס'איז נישט קיין פראבלעם וויאזוי ער מאכט עס. אזוי וואלט געווען דער סברא. הגם אם יסכימו ממאי הרבנים... ס'איז נישט נוגע קיינעם אכטשטעלן.

אנאלאגיע: א בוים וואס מ'שניידט אראפ

לאז דאס, די גאנצע זאך לאז דאס. ס'קען יא זיין איז, למשל, לאמיר זאגן, איינער האט א גרויסע בוים וואס מאכט א גרויסע שאטן, און דער בוים ליגט דארטן, און ער גיבט נאר א שנייד אראפ די בוים. ס'איז נישט געווען די בוים וואס איז געלעגן דארטן.

Speaker 2: אבער יענץ האט אויך אזא מציאות, יא? אז ער האט נאר געטון איין מעשה...

Speaker 1: יא, אבער ס'איז נאך אלץ געווען אן אוהל...

Speaker 2: די מעשה מאכט עס פאר אן אוהל. ס'איז נישט קיין פראבלעם.

Speaker 1: ניין, איך האב געזאגט אז ס'איז שוין געווען די אוהל, ער רוקט עס נישט נאר, ער מאכט עס אז ס'זאל ווערן אויס מחבר.

Speaker 2: יא, איך הער. ער קען זיין אז יענע מעשה הייסט דאס מאכן די סוכה.

Speaker 1: יא, לאמיר זען, ס'גייט שוין אזא פאלט וואלד, רייט? בעצם, איך זאג, ביי יעדע סוכה איז דא דער מאמענט ווען ס'ווערט כשר, יא? ווערסטו זאגן אז ס'איז שוין געווען געמאכט, און יעצט איז עס נאר געווארן, איז עס געווען טיילט, ארבעט דאך שוין אזוי.

Speaker 2: ליין, ער מאכט אבער לשם צל, דאס זאגט, מ'דארף נישט מאכן לשם סוכה, מ'דארף מאכן לשם צל.

הלכה י: חבילות — אין מסככין בהם

Speaker 1: שוין, זאגט דער רמב"ם, **חבילה קש, חבילה עצים וחבילה זרדים.** ער מאכט פיילס, נישט פיילס, ס'איז דא פיילס. מענטשן מאכן אויפ'ן פעלד, העי, מאכט מען אזעלכע גרויסע ראלס. **אין מתאכחים בהם,** מ'קען נישט נעמען די צוזאמגעפיילטע חבילות און לייגן אויף די דאך. פארוואס? ס'זאגט נישט פסול, ס'איז מדרבנן אין מתאכחים בהם. פארוואס?

דער טעם: גזירה שמא יעשה חבילה על גגו

גזירה, ווייל איך האב אזא גזירה. שמא יעשה אדם חבילה סלגגא כדל יבשן. ווען מ'מאכט די חבילות, מאכט מען עס נישט פאר א סוכה. מ'מאכט עס ווייל מ'וויל אויסטריקענען די קאש. האט מען מורא אז ס'זאל זיין אזא מצב, אז א מענטש וועט ארויפליגן אויף א פאול, אויף עפעס א דאך, א דעכל, וועט ער לייגן אזעלכע חבילות כדי עס אויסצוטריקענען.

און נאכדעם וימלך וועט זיך מיישב זיין פאר סוכה, **וועט ער זען, אה, פערפעקט, ס'ליגט שוין דארטן אויף אויסצוטריקענען, און יעצט וועט ער זיצן אונטער דעם וימלך וישב מתנה לשם סוכה.** אבער **ויהי מתחלה לעשות שכר זה לצל,** די סיבה פארוואס ער האט ארויפגעלייגט די קאש. העכער די פאלס, העכער די וועגט, און נישט געווען ווייל ער האט געוואלט אז ס'זאל ליגן דארטן לשם צל, ער האט נאר געוואלט אז ס'זאל ליגן דארטן זיך אויסצוטריקענען.

ונמצא קומט עס אויס **אז ס'איז כה סוכה שנעשית מאליה,** ס'איז אזוי ווי א סוכה שנעשית מאליה. דעמאלטס וואלט עס געווען פסול מדאורייתא. האבן די חכמים געמאכט א גזירה אז אפילו

הלכה י: חבילות קש ועצים — גזירת חכמים

Speaker 1: חבילי קש וחבילי עצים וחבילי זרדין - אין מסככין בהן, גזירה שמא יעשה אדם חבילות על גגו כדי לייבשן, ויימלך וישב תחתיהן לשם סוכה, והוא מתחילה לא עשה סכך זה לצל, ונמצאת כסוכה שנעשת מאליה.

זעט מען ווייטער זייער קלאר אז מ'רעדט פון די ריאליטי אז מ'דרייט זיך אין די פעלד, מ'מאכט זאכן. דאס איז נישט קיין סוכה. א סוכה דארף זיין לשם סוכה. אבער ס'זעט אבער אויך אויס אזוי ווי אז מ'קען נישט מאכן אז די וואנט זאל זיין קובע. לאמיר זאגן אז ס'ליגט דארטן חבילה קש וחבילה עצים וזרדים, און יעצט גיבט ער א לעצטע וואנט, און די לעצטע וואנט איז מכשיר די סוכה. ס'העלפט נישט, ס'העלפט נישט, ווייל די סכך דארף זיין לשם צל. די סוכה מיינט דאך די סכך. די וועגט האט דאך תנאים אז ס'זאל זיין דריי וועגט. די לעצטע שטיקל, ווען ס'ווערט כשר, זאגט ער, איך מאך עס לשם צל. ס'איז נישט דא קיין תעשה ולא מן העשוי אויף די וועגט. רייט, רייט. נאר אויף די סכך.

Speaker 2: ואם התירן, לאמיר ענדיגן די הלכה.

Speaker 1: ואם התירן, אבער אויב האט ער געעפנט די חבילה, ער האט געעפנט די שטריק וואס נעמט עס ארום, איז כשרה, ווייל דאס הייסט שוין נישט חבילה קש, איז שוין נישט דא די גזירה.

שיעור חבילה — פינף און צוואנציג בדדים

זאגט דער ר"ן אן אינטערעסאנטע הלכה. וואס איז א חבילה? ואין חבילה פחותה מעשרים וחמשה בדדים. חבילה מיינט פינף און צוואנציג. אויב ס'איז ווייניגער פון דעם, הייסט עס נישט קיין חבילות, וועט עס יא זיין כשר. וועט נישט זיין די חשש.

Speaker 2: וואו, שלום עליכם.

Speaker 1: עשרים וחמשה בדדים הייסט עס נישט חבילות, וועט נישט זיין די גאנצע גזירה. דאס איז נישט די סדר פון לייגן אויסצוטריקענען.

דיסקוסיע: דער מקור פון 25 — ירושלמי און אגודת אזוב

Speaker 2: זאגט דער הייליגער רבי נחמן אברהם, יא?

Speaker 1: יא.

Speaker 2: בירושלמי מצאתי, אין ירושלמי שטייט די נומער פון 25, לא ידעתי למה כתבה שהרי אפילו אגד שלשה שמו אגד, שטייט אין מסכת סוכה.

Speaker 1: אה, דאס איז לגבי ד' מינים דאכט זיך, ניין? אז... וואו שטייט סוכה אז ערגד שלשה... אז איך מיין לגבי עדתים, ניין?

Speaker 2: וואס איז די ראב"ד זרע? ערגד שלשה? סוכה י"ג עמוד א'?

Speaker 1: ניין, די גמרא רעדט וועגן די אגודת אזוב. אגודת אזוב זאגט די גמרא איז דריי. נישט די ד' מינים. ס'איז קאנעקטעד לכאורה מיט די סוגיא פון ד' מינים.

אזוי קען מען פארשטיין אז דער רמב"ם זאל מאכן א גרויסע דיפערענץ. אבער זאגן די אנדערע אז אגד הייסט עס, אבער חבילין הייסט עס נישט. וואס איז שוין די שייכות פון אגד און חבילין?

דער רמב"ם קען אויך דא מיינען א פראקטישע זאך, אז די סדר ווען מען שטעלט אויסצוטריקענען איז גרויסע פיילס. דארטן א אגד פון אזוב, אזוב איז געמאכט צו שמעקן, דריי הייסט שוין א גרופע פון צוגעגרייט צו שמעקן.

Speaker 2: אקעי, איך קען נישט גענוג די סוגיא צו יעצט זאגן מיין מיינונג דעריין. אזוב איז נישט אויף צו שמעקן, אזוב רעדט מען פון ווען מען שפריצט.

Speaker 1: אבער איך פארשטיי אז דו ביסט מסכים אז ס'איז צוויי אנדערע מציאות'ן אויך.

Speaker 2: דער רמב"ם האט א ירושלמי.

Speaker 1: וואס דער רמב"ם זאגט אז ס'איז מחלוקת בבלי און ירושלמי?

דיגרעסיע: דער פילאסאפישער פאראדאקס פון א פייל

איך האב געמיינט אז דאס איז דא זייער אינטערעסאנט, אז דאס איז דער רמב"ם זאגט א הכרעה פון די זייער פעמאוס פאראדאקס, ס'הייסט די פאראדאקס פון א פייל, יא? ס'האט א נאמען, איך געדענק נישט די נאמען טעכניש אויף ענגליש. יא, דער עולם זאגט אז ס'איז זייער שווער צו מגדיר זיין וואס איז א פייל. איין שטיקל זאמד איז נישט קיין פייל, צוויי שטיקלעך איז נישט קיין זאמד, טויזנט שטיקלעך זאמד איז א גרויסע פייל. ווי הייבט עס אן צו ווערן א פייל? ס'איז דא איינע פון די זאכן וואס פילאסאפן האבן צוליב צו לאכן, אז ס'איז דא זייער בעיסיק דעפינישאנס וואס זענען פאזי.

אויב איינער זאגט דאס, דארף מען אים זאגן אז ס'איז שטותים, די תורה זאגט פונקטליך וויפיל איז א באנדל. וויפיל איז א באנדל? איינס, נישט קיין באנדל, צוויי, נישט קיין באנדל, פינף און צוואנציג, דאס איז א באנדל. א גוטן טאג. שטייט א מפורש ירושלמי, ס'איז נישט פארמאכט קיין חכמות פון די פילאסאפן, און זיי האבן די תירוץ אויף די קשיא, און שוין.

Speaker 2: ער זאגט, ס'איז נישט אזוי סימפל, ס'איז דא א קאנטעקסט דריי.

Speaker 1: איך מיין ארויסצוברענגען אז ס'איז דאך פשוט אז איינער האט פיר און צוואנציג נישט, איז דאך אזא שיעור אזוי ווי הלכה. ס'איז דא א לא פלוג, מ'האט אוועקגעשטעלט א... הלכה, נאר אין הלכה טאקע. אין פילאסאפיע קענסטו זיך ארומשטעלן. אבער הלכה ביי לאו, לאו איז אויכעט. ווען איך פאר ביי 64, וואס איז נישט געפארן שנעל, 66, דעמאלטס איז געפארן שנעל?

Speaker 2: יא, אבער דא האב איך געמאכט די לאו, מ'דארף ארויסשטעלן די לאו.

Speaker 1: שוין, זאגט דער רמב"ם, ס'שטייט שמאי חבילה.

Speaker 2: אקעי, איך פארשטיי.

הלכה יא: חבילה קטנית שאגדו למנין

Speaker 1: חבילה קטנית שאגדו עושה למנין, ווען מענטשן בינדן צוזאם זאכן כדי מ'זאל קענען גרינג האלטן קאפ. למשל, א מענטש פארקויפט העלצער, לייגט ער עס אין פאר אז ער זאל נישט פארקויפן איין האלצער פארמאל, לייגט ער זיי אין פאר אז ס'איז א פאר פון צען, פון צוואנציק, וואס איז יא, ס'זאל קענען פארקויפן. איז די סיבה פארוואס ער האט זיי מאגד געווען איז נישט געווען אויף צו מיבש זיין אדער פאר אנדערע סיבות, נאר פאר צו ציילן. מסככין בהם, דאס הייסט נישט אן אגודה וואס מ'האט צוזאמגענומען און געלייגט פאר א געוויסע סיבה, נאר א פראקטישע אגודה.

Speaker 2: יא, איך מיין אז ווען מ'האט געפרעגט די ראגאטשאווער וועגן אגודה האט ער אריינגעלייגט אלע מיני הלכות פון אגדן למנין אדער אגדן ל... דאס, ליונס.

ראש הדקל וחריותיו – אגוד בידי שמים

Speaker 1: וכן, החותך ראשי הדקל וחריותיו, החותך ראשי הדקל, איינער שניידט אראפ א שפיץ פון א טייטלבוים, וחריותיו, און די אלע בלעטער און צווייגן פון די טייטלבוים, אגודות בו זענען מחובר ווייל ס'איז ביי נאטור אזוי, אזוי ארבעט א טייטלבוים. איז וועסטו זאגן אז דאס הייסט אויך אגודה, און ס'איז אויך אויף דעם דא די גזירה דרבנן משום לייבשו? ניין, מסככין בו. פארוואס? שאגוד בידי שמים אינו כחבילה, דאס הייסט אויך נישט קיין חבילה, ווייל ס'איז נישט אז א מענטש זאל זיין מאגד געווען. ווען א מענטש איז זיין מאגד, זאגט מען אז די געוועונליכע אגודה איז לייבשו, איז דאס אויך אסור. אבער די סיבה פארוואס דער אייבערשטער האט געמאכט, אז דער טבע האט געמאכט אז דער דקל זאל האבן חריות איז נישט לייבשו, און דאס הייסט נישט קיין חבילה.

Speaker 2: דו גייסט א גאנצע צייט צו די טעם, אבער איך מיין מער אז ס'איז ווי א למדה. חבילה בכלל, חבילה בכלל.

Speaker 1: זייער שיין, זייער גוט. אנדער עווילעבל. ביי.

Speaker 2: ביי. גיי דיר פון דא. ביי.

אפילו קשר ראשי החריות – עץ אחד אינו חבילה

Speaker 1: אנדער ענין. אגוד בידי שמים הייסט נישט קיין חבילה. זאגט דער רמב"ם, וואס טוט זיך ווען ס'איז דא אזא ראש הדקל און ס'קומט ארויס פון דעם צווייגן, אבער דער מענטש האט יא געמאכט דערצו עפעס א חבילה? אפילו קשר ראשי החריות כולן מצד אחד, ער האט אראפגעשניטן דעם בוים, און לאמיר זאגן פאר פראקטישקייט האט ער צוזאמגעבינדן אלע צווייגן, ס'זאל זיין גרינגער למשל עס צו טראגן, וכדומה. שנמצא קומט אויס אז כחבילה אחת משני ראשיה, איין זייט איז עס א חבילה בידי שמים, און איין זייט איז עס א חבילה בידי אדם, ס'איז א אתערותא דלעילא און א אתערותא דלתתא, שהחבידה רב האט דאך גוטע תורות פאר סוכות. מסככין בו, קען מען יא מסכך זיין. פארוואס? שהאוגד עץ אחד אינו חבילה. אגודה מיינט ער נעמט צוזאם עקסטערע זאכן, אבער דאס איז דאך סוף כל סוף אמת'דיג מחובר. ער מאכט נאר די אגודה אז ס'זאל זיין גרינגער עס צו נוצן. וזו כעץ אחד הוא, שהרי אגודה בידי שמים, די אמת'דיגע אגודה דערפון, די אמת'דיגע... אבער וואס איז איינס איז בידי שמים, און ער האט נאר צוגעלייגט, קומט אויס אז ס'איז שוין געווען אן אגודה בידי שמים, איז ער לייגט צוזאם איין זאך. הגם די צווייטע זייט איז עס יא מפורד, אבער ס'איז נאך אלץ איין זאך, ווייל ער לייגט נאר צו איין זאך.

אגד שאינו אסור לטלטלו

וכן, נאך אן אינטערעסאנטע הגדרה, וכן, זאגט דער רמב"ם, כל אגד שאינו אסור לטלטלו. ווען ס'איז יא דא א חבילה, א צוזאמנעמעניש, וויאזוי זאגט מען די ווארט אגד? א חיבור, א באנדל, אה, וואס איז נישט אסור לטלטלו. געוועונליך, די פריערדיגע פאל ווען מ'האט גערעדט איז אז מ'האט עס צוזאמגעשטעלט כדי מ'זאל עס קענען לייגן גרינג אויף די דאך, מ'זאל עס קענען אויסטרוקענען. אבער אן אגד וואס איז נישט אסור לטלטלו, נאר ס'בלייבט דארטן. אה, ער זאגט, ס'איז א שוואכע אגד, אז ווי לאנג ס'ליגט דארטן זאל עס נישט ארומפליען. אבער אויב מ'וועט עס דארפן ארומטראגן, וועט מען דארפן מאכן א נייע שטערקערע קניפ, אין ערגד, דאס הייסט נישט קיין ערגד, און אויף דעם איז נישט דא די גזירת רבנן אז מ'קען נישט מיט דעם מסכך זיין.

איז דא א מחלוקת וועגן דעם, ס'איז דא וואס זאגן אזוי ווי אונז האבן יעצט געטייטשט, אז ס'מיינט אז ס'איז צו שוואך, אבער ס'איז דא וואס זאגן סתם, ער האט עס געלייגט דארט צו האלטן דארט, נישט כדי מיט אן אופן וואס ס'איז מיטהאלטן, ווייל דעמאלטס גייט מען צוריק צו די סברא וואס דו האסט געזאגט, אז ס'איז נישט די סארט ערגד וואס איז כדי לא יבש, ממילא איז נישט קיין פראבלעם.

זייער גוט, דאס איז דער נושא. יא.

הלכה יב: העושה סוכתו תחת האילן

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם ווייטער, האבן מיר געענדיגט מיט די עגד, ווייטער. ואתה סוכתו תחת האילן, איינער מאכט זיין סוכה אונטער א בוים.

Speaker 2: יא, אונטער א בוים.

Speaker 1: ס'שטייטש, דער בוים מאכט דערויף די צעל. אונטער דעם האט ער נאך געלייגט נאך סכך, יא? ער האט געלייגט סכך, אבער ס'איז אונטער א בוים, וואס דער אמת'דיגער, נאך פאר די סכך, העכער פון די סכך, איז דא אן אילן וואס מאכט שוין צעל. איז כאילו אסור בסך הבית אזוי ווי ער וואלט עס געמאכט אין די הויז, ווייל... ווייל ס'איז שוין עניוועער דא צו העלפן. אן אילן איז נישט קיין כשר'ע סכך, ס'איז מחובר לקרקע. איז כאילו יוסף בתוך הבית, און אונז האבן שוין געלערנט נעכטן אז בתוך הבית הייסט נישט קיינמאל קיין שכך.

Speaker 2: יא, נישט ממש געלערנט, אבער ווייל די תקרי, די בית אליינס איז נישט לשם סכה, אדער ס'איז נישט קיין כשר'ע סכך.

Speaker 1: סאו... אבער יעדער איינער פארשטייט אז שכך כשר, תחת שכך פסול, איז נישט גוט. דאס איז עפעס די סברא פון כאילו יוסף תוך הבית.

דיסקוסיע: צי דער רמב"ם מאכט א חילוק לפי שיעור הצל

אבער דער רמב"ם זאגט אונז נישט אז ס'איז נאר אויב די אילן מאכט אסאך צל. ווייל אויב דער אילן לאזט נאך אלץ...

Speaker 2: ניין, דער רמב"ם זאגט גארנישט.

Speaker 1: אויב איך געדענק גוט פון די גמרא, איז עפעס דא אין דעם חילוקים. ווייל אויב דער אילן לאזט נאך אונטער דעם א גרויסע זון און דער סכך מאכט נאך דעם די צל, וואס גייט מיר אן אז ס'איז דא העכער דעם אן אילן? דער עיקר צל געשעט דאך דורך די...

Speaker 2: די רמב"ן האבן געמאכט אזא לאו פלעג אז מ'דארף נישט טשעקן צו ס'איז...

Speaker 1: ניין ניין, ס'איז נישט אזוי סימפל. לאמיר לערנען די נעקסטע הלכה, וועט מען זען אז מ'דארף טראכטן... יעצט רעדט ווען מ'איז מסכך געווען מיט צוויי מיני זאכן. דער רמב"ן מאכט נישט קיין שום חילוק אין דעם בוים דאך.

Speaker 2: דרמב"ן שטייט נישט קלאר, אבער ס'איז נישט קלאר אז די... די... וויאזוי הייסט עס. נישט קלאר אז אויב די אילן איז אזוי ווייניג אז ס'איז כמעט גארנישט, דאס הייסט ס'איז חמשה מרובה מצילתה, וועט דאך אלץ זיין כשר. ס'שטייט נישט הונדערט פראצענט אין די רמב"ם דאס.

Speaker 1: אה, אבער קענסט אננעמען אז ס'מיינט ווען דו זיצסט אין די צל פון די אילן, אז די אילן מאכט נישט קיין צל, ס'איז דא אין ברענטש, ס'איז דא אילנות וואס זענען נישט זייער געדעכטע ביימער, וואס איז א בוים וואס מאכט אביסל שאטן, אונטער דאס איז נישט תחת האילן.

Speaker 2: אה, אקעי. ס'איז נישט תחת האילן פראקטיש, אקעי.

Speaker 1: אקעי, דער רמב"ם מאכט נישט דעם חילוק. ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט יא געהאלטן אז די חכמים האבן גוזר געווען בכל מקום. אבער ס'שטייט, כאילו האסטו בתוך הבית סאונד ווי ס'איז פסול מן התורה.

Speaker 2: ריינט. אבער דאס רעדט זיך זיכער אויף אזא אופן.

Speaker 1: איך ווייס נישט אויב ס'שטייט קלאר. נישט, איך בין נישט זיכער. מיר דארפן זען די נעקסטע שטארק, ווייל ס'איז דאך יא דא שפעטער... ס'קען זיין אז דער רמב"ם האבן געהאלטן טאקע אז ס'איז נישט קיין חילוק צווישן וואס די צל איז. נאר וועגן דעם זאגט ער כאילו האסטו בתוך הבית. דאס הייסט נישט א פלאץ וואו מ'מאכט א סיגוט.

המשך הדיון: סוכה תחת האילן

Speaker 1: אה, אקעי. ער איז תחת האילן פראקטיש, אקעי.

אקעי, דער רמב"ם מאכט נישט דעם חילוק. ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט יא געהאלטן אז די חכמים האבן גוזר געווען בכל מקום. אבער ס'שטייט, **כאילו עשה בתוך הבית** סתם, וואס איז פסול מן התורה. רייט. סאו דאס רעדט זיך זיכער אויף אזא אופן. איך ווייס נישט אויב ס'שטייט קלאר. איך בין נישט זיכער. מ'דארף זען די נעקסטע שטיקל. ווייל ס'איז דאך יא דא שפעטער... ס'קען זיין אז דער רמב"ם האט געהאלטן טאקע אז ס'איז נישט קיין חילוק צווישן וואס די צל איז, נאר וועגן דעם זאגט ער **כאילו עשה בתוך הבית**, אז דאס הייסט נישט א פלאץ וואו מ'מאכט א סוכה. קען זיין אז דער רמב"ם האט נאר געלערנט אז מ'דארף נישט דא אריינגיין און דן זיין צו ס'איז מער צל אדער מער סכך, נאר דאס איז נישט א פלאץ וואו מ'מאכט א סוכה, אזוי ווי איינער מאכט א סוכה אין די הויז און איינער לייגט סכך אונטער זיין דאך. ס'איז נישט קיין... I'm not convinced, וואט שאל איך טעל יו?

Speaker 2: ווייל "תחת" מיינט אז ס'איז א גרויסע אילן. אקעי. מ'זעט ביי די מעשה פון יונה אז אן אילן, דער קיקיון, וואס איז געווארן אויפגעגעסן און ס'מאכט נישט קיין צל, באווייזט מען עס. דאס הייסט נישט קיין אילן וואס מ'דאנקט דעם אייבערשטן אויף.

Speaker 1: איך ווייס נישט. אקעי, דו ביסט גערעכט אזוי ווי דו זאגסט, אנדערע מענטשן, אבער איך בין עפעס נישט הונדערט פראצענט. און די גמרא איז דא וועגן דעם חקירות, און ס'איז נישט קלאר וואס דו זאגסט. רבא זאגט עפעס?

Speaker 2: ניין. אין די נעקסטע שטיקל.

הלכה י"ב: הדלה עליו אילנות ובדיהן וסיכך על גבן

Speaker 1: לאמיר לערנען ווייטער. וואס טוט זיך אזוי? **הדלה עליו אילנות ובדיהן**. אונז האבן שוין נעכטן געלערנט אז ס'איז דא ביימער וואס מ'קען גרינג מאנעווורירן. סאו ער האט געמאכט אז די בלעטלעך פון די בוים און די צווייגן פון די בוים זאל אראפגיין אויף די סוכה. ס'טייטש, די סוכה איז נישט ממש... יא, די סוכה איז אונטער די בוים, אבער נישט אז ס'איז ווייט אוועק העכער די סוכה, נאר ער האט עס אראפגעבויגן אז ס'זאל זיין ממש אויף די דאך פון די סוכה. **וסיכך על גבן, ואחר כך קצצן**. נאכדעם האט ער אפגעשניטן. וואס טייטש "וסיכך על גבן"? ער האט געלייגט נאך סכך אויסער דעם?

Speaker 2: יא, יא. חוץ דעם האט ער געלייגט נארמאלע סכך.

Speaker 1: פארוואס פעלט אויס די נארמאלע סכך? ליין די משנה. **ואחר כך קצצן**, נאכדעם האט ער אפגעשניטן די בוים, און יעצט איז עס מער נישט מחובר לקרקע. יעצט דארף לכאורה די אילנות ובדיהן זיין כשר'ע סכך. איז אבער נישט אזוי. **אם היה סיכוך הרבה מהן**, אויב די סיכוך וואס ער האט געלייגט, די רעגולער סכך וואס ער האט געלייגט, איז מער ווי זיי, מער ווי די אילן ובדיו, **איז כשרה**. זייער גוט. פארוואס? ווייל ס'ווערט בטל ברוב. די סכך פסול ווערט בטל ברוב, און לכאורה דעמאלטס אפילו לא קצצן דארף עס זיין פשוט. דו רופסט עס נישט סכך פסול, די סכך וואס ער האט נישט ארויפגעלייגט לשם סוכה. לאמיר זען. **ואם לא היה הסכך שהיה כשר מתחלתו הרבה מהם**, וואס איז געווען כשר ווען ער האט עס געלייגט, דאס איז די ווארט. יעצט איז עס כשר, יעצט איז עס נישט מחובר לקרקע, די אלע חילוקים, אבער ס'איז פסול ווייל ס'איז תעשה ולא מן העשוי, ס'איז נישט געמאכט לשם סוכה. ס'איז טייטש ווען ער האט עס געמאכט איז עס נישט געווען כשר לשם סוכה. ס'איז אינטערעסאנט, ווייל ס'איז דאך יא

געווען לשם צל. לאמיר זען. **צריך לנענע אותן אחר קציצתן.** ער האט עס דאך געלייגט אויף די סוכה.

Speaker 2: ניין, ס'איז פסול, דאס זאג איך דיר.

Speaker 1: יא, אבער וואס מיינט עס? דא סאונדט יא ווי לשם סוכה דארף זיין עפעס א לשם מצות סוכה. ווייל ווען ער האט עס ארויפגעלייגט איז עס געווען צו מאכן א צל, נאר ס'איז נישט כשר. און יעצט איז עס כשר. ער האט געלייגט עפעס וואס מאכט א צל. ער האט געמאכט עפעס וואס לייגט א צל, נאר ס'איז נישט געווען גענוג כשר. און יעצט האט ער עס כשר.

Speaker 2: אז ער האט געלייגט א בוים אויף, איז עס קיין צל. ס'איז נישט קיין צל, ס'איז נישט קיין סוכה.

Speaker 1: אבער יעצט איז עס כשר, יא? ווען ער האט עס געלייגט האט ער געלייגט נישט קיין צל, און יעצט איז עס כשר. לאמיר זען. **אבל אם לא היה הסכך שהיה כשר מתחלתו הרבה מהם, צריך לנענע אותם אחר קציצתן.** דארף ער זיי שאקלען. ס'טייטש אזוווי פריש לייגן, אזוווי ער געבט א נעם אראפ און ער לייגט צוריק. ס'טייטש דאס איז וואס געשעט ווען מ'שאקלט עס בעצם. **כדי שתהא עשייה לשם סוכה.** קוק אונז אן ווי ער האט יעצט געלייגט די בעלי האילנות. אפשר האט ער עס נישט געלייגט לשם סוכה? אויב ס'איז פסול, קען ער עס נישט לייגן לשם סוכה. מ'קען נישט לייגן קיין פסול'ע זאך לשם סוכה. לשם צל? אונז האבן דאך גערעדט לשם צל, אפילו ווען מ'מאכט עס פאר בהמות, פאר... ער ווייסט בכלל, א גוי, סוכת גוים. א גוי ווייסט נישט גארנישט פון סוכה. ער ווייסט נאר פון... ס'איז טאקע א קשיא.

דיון: די משמעות פון "לשם סוכה" אין דער רמב"ם

Speaker 1: אה, סאו אונז דארף מען פארשטיין דא. ס'שטייט דא יא לשם סוכה, ס'שטייט נישט לשם צל, זעסט? דער רמב"ם האט געשריבן לשם סוכה. **כדי שתהא עשייה לשם סוכה.** דער רמב"ם האט געזאגט לשם סוכה. ס'איז טאקע א קשיא. פריער האט ער געזאגט אז ס'דארף נישט זיין לשם סוכה. דאס סאונדט יא, די מער לשם מצוה, לשם מצות סוכה, לשם כשר'ע סוכה. אפילו דא זאגט ער נישט **כדי שתהא עשייה ולא מן העשוי,** ער זאגט עס נישט לשם סוכה. איי, פריער האבן מיר געלערנט אז ער דארף נישט לשם סוכה, מוזט מען זאגן אז ס'איז א חילוק. פריער האט מען געמיינט אז מ'מאכט א סוכה לשם... אזוי ווי מ'האט געלערנט, לשם גוי מאכט א סוכה, אבער ווען ער מאכט א סוכה פסולה דארף עס יא זיין לשם סוכה. אזוי זעט אויס. ס'איז דעמאלטס פריער, למשל ביי די הלכה פון... א חוטט בגדיש, ער איז דאך אויך...

Speaker 2: ניין. ס'איז נישט געווען כשר ווען עס...

Speaker 1: יא, אבער ס'איז נישט גענוג גרויס. ס'איז נישט עפעס א פראבלעם מיט די סייד.

Speaker 2: ניין, איך זאג געווען... אפילו ווען ער האט יא געמאכט א חלל טפח.

Speaker 1: יא, יא, איך פארשטיי. ס'איז נישט כשר. ס'איז נישט געווען כשר ווען ער האט עס געמאכט.

Speaker 2: ניין, ס'איז נישט גענוג א גרויסע שטיקל. ווייל די פתיל דערפון איז נאר געווען וועגן די סייד. ס'איז נישט געווען עפעס אן עקסטערע פתיל.

Speaker 1: אזוי מיינען איך. לאמיר לערנען די נעקסטע ענין נאך.

הלכה י"ג (ערשטער טייל): ערב דבר שמסככים בו בדבר שאין מסככים בו, בשכבכן

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, די לעקסטע צוויי הלכות בעיסיקלי. שוין, זאגט דער רמב"ם, **ערב דבר שמשחכים בו בדבר שאין משחכים בו, בשיחכך משניהם.** אויב מ'מישט סתם, ס'טייטש נישט א האלב סוכה אזוי, א האלב סוכה אזוי, נאר איבעראל איז דא א געמישחץ פון ביידע, בשיחכך משניהם, איז **על פי שהכשר יתר על הפסול איז פסולה,** אפילו די כשר איז מער ווי די פסול איז עס פסולה. דאס איז דאך א סתירה מיט די פריערדיגע הלכה, מינוט האבן מיר געזאגט.

Speaker 2: ניין, ס'איז א סתירה מיט די הלכה, אבער ס'איז אויך א סתירה מיט וואס אונז האבן נעכטן געלערנט, אז אויב מאכט מען עסן צוזאמען מיט בלעטער, יא, דאס געדענקסט? אלע תמרים צוזאמען מיט די תמרים.

Speaker 1: ניין, ווייל וואס זאגט מען שוין אז די מיעוט פסל'ט? די מיעוט פסל'ט. דא זעט מען אז די מיעוט פסל'ט. איז שוין געווען אזא גרויסע קשיא. נישט זיכער. אבער דער שטיקל איז א שווערע שטיקל, און דער הייליגער ראב"ד איז טאקע מחולק דא. דער ראב"ד זאגט, נישט לגבי די סתירה, דער ראב"ד זאגט אז כשגשנה ודבר שתי פעמים שטייט אין די גמרא. און דער רמב"ם האט מסביר געווען אן אינטערעסאנטע פשט, אז די גמרא פרעגט די סתירה וואס העלפט סכוכה חלבה מן, ענטפערט די גמרא בשכבתן. זאגט דער ראב"ד אז דער רמב"ן האט פארשטאנען וואס איך האף נאר אז די פריערדיגע הלכה וואס שטייט אז ס'איז כשר, איז עס עקסטער. אויב ס'איז עקסטער, איז עס עפעס כשר. אויב ס'איז צעמישט, איז עס שלעכט. זאגט דער ראב"ד, אויב ס'איז עפעס א גזירת הכתוב, האט ער נישט קיין פראבלעם. הגם, מ'האט א סתירה. שטייט דאך יא א מפורש אז ס'איז דא אזא קעיס ווי תחתונה כשרה ועליונה פסולה. ס'איז נישט דא קיין... שטייט אין די גמרא דארט אז מ'איז נישט מצטרף פראדן פון סכך פסול. בקיצור, דער ראב"ד זאגט, איר האט אן אנדערע פשט. ער זאגט נישט וואס אן אנדערע פשט איז.

Speaker 2: וואט? און וואס טוט זיך מיט די הלכה איינס פאר די מוסדות כסל תחת האילן? האט מען יא געזאגט **אם היה שכר חרבן מהם כשר.**

Speaker 1: דאס זאגן איז יעצט, דער רמב"ם האט פארשטאנען אז דער חילוק איז, אויב ס'איז צעמישט, איז עס ערגער ווי ווי ס'איז עקסטער.

Speaker 2: ניין, אבער איך מיין די ווארט איז עפעס אנדיש, ווייל דא רעדט מען דבר שאין מסכים בו, אפילו יעצט אין מסכים בו, ער האט צוזאמגעמישט דבר שאין מקבל טומאה. דא, ביי די פריערדיגע, איז נאר בשעת'ן עס לייגן איז נישט געווען כשר. איינמאל מ'האט אפגעשניטן, די פראבלעם איז נאר געווען די תעשה ולא מנעשו.

Speaker 1: אבער דער הייליגער רמב"ם, על ידי סוף ראב"ד האט נישט געהאלטן אז דער רמב"ם מאכט דעם חילוק. האט פארשטאנען אז... אזוי לערנט אויך דער מאור עינים, אז דער רמב"ם מאכט א חילוק ווען ס'איז עקסטער אבער ווען ס'איז... צומישט. צומישט איז ערגער. סכך פסול, סכך כשר'ס. אבער דער רמב"ם פסל'ט, אבער עקסטער פסל'ט נישט. כסוד, ווייל דער תכלית של עולם האט דער רמב"ם נישט געזאגט וועלכע אופן ס'איז.

Speaker 2: יא, ס'קען דאך דארטן אויך זיין צומישט.

Speaker 1: ניין, ס'איז דאך דא צומישט. ער האט נישט געזאגט. ער האט נישט געזאגט. זייער גוט. הוד עליה, און אנטאפ פון דעם איז דא נאך. דאס הייסט נישט צומישט?

Speaker 2: ניין. דאס הייסט נישט צומישט. דאס הייסט נישט צומישט. איינס אנטאפ פון דעם צווייטן, דאס הייסט נישט צומישט.

Speaker 1: דאס איז די פראבלעם. דו פרעגסט מיר צו ס'מאכט סענס? איך האב נישט קיין אנדערש. נישט צעמישט הייסט א האלבע סיק אזוי, איך ווייס נישט, א חלק אין סיק אזוי, א האלבע סיק אזוי. אבער אויב איבעראל איז דא פון ביידע, דאס הייסט מער. דאס איז זיכער נישט אמת. דאס איז די טייטש וואס דער רמב"ם זאגט קלאר. איינס אנטאפ פון די צווייטער, נישט איינס אויף די זייט, איינס אויף די פערנע זייט. איינס אנטאפ פון די צווייטער, דאס איז גוט. אויב ער האט זיך צעמישט איז עס נישט גוט. אבער ס'איז דאך נישט, ווען ס'איז איינס אנטאפ אויף די צווייטער, איז דאך דא פלעצער וואו דער פשור איז נישט אליין, איך האב מיר נישט ארום מיט הילף.

Speaker 2: דו דינגסט זיך אויף די רמב"ם, נאר פראבלעם, דו דינגסט זיך, איך דינג נישט נאר דו דינגסט זיך, דער רב דינגט זיך, איך בין אויך דינג זיך אויף דעם. איך דינג נישט מיט די רמב"ם, חס ושלום, איך וויל נאר פארשטיין. און זאג איך דיר, באלד די נעקסטע הלכה וועט זען זה בצד זה בצד זה. דאס הייסט, פריער מיינט צומישט אין די סענס, נישט צומישט מיינט איינס אין טאפ פון די צווייטע. צומישט איז נישט גוט, איינס נעבן די צווייטע הייבט אן א נייע, איז דא א נייע הלכה, אזוי ווי מ'גייט יעצט לערנען אין די נעקסטע האלב פון הלכה י"ג. אזוי האט דער רמב"ם געלערנט. קען זיין אז דער רמב"ם האט געלערנט אז ווען ס'איז צוגעמישט קען מען נישט שאצן צו ס'איז מער צו ס'איז ווייניגער, און מה שאין כן ווען ס'איז נישט צוגעמישט קען מען עס גרינג אפשאצן. ער זאגט יא, **על פי שקשה יתר**, אבער דו מיינסט אז ס'איז מער, אבער היות ס'איז מער, טראסטן אונז נישט.

דיון: דער רמב"ם'ס דרך אין פסק הלכה

Speaker 1: דער רמב"ם זאגט נאך די גמרא, און דער רמב"ם, אנדערש ווי דער ראב"ד, האלט אז די גמרא וועט נישט מאכן סענס. אונז פאלגן נישט די גמרא ווייל ס'מאכט סענס, אונז פאלגן די גמרא ווייל ס'שטייט אין די גמרא. דער ראב"ד האט געהאלטן אז אויב די גמרא מאכט נישט סענס, דארף מען לערנען אנדערש פשט אין די גמרא. דער רמב"ם געווענליך איז נישט מגורס דאס. ער זאגט אז ס'שטייט אין די גמרא, בשכבתן. דאס איז דיין פראבלעם. דאס איז וואס דער רמב"ם'ס דרך איז... אזוי ווערט דאך מיר דאס געזאגט, אזוי האב איך געזאגט. אקעי.

Speaker 2: מ'קען יא. מ'קען טראכטן אז דער חילוק איז וועגן דארט איז דער איסור נאר אלס תעשה ולא מנעשו משהו. און דא רעכנען עפעס וואס איז פסול מצד עצמו. מ'קען דאך עס טראכטן, און זיין זון פון דער רמב"ם האט געשריבן אין אריכות צו רעדן וועגן די אלע קשיות. בקיצור, און ער זאגט... אז דער חגב, איך וויל איך ווייזן א שטיקל, יא? איינער האט מיר געפרעגט די קשיא, אז ס'איז דא א סתירה פון די פרחילים וואס מ'האט פריער געזאגט, זאגט ער, זייער גוט, דאס איז א קשיא אויף די גמרא, נישט אויף מיין טאטע. דאס ברענגט ארויס אז איך זאג, פארשטייסט? נו, ס'איז אמת אז דער רמב"ם זאגט דאך אז מ'דארף פאלגן די רבנים, ווייל זיי זענען די בית דין של חייב כלל ישראל, און נישט ווייל ס'איז סברא'דיג.

Speaker 1: יא, גוט. מ'גייט דאך, מ'טרייט דאך יא צו פארשטיין. דאס איז דאך די גאנצע געדאנק.

Speaker 2: יא, אבער דער רמב"ם דארף נישט פארשטיין פאר ער פסק'נט. דאס איז דער חידוש פון דער רמב"ם. דאס הייסט, איינער וואס דארף פארשטיין, איך זאג א דרך אפשר א צד, דער ראב"ד אדער אנדערער, וואס זיי דארפן פארשטיין די גמרא, אויב די גמרא שטימט נישט אז א סתירה פון די צוויי גמרות קומט אויס און ער מאכט א קימטא, קען מען נישט פסק'ענען די גמרא כפשוטו, ווייל ס'שטימט דאך נישט. מ'מוז אים צולייגן נאך זאכן כדי צו קענען פסק'ענען. דער רמב"ם דארף נישט עס, ער מאכט כמעט קיינמאל נישט קיין קימטא'ס אין די גמרא. אויב ס'שטימט נישט צוויי גמרות, ברענגט ער ביידע פון זיי, און דו זאלסט דיר קלאפן קאפ צו אויספיגערן וואס צו טון מיט דעם. ווייל וואס דו מיר שולדיגסט און זאגן פשט? ער וועט יא ברענגען אפשר די גרסא וואס...

דער רמב"ם'ס מעטאדע אין פסק'ענען

Speaker 1:

דאס איז דער חידוש פון דעם רמב"ם. דאס הייסט, איינער וואס דארף פארשטיין, איך זאג א דרך אפשר א צד, דער ראב"ד אדער אנדערע, וואס זיי דארפן פארשטיין די גמרא, אויב די גמרא שטימט נישט, א סתירה פון די צוויי גמרות קומט אויס און ער מאכט אן אוקימתא, קען מען נישט פסק'ענען די גמרא כפשוטו, ווייל ס'שטימט דאך נישט. מ'מוז אים צולייגן נאך זאכן כדי צו קענען פסק'ענען.

דער רמב"ם דארף נישט אז ער מאכט כמעט קיינמאל נישט קיין אוקימתא'ס אין די גמרא. אויב ס'שטימט נישט צוויי גמרות, ברענגט ער ביידע פון זיי, און דו זאלסט דיר קלאפן קאפ צו אויספיגערן וואס צו טון מיט דעם, ווייל וואס דו האסט מיר שולדיגט צו זאגן פשט. ער וועט יא ברענגען אפשר די גרסא. קיינמאל נישט. רמב"ם, נישט דא קיין איין שטיק אין רמב"ם וואס ס'איז דא א סתירה אין די גמרות, און וועגן דעם קומען אלע מפרשים און זאגן קומט און דער רמב"ם זאל ברענגען דער קומט און דער רמב"ם זאל ברענגען דער קומט און דער רמב"ם זאל ברענגען דער רמב"ם. אז דאס איז געווען דער רמב"ם'ס גרסא אין די גמרא. ער האט געהאט א גרסא, ער האט שוין געוואוסט אז ער האט אמאל געזוכט א גרסא. ער האט שוין געווען מער ווי א גרסא האט ער געזוכט אפשר וואס עס האט געפעלט אים. זיי האבן געזען אין הלכות ברכות אזא זאך, אבער איך ווייס נישט אויב ער איז געגאנגען זוכן. קען זיין, אויב האט דער רמב"ם געטרייט צו פארשטיין די גמרא.

איך זאג נאר אז איך זע נישט אז דער רמב"ם, ווען דער רמב"ם וואלט געדארפט דאס טון, לאמיר פארשטיין, ווען דער רמב"ם וואלט געדארפט פארענטפערן אלע גמרות פאר ער פאסט'ן... אויף משניות האט ער געמאכט פירוש המשניות, אויף גמרא האט ער נישט געמאכט פירוש הגמרא, ער האט געמאכט הלכות וואס קומט ארויס פון די גמרא.

Speaker 2:

ניין, אבער אויך פירוש המשניות טוט נישט דאס. ער זאגט נאר נאך די סאך פון די גמרא וואס עס שטייט.

Speaker 1:

אויב דער רמב"ם וואלט געדארפט פארענטפערן אלע גמרות פאר ער שרייבט א פסק הלכה, וואלט ער קיינמאל געשריבן מיט זיין ספר, ס'וואלט עס גענומען טויזנט יאר. ווי ער טרייט צו מאכן פשט פון די גמרא, די גמרא איז וואס ער ברענגט אין מורא, מער גמרא איז פון הגדה. אויך נישט, אויך נישט אין א סיסטעמעדיק וועג, ער טרייט נישט פון פריער די גמרא. אסאך מאל ווייזט ער אז די גאונות פון די גמרא איז איינס און א האלדמאל, אבער ער טרייט נישט... איך זאג דיר, בקיצור, ס'האט נישט צו טון. שוין. אדרבה, דער רמב"ם זאל דארפן קעגן לערנען גמרא. איך זאג נאר אז ס'איז נישט מעגליך צו שרייבן א ספר רמב"ם אויב מ'דארף קודם חשבון'ען אלע תוספות.

הלכה י"ג (המשך): סכך פסול זה לעצמו וזה לעצמו

Speaker 1:

לאמיר יא זאגן וואס ס'שטייט דא איז, אזוי מיין איך, ווייל דאס שטייט דא אויביות, אז ווען די פסול איז וועגן ווען מ'האט עס געלייגט אז ס'איז נישט געווען כשר, און די פראבלעם איז אל תעשה ולא מנעשו איז כשר אויב ס'איז די מיעוט, אבער עפעס וואס איז פסול מצד עצמו איז אפילו די מיעוט פסול, אבער דאס איז ווען ס'איז מערב.

די נעקסטע הלכה זאגט, ווען ס'איז נישט מערב. אנפארטשונעטלי, אלע מפרשים רמבות זענען מסכים אז דער רמב"ם האט פארשטאנען אז ס'איז דא א חילוק פון מערב און נישט מערב. וואס זאל איך טון? דא גייט זיין א חילוק פון מערב און נישט מערב.

Speaker 2:

ניין, ניין, די נעקסטע איז ערגער, נאך ערגער. ס'איז אן אנדערע זאך.

Speaker 1:

ניין, ס'איז אינגאנצן דא א שטיקל וואו ס'איז נאר דא סכך פסול. ס'איז נישט דאס... עירוב אין רמב"ם. סכך זה לעצמו וזה לעצמו. ער האט געלייגט אויף די סכך, חלקים פון די סוכה איז כשר'ע און חלקים נישט כשר'ע.

איז אם יש בסכך פסול שלשה טפחים במקום אחד, אויב ס'איז דא אויף איין פלאץ, פסול'ע סכך, דריי טפחים במקום אחד, בין באמצע בין מן הצד, הרי זו פסולה, ווייל פסול'ע סכך מער ווי דריי טפחים פסל'ט די גאנצע סוכה.

Speaker 2:

אה, ווען? אפילו מן הצד איכעט, ווייל...

Speaker 1:

אקעי, מיר וועלן שוין זען. לאמיר שוין זען.

סוכה קטנה

Speaker 1:

זאגט דער רמב"ם, **במה דברים אמורים? בקטנה**, ביי א קליינע סוכה וואס... קליינע סוכה ווייסטו נאר שבעה טפחים על שבעה טפחים, און ער האט דאך דא דריי טפחים וואס איז פסול. ס'טייטש, כמעט א האלבע סוכה איז סכך פסול. דעמאלטס, מ'גייט נישט נאך רוב, מ'זאגט נישט אז רוב סוכה איז כשר'ע, מ'זאגט אז ס'איז דא דא א גרויסע חלק אין די סוכה וואס איז פסול. צוויי טפחים וועט נאך יא זיין כשר. ס'טייטש אפילו ס'איז א דריטל סוכה.

Speaker 2:

א האלבע סוכה, גמרא. אויב ס'איז מער ווי אפשר איז ערגער.

Speaker 1:

יא, ווייל איבעראל איז נישט גוט. אהא, אקעי.

סוכה גדולה

Speaker 1:

במה דברים אמורים? אבל בסוכה גדולה איז אזוי: **סכך פסול, אויב איז עס א סכך פסול באמצע**, אויב איז עס אינמיטן פון די סוכה, **פוסל בארבעה טפחים**, אויב איז עס פיר טפחים פאסלט עס. **פחות מכאן**, אויב איז עס וויניגער ווי פיר טפחים, **כשרה.** ס'טייטש, איך מיין אויטאמאטיש, איך מיין מ'טאר נישט זיצן אונטער דעם. דער רמב"ם זאגט עס נישט, אבער ס'ווערט נישט כשר, ס'ווערט נישט כשר, אבער ס'פאסלט נישט די סוכה.

אבער מן הצד, ביי די זייט איז עס אסאך גרינגער. **מן הצד פוסל בארבע אמות**, נאר אויב די סכך פסול איז ארבע אמות, גאר א גרויסע שטיק סוכה, **פסולה. ופחות מכאן כשרה**, און די סיבה איז, זאגן די מפרשים, ווייל אויף דעם קען מען זאגן דופן עקומה, ווייל ס'איז דאך ביי די זייט, קען מען אונז אנקוקן ווי די וואנט קומט אן ביז די כשר'ע סכך.

Speaker 2:

יא. זייער גוט. איך פארשטיי נישט, דער רמב"ם האט דאך... דער ראב"ד האט דאס יא געשריבן. וואס וויל דער ראב"ד? איך ווייס נישט. אקעי.

Speaker 1:

שוין, זאגט דער רמב"ם ווייטער.

הלכה י"ג (המשך): דוגמאות — בית שנפחת, חצר מוקפת אכסדרה

Speaker 1:

וויאזוי... אה, ווייטער, **כיצד**, דער רמב"ם איז מסביר. אבער אפילו... זייער גוט. איך וועל דער רמב"ם געבן א דוגמא פון וואס מ'רעדט דא.

בית שנפחת באמצעו, א הויז אז מ'האט געעפנט די דאך אינמיטן פון... מ'האט אראפגענומען די דאך כדי צו קענען מאכן א סוכה, אבער מ'האט עס נישט אראפגענומען ביז די וואנט. סאו א חלק האט נאך דאך, און א חלק האט סכך. **וסכך המקום הפחות**, אז מ'האט געלייגט סכך אויף די פלאץ וואו ס'איז אפן, די פלאץ וואו מ'האט אראפגענומען די דאך.

או חצר המוקפת אכסדרה, ס'איז ארומגענומען מיט אן אכסדרה. אבער ביי די זייטן איז נאך דא עפעס אזוי ווי א שטיקל דעכל. אכסדרה מיינט א דאך לכאורה. אכסדרה איז ארום און ארום דעם חצר דא אחסדרא, און נאכדעם... אה, אינמיטן די אפענע פיט, די מאווי וואס איז ארום אין מיט פון אחסדרא.

וכן סוכה גדולה... אפשר ווילסטו אריינלייגנען די פיקטשער? **וכן סוכה גדולה שכרפויה בדבר שאין מסככים בעור, בצד התפנות ממלמעלה.** אדער א סוכה גדולה וואס ארום און לעבן די ווענט האט מען געלייגט נישט כשר'ע שכך, אבער אינמיטן האט מען געלייגט כשר'ע שכך.

איז אזוי: **אם יש משפש שכך הכשר לכתל ארבע אמות, איז פסולה. א פחות מכאן** איז אזוי: זאגט דער רמב"ם דא, פארוואס איז זיין כשר? **והרועים כאילו הכותל נעק.** אז מיר קוקן עס אן ווי די ווענט ווערט טשיף, **ויחשב זה השכך הפסול מגוף הכותל**, און מיר קוקן עס אן ווי דאס וואלט געווען א חלק פון די וואנט. **וכשירה**, ווייל די שכך אליין איז כשר, די ווענט אליין גייט מיט חשפים וואס די ווענט איז געמאכט.

איי, זאגט דער רמב"ם, ס'מאכט נישט קיין סענט? זאגט ער, וואס איז **הלכה למשה בסיני**? פארוואס זאל מען זאגן אזא זאך? פון וואו קומט עס? **הלכה למשה בסיני**, ס'איז דא אזא זאך ווי דופן הקימה.

Speaker 2:

ס'זעט אויס אז די חכמים האבן געוואלט העלפן אז מענטשן זאלן קענען מאכן סוכות, ס'זאל נישט זיין אזוי שווער.

Speaker 1:

ניין, הלכה למשה בסיני, נישט חכמים. דער ערשטער חכם, משה רבינו. ניין, וכל שני מיינט מדאורייתא, דאס איז די ווארט. דער אייבערשטער האט אים געזאגט, ער האט עס נאר נישט געשריבן. דאס איז די נקודה. ס'שטייט נישט חנוכה אין די תורה. דרך אגב, ס'שטייט נישט חנוכה אין די תורה וואס דערשירט פון א סוכה. ס'שטייט נישט אז ס'איז דא א סכך פסול. איך מיין גארנישט, ס'שטייט. סאו פונקט דא דארף זיין א דין אין די דין פון סכך פסול. ס'איז דאך נאר א דין אין די דין פון סכך פסול. מ'האט דאך אזוי פיל לעוועלס ווייטער פון די קדושה וואס ס'שטייט.

דיסקוסיע: צי מ'טאר שלאפן אונטער סכך פסול ביי דופן עקומה

Speaker 1:

דער רמב"ם האט נאך נישט געזאגט צו מ'מעג זיצן אונטער די סכך. אונטער די סכך, ווייל ער טוט דאך נישט זיצן אונטער די וואנט. ער זאגט נישט. און אויך פריער, ווייל די דריי טפחים, וואס איז וויניגער ווי דריי טפחים איז כשר, האט ער אים אויך נישט געזאגט. ער זאגט נישט.

Speaker 2:

און לעיל, אין הלכה ז', איז יא געווען משמע אזוי, רייט? ער האט געזאגט פריער, אה, גזירה שם ישב תחת תקרה.

Speaker 1:

ניין. **ואין ישנים תחתיו.** ביי די נסרים איז געשטאנען "ואין ישנים תחתיו". פארוואס ס'שטייט? אפשר מיינט ער אפשר אז דארטן האט ער עס מגלה געווען. און דאס פארשטיי איך שוין. ער רעדט דאך נישט דא צו די שטיקל איז כשר, ער רעדט דאך צו די סוכה ווערט פסול. סוכה ווערט נישט פסול. דאס איז וואס ער ברענגט דא, איך זאג נאר, די אחרונים זאגן זיכער אז נישט, אבער דופן עקומה זאגט דאך כאילו התעקמה הדופן, מען טאר עפעס נישט שלאפן. און אויב אזוי איז דאך פשט אז דא איז אויך א פארט פון די כשר'ע סוכה, גיי קרום. סאו פארוואס ווען איך שלאף דא זאל מען נישט זאגן גיי אויך קרום, און איך בין יא אונטער די סוכה?

Speaker 2:

ווייל דער מענטש ווערט נישט קרום, אויף דער מענטש איז נישט קיין אדם עקום. א קרומער מענטש איז פסול, א קרומער דאך, א קרומער וואנט.

Speaker 1:

די שאלה איז וואס דו טייטשסט דופן עקומה, רייט? אז אונז רעכענען ווי ס'איז נישט דא דארטן קיין דאך. סאו וואס מיינט אונטן? אונטן קען זיין גראד, קען זיין קרום. אויב דו קוקסט קרום, קומט מען נאך יא אונטער די סכך, דו כאפסט?

Speaker 2:

יא. די כשר'ע סכך ווערט נישט ברייטער ווי ס'איז.

Speaker 1:

ניין, טאקע ס'בלייבט די כשר'ע סכך, ס'דארף נישט, אבער איך בין יעצט אויך אונטער די כשר'ע סכך. אבער פארוואס דעמאלטס ביי די נסרים האט ער יא געזאגט "ואין ישנים תחתיה"? דאס איז געווען אינמיטן, ניין? נישט קיין דופן עקומה יענע נסרים. וואס איז געשטאנען ביי די נסרים?

Speaker 2:

נאך א זיין. **נתן לה נסר אחד שיש ברוחבו ארבעה טפחים, כשירה.** שוין אינמיטן.

Speaker 1:

דאס איז ווייל אין נסר איז דאך נאר א גזירה. נאכאמאל, דרחמנא ארבעים וסחמנא, וואס איז א גזירה? די גזירה אז ס'איז פסול, און דאס טייטשטעלט נישט.

Speaker 2:

נו, דארטן אויפ'ן פלאץ טאקע זאגט רבינו מנוח אז דער נתן עליהם נסר אחד מוז רעדן ביי די וואנט, ווייל ער איז נישט א סתירה מיט די סיפא י"ג.

Speaker 1:

אפשר נישט, אפשר ווייל ס'איז נאר א גזירה און איינס שטערט נישט. אפשר ארבעה טפחים מיינט ביז ארבעה טפחים? קען נישט זיין. איז טאקע א פראבלעם, ווייל אויב ס'איז פסול, איז פסול, ס'איז נישט קיין חילוק צווישן א דאורייתא און א דרבנן. ער שטייט דארט א גרויסע סוכה, א כלי ישראל סוכה, ער זאגט נישט בכלל פון וואס ער רעדט אין די פריערדיגע הלכה. אונז ווייסן נישט.

איך ווייס נישט, מיר זעט אויס זייער פאני צו זאגן אז ס'איז א דופן עקומה אבער מ'זאל נישט קענען דארט שלאפן. און ער ברענגט דא אז דער לבוש איז מסביר, יא, אז לאמיר שוין זאגן אז ס'איז א מחיצה, מ'טאר נישט שלאפן אונטער די מחיצה, מ'דארף נאר שלאפן אונטער די סכך.

אויף דעם זאג איך, יצחק, אז איך פארשטיי נישט זייער גוט, ווייל די מחיצה איז קרום, סאו יעצט קוקט עס מיר קרום, און איך בין אונטער די סכך. ס'איז אויך שווער צו זאגן אז מ'טאר נישט שלאפן אונטער די סכך, ווייל אונז האבן מיר געלערנט אז אויב מ'מאכט א וואנט, א שיפע וואנט, אויב ס'איז דא דערויף וואס? דריי טפחים, איך געדענק נישט די שיעור, מעג מען.

Speaker 2:

איי, דו ליגסט אונטער די וואנט? מיט וואס רעדסטו? ביי לבוד?

Speaker 1:

ביי לבוד, מ'לאנט אן א... אה, זייער גוט, זייער גוט. מ'שלאפט אונטער די וואנט. אקעי, דארט איז דא דריי טפחים, הייסט עס א שטיקל דאך. אבער דארט איז די גאנצע וואנט סכך. די וואנט איז כשר'ע סכך, אבער ס'איז נאך אלץ נישט קיין דאך.

Speaker 2:

אמת, פיין, אבער דאס איז אן אנדערע דין, אז א סוכה דארף האבן א צורה פון אן אוהל מיט א דאך און א זאך.

Speaker 1:

אן אנדערע נושא, אבער ס'איז נישט קיין ראיה אז מ'קען שלאפן אונטער די מחיצה.

אבער אוודאי די הלכה דארף זיין אזוי ווי דער משנה ברורה, ווייל דער חזון איש זאגט אז מ'טאר נישט. אבער איך וואלט געטראכט אז אפשר יא. לאמיר זען, ס'זאל נאך זיין נאך הלכות וואס מ'קען מיר דאס צושטעלן. איך ווייס נישט, א ישן תחת המטה דארף מען טראכטן.

Speaker 2:

ניין, נישט קיין דופן עקומה. די פראבלעם מיט די אלע הלכות איז, אז ער איז נישט אונטער די דאך פון די סוכה.

Speaker 1:

יא, פארשטייט זיך, מ'קען נישט מאכן קיין עבירות, און עכט איז רשות. נאך אן עבירה, נעקסטע פרק. אקעי.

הלכה י"ד: שיעור סוכה קטנה וגדולה

Speaker 1:

ואיזו האבן מיר עס געענדיגט? וואס איז א סוכה גדולה און א סוכה קטנה? זאגט דער רמב"ם, **ואיזו סוכה קטנה, וואס מ'זאגט אז ביי א סוכה קטנה איז פסול? כל שאין בה אלא שבעה טפחים על שבעה טפחים. וגדולה,**

הלכה טז: סכך פסול וסכך כשר זה בצד זה — מחצה על מחצה

Speaker 1: ס'דארף זיין ערגעץ וואו א מינימום כשרה סוכה, אז נישט דריי טפחים מאכט די גאנצע זאך פסול. אקעי.

וואס איז... יא, זאגט דער רמ"א ווייטער, **סכך בדבר פסול ודבר כשר זה בצד זה,** ער האט געמאכט א האלבע סוכה אזוי, א האלבע סוכה אזוי, נישט א האלבע, וואטעווער, זה לצד זה, נישט בערבוב. **ואין במקום אחד מן הסכך הפסול רוחב שלשה טפחים אלא פחות,** ס'איז דא, די סכך הפסול איז נישט ברייט דריי טפחים. איז אזוי, **אם היה כל הסכך הכשר יתר על כל הסכך הפסול, הרי זו כשרה.** ס'מוז זיין, יא, ווייל אויב ס'איז דאך דא נאר ווייניגער ווי שלשה טפחים, מוז זיין ס'דארף זיין שבעה טפחים.

אה, ס'איז נישט קלאר, דער רמ"א זאגט נישט צו ער רעדט פון א סוכה קטנה, און די סוכה גדולה פרעגט שוין דער רמ"א. איך זאג, אפילו ביי א סוכה קטנה קומט אויס אז ס'איז א רוב. **או הסכך כשר יתר על כל הסכך הפסול.** אה, אבער ס'איז דא פריער, דער רמ"א זאגט, לאמיר רעדן א גרויסע סוכה. ס'איז נישט קיין חילוק ווי גרויס די סוכה איז. ס'איז דא יעדע דריי טפחים, און ס'איז נישט דא אין ערגעץ מער ווי דריי טפחים אויף אמאל.

אבער... **מחצה זה כמו זה בצמצום**, בערך די זעלבע, **אפילו שאין במקום אחד שלשה.** נישט בערך, צמצום טייטשט פונקטליך. **הרי זו פסולה.** פארוואס? **לפי שהסכך פסול כפרוץ הוא נחשב.** אה, ס'איז ממילא געטראכט אז חמתו מרובה מצילתו, ווי ס'הייסט ביי סכך, רייט?

Speaker 2: אה, רייט.

Speaker 1: די זעלבע זאך. ס'איז ביי א סוכה אליינס איז נישט אלעמאל פסול, פרוץ מרובה על העומד כשר, ביי די מחיצות האבן מיר געלערנט, נאר אויב ס'איז דא א פתח פון צען אמות וכדומה. אבער... און דא איז א פראבלעם, ווייל מער ווי רוב סכך פסול, אפילו וועסטו זאגן אז ס'איז ווייניגער ווי דריי טפחים, און ווייניגער ווי דריי טפחים פסל'ט נישט ביי א גרויסע סוכה. אזוי מוז מען זאגן אז ס'רעדט פון א גרויסע סוכה, און נאך אלץ איז א פראבלעם.

פארוואס? זאגט דער רמב"ם, ווייל סכך פסול איז כפרוץ, ממילא ווערט עס אפילו בצמצום. פארוואס בצמצום טוט אויס? מ'קען נישט מצמצם זיין. דאס איז אפשר די ווארט. מ'זאגט אז ס'איז דא רוב פסול, און ס'איז דא חמתה מרובה מצילתה. דאס איז דער סוד. און פארוואס האלב איז נישט גוט? איז אין די גמרא שטייט עפעס אז האלב ווערט נאך אלץ, די זון קוועטשט זיך עפעס אריין אז ס'ווערט רוב. דער רמב"ם זאגט ניין, סתם אי אפשר לצמצם.

בקיצור, דער רמב"ם זאגט לכאורה אז ס'זאל זיין א ספק פסול, אדער אזוי ווי פסול מלחמה, ווייל אפשר איז עפעס אזוי.

Speaker 2: יא, יא. אקעי.

הלכה יז: פרש עליה בגד — סכך פסול אויף אדער אונטער דער סוכה

Speaker 1: אונז גייען מיר לערנען וואס מ'לייגט צו סכך פסול פאר עפעס א צורך. יא?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: **פרש עליה בגד מלמעלה.** העכער די סוכה האט ער אויסגעשפרייט בגדים, וואס בגדים איז פסול, יא? ווייל ס'איז דבר המקבל טומאה.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: או שפרש תחתיה מפני נשר, אדער אונטער פון די סכך האט ער אויסגעשפרייט א לאלעך צו אריינעמען די בלעטער וואס פאלן אריין. איין, גוט. **איז פסולה**. פארוואס? אזוי ווי אונטער אן אילן. דא איז נאך א סטאק וואס איז כסל.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: מ'דארף טאקע טראכטן, ווייל פריער האט געסאונדט ווי איינס העכער דעם, וועט יא זיין כשר אזוי ווי ביי די בוים. וועגן דעם טראכט איך נאך אלץ אז יענץ איז נאר געווען העכער דעם. ער האט אפגעשניטן דעם בוים קצת עה, יא? ס'איז נישט מערב. ס'איז יא געווען כשר.

Speaker 2: ניין, נאר עס איז רוב.

Speaker 1: יא, דא איז דא אינגאנצן. ס'דעקט אינגאנצן צו.

אבער **פרשה כדי להנאתה**, אויב האט עס נאר אויסגעשפרייט צו מאכן שענער די סוכה, הייסט נישט ווי... ער קוקט עס נישט אן ווי דאס איז די... ס'איז נישט קיין סכך. ס'איז א יופי. ס'ווערט בטל, ס'איז א משמש פאר די כשר'ע סוכות. **כשרה**.

כן זאגט דער רמב"ם, אם סיכך כהלכתה, ער האט געמאכט געהעריג סכך. **ביי מיני פירות, ביי מיני בגדים, און ביי כלים שתליין**. ער האט געמאכט נושא, וואס די נושא וואלט געווען פסול, ווייל ס'איז עסן. אבער ס'איז כלי נאות, הא? ס'איז נישט קיין חילוק ווי דו האסט געטון, ביי מיין מכסלי, אדער אפילו ביסחך. דאס הייסט, ביי כלי מיינט לכאורה אז... אה, לאמיר שוין זען. אפשר די נאות, שתליין, ס'איז כשאירה. מיינט אז ס'ווערט קלענער דאס שווערער. אבער דאס איז די נעקסטע הנחה וואס מ'דארף לערנען. אקעי.

Speaker 2: יא, סאו איך ווייס נישט וואס דאס הייסט.

Speaker 1: אפשר מיינט ער צו זאגן אז נאכדעם זיצט ער אונטער דעם? ער זאגט נישט אז מ'זיצט אונטער דעם. אה... עס איז געהאנגען אויף די וואנט, אבער נאך אלץ נעמט עס אויף פון די אויבן. ער האט געלייגט א ליילעך. ער האט אויפגעהאנגען אויף די צוויי ווענט, אבער ס'איז נישט קלאר. אפשר ער זאגט אז ס'איז נישט קלאר, די מפרשים ווייסן עס.

הלכה יח: נוי סוכה — ממעטין בגובה און ברוחב

Speaker 1: אבער די נעקסטע הלכה וועט מען זען אז ס'איז יא אן אופן וואס דוקא די וואנט נוי סוכה מאכט א פראבלעם. פארוואס? ווייל נוי סוכה, אפשר זאגט דער רמב"ם, **נוי סוכה אין ממעטין בגובה**. אז מ'מאכט די סוכה דארף האבן א געוויסע סייז, ס'דארף זיין צען טפחים. אדער ס'טאר נישט זיין צו הויך. אז ס'הענגט אריין, ווערט עס ווייניגער ווי צען טפחים. מ'זאגט מנין אתר, הייסט עס נישט ממעל בגור. די זעלבע זאך פארקערט, אויב ס'איז מער ווי צוואנציגער אמונער הענגט נאר סוכה, אויך ווערט עס נישט ווייניגער. דארף טון וואס מ'האט געלערנט פריער, דארף לייגן די טבע און מבטל זיין.

Speaker 2: יא, אקעי, לאמיר זען.

Speaker 1: אבל ממעטין ברוחב. אין די ברייט שטייט עס יא. זאגט ער, **היה נוי סוכה מפלגים מגגר, בא טפחים מיתר**. נאך א הלכה. ממעטין ברוחב מיינט... **אבל ממעטין ברוחב**, ווייל מ'קען נישט דארטן זיצן. דאס טייטשט, אויב ס'ווערט ווייניגער ווי זיבן טפחים ווייל ער האט געלייגט צופיל נוי סוכה, איז דא די סוכה פסול. פארוואס? בייביידע פעלער האט ער נישט גענוג פלאץ צו זיין דארטן. ס'זעט אויס אז דער דאך שטערט נישט אזוי שטארק. איך דא נאו וואס איז די סיקרעט. אקעי. איך דא נאו וואס... די סיקרעט איז... נייע זאך.

דיסקוסיע: פארוואס שטערט נוי ברוחב אבער נישט בגובה?

Speaker 2: אויב האבן מיר... איי, ער זאגט א גוטע פשט, ווייל... ווייל ס'איז דאך נישט כשר פאר סכך. סאו קוק אונז נישט אן ווי דארטן ענדיגט זיך די סכך, אבער ס'איז דאך כשר פאר וועז? קוק אונז אן ווי דארטן ענדיגט זיך די וואנט, און האסטו נישט יעצט די שיעור סוכה, ווייל די נושא ווערט יעצט די וואנט. האסט נישט א חלל פון די גאנצע שיעור. איך שיין קומט די סכך איז עס גארנישט. איך האב עס נישט כשר די סכך, איז עס עפעס אן עקסטערע זאך וואס ליגט דארט.

Speaker 1: אינטערעסטינג. נישט קיין שלעכטער פשט.

דא לערנען זיי אבער עפעס א געוויסע פסול פון נוי סוכה, ווען זיי קענען יא שטערן. **היה נוי הסוכה מופלגה מגדל הרבה טפחים היותר**, אויב ס'הענגט ממש טיף אריין, ס'איז נישט קאנעקטעד צו די דאך, נאר ס'הענגט שטארק אריין. דעמאלטס איז יא פסול. פארוואס?

Speaker 2: פארוואס?

Speaker 1: שנמצא היושב שם כאילו אינו תחת השכך, ער האט תחת הנוי. **שהוא אכלים וכלים שאינו מסככין בהם**. דאס הייסט, די סוכה ווערט נישט פסול נאר לויט די הלכות פון די שכך פסול, אבער דער מענטש טאר נישט זיצן אונטער דעם. דאס איז די נקודה, רייט? דער שכך ווערט פסול. ווען ס'איז נוי סוכה נאנט, שטערט אונז נישט. ווייל ס'ווערט בטל צו די סכך. אויב ス'איז וויט, איז עס אן עקסטערע זאך, ווערט עס נישט בטל, און ממילא דער וואס זיצט אונטער דעם זיצט נישט אונטער די סכך, ממילא דארף ער...

ס'איז אינטערעסאנט, ס'זעט אויס אז דער ביטול איז נישט נאר ווייל ס'איז דארטן פאר שיינקייט, נאר ס'דארף אויך זיין ביטול אין פלאץ, אז ס'זאל זיין א פלאץ וואו ס'איז גענוג נאנט.

Speaker 2: פחות מ... ניין, ס'איז נישט לבוד, ס'איז נישט...

Speaker 1: ניין, ס'איז עפעס א נייע שיעור, א נייע שיעור. טאמער ס'איז אן עקסטערע זאך פאר די נוי סוכה פון די סכך, ווערט עס א פראבלעם.

הלכה יט-כ: חמתה מרובה מצילתה — לעכער אין די סכך

Speaker 1: יעצט גייען מיר לערנען א נייע זאך, ווי געדעכט דאס איז בעיקר די ענגסטע דאך, ווי געדעכט דארף די סכך זיין, דאס ווערט גערופן אין די גמרא "חמתה מרובה מצילתה". לאמיר עס זען.

זאגט דער רמב"ם, **סכך שהיו בו חלונות חלונות**, ער מיינט חלונות ארובות, יא? חלונות אויף די דאך, ער מיינט לעכער. ס'זעט אויס מ'רופט עס אויך חלונות, "חלונות השמים" איז דאך אזא זאך, יא. ס'איז דא דארטן לעכער אין די סכך, **שהאויר נראה מהם**, מ'זעט די אוויר. איז אזוי, **אם יש בכל האויר כבכל מקום המסוכך**, אויב די אפענע פלעצער איז אזוי סאך אין טאטאל, אז מ'שטעלט צוזאם אלע, אזוי סאך ווי די סכך, **הרי זו פסולה מפני שחמתה מרובה מצילתה**, ס'קומט אויס אז די זון גייט זיין מער ווי די צל, און ס'גייט נישט זיין קיין סוכה.

גלייך אויף גלייך, יא? **בכל האויר כבכל המקום**. ווייל למעשה גייט אויסקומען אז די חמה גייט זיין מער, ווייל חמה שפרייט זיך אויס, דאס איז וואס ער זאגט. איך ווייס נישט וויאזוי דאס ארבעט, אבער אזוי טייטשט ער. איך גלייב נישט אז דאס איז דיווארט, ווייל דעמאלטס וואלט געווען אפילו א מיעוט, ווען דו טראכטסט אריין, אפילו אויב ס'איז נאר קליינע חלונות, די חמה שפריצט אריין. אבער איך גלייב נישט אז דאס וועט זיין די ווארט, ווייל אפילו א קליינע פאר לעכער קען אריינקומען גענוג און נאך חמה, די גאנצע סוכה גייט זיין גוט.

די גמרא שטייט אז האלב אויף האלב איז נישט גענוג, ס'דארף זיין ממש, ס'דארף זיין מער. אזוי שטייט אין די גמרא בשולי צמצם, אזוי ווי מיר האבן פריער געלערנט לגבי סכך. דער רמב"ם זאגט יא, דער רמב"ם זאגט אז אויב ס'וועט זיין האלב אויף האלב, גייט זיין חמתה מרובה, אזוי זאגט דער רמב"ם.

וכל שחמה מרובה על הצל אינה סכך, סכך איז צל, לשם צל, און דא איז נישטא קיין צל, ס'איז נאר דא אביסל סוכה. **אויב מרובה סכך רבה לאויר**. ס'איז דא ביינאכט, מ'זאגט אויר, און די ווארט איז אבער וועגן די חמה. ער מיינט צו זאגן אז ס'וועט זיין אויך פסול ביינאכט. אפשר דאס מיינט ער צו זאגן. נישט ווען ס'איז דא צל, ווען ס'איז דא... אויר מיינט במקום הסכך.

לויט ווי די סכך איז דא לופט. ס'קומט נישט אריין לופט, די פראבלעם איז אז ס'קומט אריין זון. דעמאלטס איז כשר, רוב איז געווג. אזוויו אין אנדערע כל התורה כולה, רוב איז גענוג.

במדברים אמורים? שלא היה במקום אחד אויר שלשה טפחים, אלא חלונות חלונות. אבל אם היה אויר שלשה טפחים, אויב איז דא א גרויסע לאך אויף איין פלאץ פון שלשה טפחים, **בין באמצע בין מן הצד, הרי זה פסולה**, אפילו בצד.

דיסקוסיע: דופן עקומה ארבעט נישט ביי אויר

Speaker 1: מ'זאגט נישט אויף אזא פאל דופן עקומה. דופן עקומה זאגט מען נאר ווען ס'איז די זעלבע מאטריאל ווי א דופן, ס'איז א זאך. אבער לופט ווערט נישט א דופן. יא? פון דא איז א ראיה אז דופן עקומה ארבעט נישט אז מ'זאגט ווי די... אז כאילו מ'קוקט ווי די וואנט קומט ארויף, נאר פארקערט, מ'זאגט ווי די סכך ווערט א חלק פון די וואנט. פארוואס? ווייל אויב די וואנט קומט ארויף, קען די וואנט ארויפקומען אויך ביי די אויר.

Speaker 2: ניין, ס'דארף זיין א וואנט, ס'דארף עפעס צו זיין.

Speaker 1: אויב ס'איז פסול'ע סכך, איז עס אזוי ווי א וואנט.

Speaker 2: ניין, ס'איז מער גלאט צו זאגן די אנדערע וועג, אז מ'קוקט אן ווי די פסול'ע סכך איז א חלק פון די וואנט.

Speaker 1: ווער קען נישט זאגן פאר א וואנט? נאר וואס דען? צו מ'זאגט אז די וואנט קומט ארויף, אדער מ'זאגט ווי דער סכך ווערט א וואנט? איך האב נישט די חילוק.

Speaker 2: I'm confused. I don't know what you're saying anymore. It sounds like the same thing to me.

Speaker 1: ס'איז נישט, ווייל... פארוואס זאגט מען נישט דעם אופן אז דער סכך ווערט א וואנט?

המשך דיון: דופן עקומה און סכך פסול

Speaker 1: ס'דארף עפעס צו זיין. אויב ס'איז פסול'ע סכך איז עס אזוי ווי א וואנט.

Speaker 2: ניין, ס'איז מער גלאט צו זאגן די אנדערע וועג.

Speaker 1: איך כאפ נישט די... אז מ'קוקט אן ווי די פסול'ע סכך איז א חלק פון די וואנט.

Speaker 2: ווער קען מופן זאגן אנדערש?

Speaker 1: איך כאפ נישט וואס דו זאגסט.

Speaker 2: נאר וואס דען?

Speaker 1: איך רעד אין... צו מ'זאגט אז די וואנט קומט ארויף, אדער מ'זאגט ווי די סכך ווערט א וואנט?

Speaker 2: איך כאפ נישט די חילוק. I'm confused. I don't know what you're saying anymore. It sounds like the same thing to me.

Speaker 1: ס'איז נישט אזוי, ווייל... פארוואס זאגט מען נישט דופן עקומה אויף די אויר? פארוואס זאגט מען נישט דופן עקומה אויף די אויר? די אויר ווערט... אן אויר איז נישט קיין דופן!

Speaker 2: That's the exact reason!

Speaker 1: ביי דיר זאגסטו אז די דופן קומט ארויף, די דופן דעקט צו די אויר, יא? ס'קומט ארויף ווייל ס'איז דא א דעקל דארט, וועגן דעם. א דופן איז דאך אויך פסול'ע סכך, איך מיין, ס'מעג זיין כשר, אבער די דופן איז דאך א פארמאכטע זאך, און דאס איז אויך פארמאכט.

Anyway, ס'דארף זיין ווייניגער ווי דריי, ס'איז נישטא קיין לאך פון דריי טפחים anywhere אין די סוכה. דאס איז די וויכטיגע זאך. ס'איז נישט פשט אז די סוכה טאר נישט זיין... overall אין די סוכה טאר נישט זיין... די סכך. די דפנות, די סוכה איז אינגאנצן הייס און ס'איז פול מיט... די דפנות קען זיין פרוץ מרובה על העומד. די סכך דארף האבן... יא, יא.

Speaker 2: ניין, איך זאג וועגן דעם, דאס וואס מיר האבן גערעדט וועגן די ענגל. איך זאג, ס'מוז זיין אז ס'איז נישט א פראקטישע פראבלעם אז ס'איז דא אסאך זון אין די סוכה. ווייל ס'קען דאך זיין אסאך זון אין די סוכה ווייל די ווענט זענען נישט פארמאכטע ווענט.

Speaker 1: פארוואס האלטסטו קוקן ביי מיר?

Speaker 2: איך פארשטיי נישט, זון קומט נישט אריין פון די דפנות, ס'קומט נאר פון די טאפ.

Speaker 1: ווען ס'גייט אונטער, ווען די זון שיינט פון די זייט.

Speaker 2: אזוי וויל איך טון, מ'דארף מיר גלייבן אין הלכות סוכה.

מיעטו בדבר הפסול

Speaker 1: ניין, איך זאג, די סכך האט א דין אז ס'דארף זיין א סכך וואס מאכט צל.

Speaker 2: יא, ווייטער.

Speaker 1: מיעטו בדבר הפסול. דארטן וואו ס'איז דא אויר אין די סוכה, ס'קומט אריין אור, האט ער ממעט געווען, ער האט דארטן געלייגט זאכן צו פארשטאפן די לעכער, אבער ער האט נישט געלייגט דארטן כשר'ע סכך, דעמאלטס וואלט ער געווען גוט. ער האט געלייגט דארטן כלים וכסתות. אה, דעמאלטס גייט מען צוריק צו די ארידזשינעלע הלכה פון מיעוט פון סכך פסול, וואס האט צוטון מיט ווי גרויס ס'איז און ווי ס'ליגט, דמסיקא גדולה כשירה. ווייל ס'איז ווייניגער ווי פיר טפחים, ווי מ'האט געלערנט סכך פסול, ביי סוכה גדולה קען זיין ביז פיר טפחים, אבער ביי סוכה קטנה פסולה, ווייל ס'בלייבט נישט איבער גענוג א שיעור סוכה, עד שימעטנו בדבר שמסככין בו.

Speaker 2: ניין, גוט.

Speaker 1: מעגסטו עס טון אויף יום טוב?

Speaker 2: איך ווייס נישט וואס קומט דא אריין.

Speaker 1: ערב יום טוב.

Speaker 2: שוין.

הלכה כ: היה רוב הסכך — צילתו מרובה מחמתו

Speaker 1: היה רוב הסכך, וואס טוט זיך אזוי? רוב פון די סכך איז צילתו מרובה מחמתו, און מיעוטו איז חמתו מרובה מצילתו. איז זאגט מען, קוקט מען אויף די סך הכל פון איבער די גאנצע דאך, **היתה צלת הכל מרובה מחמת הכל איז כשרה.**

Speaker 2: אה, זייער גוט.

Speaker 1: הייסט, מ'רעכנט די גאנצע סוכה אויף איינמאל. מ'גייט מיר נישט אן אינמיטן איז דא אזא פלאץ. מ'וואלט נישט געזאגט אזוי ווי ס'הייסט אזוי ווי תערובות, יא? ווען ס'איז צוזאמגעמישט איז עס ערגער.

Speaker 2: אקעי.

הלכה כא: דרך הסכך להיות קל — סכך צו דיק

Speaker 1: יעצט גייען מיר לערנען, וואס איז עפעס פארקערט? עפעס איז דא צופיל סכך.

Speaker 2: שוין.

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, **דרך הסכך להיות קל**... די שטייגער, איך מיין די רעקאמענדעד וועג, איך ווייס נישט צו די לכתחילה'דיגע וועג איז... ס'שטייט נישט אז ס'איז רעקאמענדעד, ס'שטייט אז ס'איז דער נארמאל.

Speaker 2: וואס זאגט ער מיט דעם?

Speaker 1: לייען ווייטער.

Speaker 2: אז רוב מענטשן טוען אזוי.

Speaker 1: **כדי שיראו ממנו הכוכבים הגדולים.** דאס איז די רעגולער וועג, אבער מסתמא, ס'זעט אויס ווי דער רמב"ם רעקאמענדעד, אזוי ווי דאס איז די לכתחילה, אז מ'זאל יא קענען זען די כוכבים גדולים.

היתה מעובה כמין בית, אבער אויב איז עס יא געמאכט דיקע סכך, **אפילו שאין הכוכבים נראים מתוכה**, אז כשרות איז עס אויך כשר.

Speaker 2: יא. יא.

Speaker 1: ס'איז א גאנצע שווערע עבודה, ווייל אונז ווילן אז ס'זאל זיין צלתה מרובה מחמתה, אבער מ'וויל אויך קענען דורכקוקן די כוכבים, סאו מ'זאל נישט לייגן צו סאך.

Speaker 2: די לכתחילה זאגט ער, יא.

Speaker 1: אויב ס'איז טאקע... דער רמב"ם זאגט עס נישט קלאר, אבער ס'איז אן אינטערעסאנטע לשון, דרך הסכך.

הלכה כא (המשך): היה הסכך מדובלל — אונגלייכע סכך

Speaker 1: היה... זאגט דער רמב"ם אזוי: **היה הסכך מדובלל**. וואס זיי זענען נישט... זיי זענען צעמישט, זיי זענען נישט אין א גראדע שווה בשווה. והוא, ער איז מסביר, **"הסיכוך שיהיה מקצתו למעלה ומקצתו למטה"**, אנשטאטס איין גראדע ליין איז עס ארויף און אראפ. ער איז אויך כשר, **"ובלבד שלא יהיו בין העולה ויורד שלשה טפחים"**, ס'זאל אבער נישט זיין שלשה טפחים צווישן די סכך וואס איז... אונטער צו די סוכה און די העכערע פארט.

Speaker 2: פארוואס?

Speaker 1: ווייל ס'איז לבוד, ס'דארף זיך קאנעקטן, די צוויי שטיקלעך דארפן זיך קאנעקטן. ס'הייסט נישט ווי איין גרויסע זאך פון סכך.

"ואם היה ברחב זה העולה טפח היותר, אף על פי שגבהו עשרים שלשה טפחים", אפילו ס'איז נישט דא קיין לבוד מיט די אנדערע שטיקלעך סכך, **"רואין אותו כאילו ירד למטה ונגע בשפת זה היורד"**. קוקן מיר עס יא אן ווי ס'איז געגוג, כאילו ס'טאטשט די אונטערשטע סכך, **"ונגע בשפת זה היורד"**. **"והוא שיהא מכוון כנגד שפת היורד"**, אויב איז עס גלייך לעבן דעם, מכוון, ס'איז נישט דא קיין שטח צווישן זיי. דאס איז ענליך אזוי ווי די פי תקרה, דאס הייסט חבוט רמי, כאילו ס'איז די זעלבע פלאץ, אזא ענליכע גדרות אדער אזא סארט זאך. אן דעם לבוד, ס'איז א נייע מין חידוש וויאזוי מ'זאגט אז ס'הייסט די זעלבע זאך. אפילו אן לבוד, זייער גוט.

הלכה כב: העושה סוכה על גבי סוכה — צוויי-שטאקיגע סוכה

Speaker 1: שוין, נאך א הלכה. **"העושה סוכה על גבי סוכה"**, ער בויט אויף איין סוכה אויף די צווייטע, א צוויי-שטאקיגע סוכה. ער וואוינט אין ברוקלין, דארטן איז דער סדר אז מען מאכט הויך-שטאקיגע בנינים, מאכט ער אויך אזוי א סוכה. איז **"התחתונה פסולה"**, ווייל **"כמי שעשה סוכתו בתוך הבית"**, ווייל די אונטערשטע, ער זיצט נישט אונטער איין סוכה, ער זיצט אונטער צוויי סוכות. און ס'איז אזוי ווי **"עושה סוכתו בתוך הבית"**, ווייל ער זיצט נישט אונטער די צל פון א סוכה. אזוי ווי איינער וואס זיצט אין א סוכה אין א הויז זיצט ער נישט אונטער די צל סוכה, אויך ער.

Speaker 2: אונטער א בית, ווייל דער אויבערשטער איז אויך כשר.

Speaker 1: דער אויבערשטער איז יא כשר, נישט אויך.

Speaker 2: אבער איך זאג, דער אויבערשטער איז דאך אויך כשר.

Speaker 1: דער אונטערשטער, וואס גייט מיך אן, אין א בית זיצט ער אונטער די צל פון נישט א כשר'ע. ער זיצט דאך דא אונטער די צל פון צוויי כשר'ע סוכות. נו, פארוואס איז עס פסול?

Speaker 2: ס'טאר נישט זיצן אונטער צוויי סוכות, נאר אין די ווערע סוכות.

Speaker 1: שוין, ווייל די גמרא זאגט אזוי, ס'דארף זיין בסוכות, אין איין סוכה תשבו, מ'זיצט נישט אונטער צוויי סוכות. יא?

Speaker 2: רייט.

Speaker 1: ער מיינט מסתמא לאפיקא א פרומער, ער טראכט יעצט, אויב איין סוכה איז הייליג, שטעלט פאר מ'שטעלט אויף צען סוכות איינס איבער די אנדערע, אזוי ווי דער וואס גייט מיט צענדליגער ציצית. זאגט ער, ניין, איין סוכה.

תנאים ווען די אונטערשטע איז כשר

Speaker 1: **במה דברים אמורים שהתחתונה פסולה**, זאגט ער, דאס אז די אונטערשטע איז פסול, איז **בשעה שהיה גובה עליונה עשרה טפחים או יותר**, ווען די אויבערשטע סוכה איז געגוג א הויכע סוכה, ס'איז עשרה טפחים או יותר, **והיה גגה התחתונה יכול לקבל**, די גגה התחתונה, ס'טייטש די סכך פון די אונטערשטע סוכה, איז **יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה**, ס'קען האלטן אויף זיך כלים, כרים וכסתות פון די אויבערשטע סוכה, **אפילו על ידי הדחק**, אפילו אויב ס'האלט עס נאר שוואכע מעשיות, ס'האלט נישט זייער שטארק, דעמאלטס קוקן אונז עס אן ווי ס'איז דא דא ממש צוויי סוכות איינס העכער די אנדערע. אבער **אויב אין גבהה של עליונה עשרה**, אדער **שלא היתה התחתונה יכולה לקבל כרים וכסתות של עליונה אפילו על ידי הדחק**, **אף התחתונה כשירה**, ווייל ס'הייסט נישט ווי ער זיצט אונטער צוויי סוכות. ס'הייסט ווי איינע איז אן עכטע סוכה און די אנדערע איז נישט קיין עכטע סוכה.

שיעור הויכקייט — עשרים אמה

Speaker 2: זאגט רבי אבישי, **לא יהא גובה שתיהן יתר על עשרים אמה**. די הויכקייט פון ביידע צוזאמען קען נישט זיין עשרים אמה. **שהתחתונה בסכך העליונה היא ניתרת**. דעמאלטס ווען מ'איז מתיר אז איינע פון די צוויי תנאים וויאזוי מ'איז עס מתיר, קוקן אונז נישט אן ווי די אונטערשטע סכך איז די סכך, ווייל די אונטערשטע סכך איז דאך נישט בכלל עקספאזד צו די זון. נישט יענץ מאכט די צל, די אויבערשטע מאכט די צל. סאו, טאר נישט די אויבערשטע זיין העכער ווי צוואנציג אמה.

Speaker 1: ס'דארף זיין, ס'ווערט ווי איין גראבע סכך אדער עפעס אזוי, אבער ס'קען דאך זיין... אבער איך פארשטיי נישט פארוואס, ווייל אונז האבן דאך געלערנט אז אויב סכך גייט אריין אונטער די צוואנציק אמה איז געגוג. דער עיקר איז דאך חללה של סוכה. אזוי האבן דאך געלערנט פריער, שטימט? פארשטייסט מיר א שאלה? וואס גייט דאך אן? וואס הייסט "התחתונה בסכך העליונה היא ניתרת"?

Speaker 2: לאמיר שוין זאגן, אבער ס'איז אויך דא סכך אונטן. מיר האבן דאך שוין געלערנט אז...

Speaker 1: יא, אבער די אונטערשטע סכך איז נישט סכך וואס הייסט סכך, ווייל ס'איז נישט קיין צל. ס'מאכט נישט קיין צל. אלעמאל די אונטערשטע חלק פון די סכך טוט נישט גארנישט.

Speaker 2: אקעי, יענץ איז דאס איין גרויסע באנטש פון סכך. איז די אונטערשטע קען יענץ אן ווי ס'איז בכלל נישט דא, ווייל די אויבערשטע מאכט די צל.

Speaker 1: זאגט ער טאקע אז מ'רעדט אז אויב ס'איז נישט דא געגוג סכך פון אונטן, ס'איז חמתה מרובה מצלתה.

Speaker 2: דער עולם פארשטייט טאקע נישט.

הלכה כג: מטה שבתוך הסוכה — א בעט אין דער סוכה

Speaker 1: יא. די אלע הלכות, אזוי מוז מען זאגן, אזוי האט דער קצות החושן געזאגט עליס, די אלע הלכות זענען א המשך פון די פריערדיגע זאכן וואס מ'לייגט צופיל סכך, רייט? כאילו צוויי שטאק סכך, צו מ'איבערקומען פון בית, נאכדעם גייט מען יעצט לערנען וועגן א מטה תחת הסוכה. יא? יא. גייען מיר לערנען כ"ג. יא.

ווייטער זאגט דער רמב"ם, **מטה שבתוך הסוכה**. א מטה וואס איז אין די סוכה, איז **אם גבוה עשרה טפחים, היושב תחתיה לא יצא ידי חובתו,**

ווייל עשרה טפחים איז א שיעור פון אן אוהל, זיצט ער בתוך האוהל, זיצט ער אזוי ווי... נישט אין די סוכה, סוכה בתוך סוכה.

Speaker 2: אה, ס'האט שוין אפילו אויב די מיטה וועט האבן א כשר'ע, אפילו אויב די העלצער פון העכער די מיטה וועט זיין כשר'ע, וועט עס הייסן אזוי ווי א סוכה בתוך סוכה.

Speaker 1: אויב איז די מטה נישט כשר, לכאורה די מטה איז נישט כשר, ווייל ס'איז דאך א סדר.

Speaker 2: אויב ס'איז נישט קיין צען טפחים, דעמאלטס איז עס נישט קיין פראבלעם, ווייל ס'איז בטל, ס'איז נישט קיין הפסק.

Speaker 1: ריינא, איך רעד דא די גבוה עשרה טפחים, אבער די... אבער די סוכה איז געמאכט פון דברים מקבלים טומאה וכדומה.

Speaker 2: ניין, אבער זיי האבן גערעדט אז סוכה בתוך סוכה.

Speaker 1: דער רמב"ם האט געזאגט אז סוכה בתוך סוכה איז אויך תוך סוכה פסול. די זעלבע פראבלעם.

Speaker 2: איז אויך כשר?

Speaker 1: ניין, ווען ס'איז דא פסול איז סוכה, איז נאך אלץ הייסט עס סוכה תוך סוכה, אזוי ווי עושה תוך סוכה תוך סוכה. די זעלבע איידיע.

Speaker 2: אהא.

סוכה בתוך סוכה – המשך

Speaker 1: ניין, אבער איך רעד דא די גבוה עשרה טפחים, אבער די סוכה איז געמאכט פון דברים מקבלים טומאה וכדומה. וואס העלפט נאך אז סוכה תפחה בתוך סוכה?

דער רמב"ם האט געזאגט אז סוכה בתוך סוכה איז אויך תפח תפח תפח, כולו איז די קורטען וואס ברענגט א טאפ פון א בעט. אמאל מאכט מען עס אזוי ווי די צירוף, ס'איז גראד, ס'איז שפיצעדיג, דעמאלטס האט עס נישט קיין דאך, דעמאלטס איז נישט קיין פראבלעם. אבער טאמער ס'האט א דאך, אפילו א טפח, אזוי ווי מיר האבן געלערנט ביי די סוכה וואס האט נישט קיין גאג, טפח איז א מינימום אוהל, דעמאלטס איז אומגבוה עשרה טפחים, אין ישינין באבא סוכה.

אויך איז דאך די זעלבע זאך, ס'הייסט סוכה בתוך סוכה. **וכן, המעמיד ארבעה עמודים, ופרש סדין עליהן.** איינער שטעלט אויף פיר פוילס, און ער לייגט ארויף פון דעם א סדין. אויך איז די זעלבע, אומגבוה עשרה, א רייזיגע סוכה.

אבער דאס איז ווען ס'איז פיר עמודים, אבער **שני עמודים שפרש עליהם סדין, וכן כולו שאין בגג הטפח, אפילו גבוהין כל שהוא** – אפילו ס'איז הויך, כל שהוא מיינט דא נישט למעלה, סיי ווי למעלה ווי גרויס ס'איז, רייט?

Speaker 2: יא.

Speaker 1: סיי וויפיל, איז ממילא לישן דאך תאום בסוכה, **שאין עקין סוכה בתוך סוכה, מן אשר אין לו הגג** – ס'האט נישט א דאך. א סוכה מיינט עפעס וואס האט א דאך, און ס'ווערט בטל, ס'ווערט נאך געהעריגער זיצן אין סוכה, און דער ווינער זיצט אונטער זיין שטראמל.

הסבר: פארוואס סוכה בתוך סוכה איז פסול

די פראבלעם פון די מיטע סוכה איז נישט ווייל ס'איז צוגעדעקט מיט נאך עפעס, ס'שטערט נישט. א מענטש מעג גיין אהער, אדער ער מעג גיין עפעס א נידריגע מיט, ער מעג גיין צו די דאכענע, און אזוי ווייטער. די פראבלעם איז אז ס'ווערט אן עקסטערע אוהל, דעמאלטס אזוי ווי ביסט אין א סוכה בתוך סוכה. יעצט קען מען עס לערנען דיין סוכה, און אזוי ווייטער.

Speaker 2: יא.

הלכה כה: סוכה שאולה וסוכה גזולה

Speaker 1: זאגט דער רמב"ם, **סוכה שאולה** – א סוכה וואס דו בארגסט יענעמ'ס סוכה – **כשרה**. מ'איז נישט אן מיט די אייגענע סוכה, מ'קען בארגן יענעמ'ס. שטייט אויף לקחתם לכם אדער עפעס. **לכן הגזולה** – איז אויך **כשרה**. דאס איז משה אין כן ביי לולב וועט מען באלד לערנען אז מ'דארף אן אייגענע לולב.

איז דער רמב"ם מסביר, **כיצד, אם תקף על חבירו** – ער האט זיך געשטארקט אויף זיין חבר – **והוציאו מן הכל** – וועט אים ארויסגעדראגן פון די סוכה – **וגזלו וישב בה. יוצא. שאין הקרקע נגזלת.** וואס הייסט דאס? א גזילת קרקע, מ'קען נישט גזל'ן קרקע, האסטו געוואוסט?

Speaker 2: רייט.

דיסקוסיע: וואס הייסט "קרקע אינה נגזלת"

Speaker 1: דאס הייסט, ס'איז דא אויף דעם די הלכה אז מ'דארף צאלן וואס מ'האט צוגענומען, אבער מ'דארף נישט צוריקגעבן די קרקע.

Speaker 2: יא, דאס איז די ווארט?

Speaker 1: ניין, קרקע קען מען נישט גזל'ן. דאס הייסט, ס'איז קיינמאל נישט געווארן דיין רשות. ס'גייט נישט ארויס פון קיינעמ'ס רשות. צאלן, היזק, וואטעווער, דאס איז אן אנדערע נושא. אבער דאס איז ווען ער האט גע'גנב'עט די קרקע.

גזל עצים ועשאן סכך

Speaker 1: **אבער אם גזל עצים ועשאן סכך** – לכאורה וואלט ער יא געהאלטן אז ס'איז דא א נייע חידוש, א נייע הלכה, אז הגם דא האט ער יא קונה געווען, ס'איז יעצט געווארן דיינס, ס'איז אזא מצוה הבאה בעבירה, אבער ס'איז דא א נייע זאך, **יוצא**, פארוואס? **תקנת חכמים הוא שאין לו בעל העצים אלא דמי עצים בלבד.** ס'איז דא אזא הלכה, תקנת מריש הייסט דאס, אז די חכמים האבן געזאגט משום תיקון עולם אז מ'מוז נישט יעצט צוווארפן די הויז, נאר מ'דארף באצאלן די העלצער וואס מ'האט גע'גנב'עט פון אים. ממילא הייסט נישט ווי דו זיצסט אונטער יענעמ'ס סוכה.

זאגט ער, **אפילו גזל נסרים והניחן, ולא חיברן ולא שינה בהן כלום** – אויב האט מען קונה געווען דורך א שינוי איז דאך פשוט אז ס'איז געווארן דיינס, אבער אפילו ס'איז נאך אינגאנצן יענעמ'ס, איז אויך גוט, **יוצא**, ווייל מ'קען יוצא זיין מיט יענעמ'ס סוכה.

Speaker 2: ניין, ווייל... יא, אבער ווייטער גייט מען צוריק צו...

Speaker 1: ס'שטייט נישט אז מ'קען יוצא זיין מיט יענעמ'ס סוכה. יענעמ'ס סוכה איז בשאלה. בגזילה איז דאך אלץ א פראבלעם, אבער דער תירוץ איז... אז אפילו נסרים, דאס הייסט דאס וואס ס'איז דא א תקנה אז מ'דארף נישט צוברעכן דיין הויז הויז אויב ס'איז גע'גנב'עט עצים וואס מ'האט געמאכט אין דיין הויז, דארפסט עס נישט צוברעכן, געסט נאר צוריקגעבן די געלט, איז אפילו אויף אזא אופן. הגם ס'איז גרינג צו צו ווארפן, ער האט נישט געמאכט קיין שינוי, ווייל די ריזען איז נישט ווייל נישט שינוי, די ריזען איז ווייל ס'איז גענוצט צו בויען. אזוי איז די תקנה.

עשה סוכה ברשות הרבים

Speaker 1: פאר די זעלבע סיבה, נאך א סארט גזילה, **עשה סוכה ברשות הרבים** – אזוי ווי רבי'ס פירן זיך, האסטו גע'גנב'עט נישט פון איינעם, נאר האסטו גע'גנב'עט פון די גאנצע רבים – איז אויך דא רשות **כשרה**. פארוואס? ווייטער ווייל **קרקע אינה נגזלת**. אין דין מצוה הבאה בעבירה רעדט מען נישט דא.

דיסקוסיע: מצוה הבאה בעבירה ברשות הרבים

Speaker 2: אפשר איז טאקע נישט קיין וועג? אפשר לכתחילה איז נישט לכתחילה?

Speaker 1: איי, מצוה הבאה בעבירה געווענליך זאגט מען אז מ'איז נישט יוצא די מצוה. אבער אזוי ווי... מ'קען דאך נישט. דאס איז דאך די ווארט. ווייל מ'קען דאך נישט.

Speaker 2: ניין, די עבירה איז נאך אלץ דא. ס'טייטש, דו האסט יא קונה געווען, דו האסט נישט קונה געווען, דו האסט אויפגעוועון אויף רופא.

Speaker 1: ניין, ניין, דו האסט נישט אויפגעוועון אויף גארנישט. ס'דארף זיין עפעס א מעשה ווי געזיידעלט פון וואס מ'זאל רעדן.

Speaker 2: ניין, מ'קען נישט גזל'ען קרקעס.

Speaker 1: ס'איז זיכער אז ס'איז אן עבירה. ס'איז אן עבירה. אנכאפט מען א מענטש און מ'איז ארויסצורומען די סוכה איז אן עבירה. קיינער זאל עס נישט טון.

Speaker 2: ניין, ס'איז נישט קיין עבירה.

Speaker 1: ער זאגט נאר אז ס'איז נישט קיין קנין. האסט נישט קונה געווען אויף רופא. סאו דו האסט גארנישט צוגענומען פון דיין חבר. דו געדענקסט דאך אז דו האסט אים געליטן אין שופר, ס'דארף זיין בתוך כדי קיום המצוה עפעס א גזילה. דא האסטו... ס'איז נישט דא גארנישט... די עבלה האסטו געטון ווען דו האסט אים ארויסגעפושט, נישט ווען דו זיצט אינעווייניג.

Speaker 2: ניין, די לאו... ניין, ס'קען זיין ער באקומען אן עונש. ס'קען זיין ס'איז א לאו פון... איך ווייס נישט וואס... סאו איך טראכט יעצט לויט דעם, די הלכה פון נעכטן וואס מ'האט געלערנט אז א מענטש קען זיין א וואנט. אויב א מענטש איז גונב נעבן, ער גנב'עט א מענטש און ער מאכט אים פאר א וואנט, וועט ער אויך...

Speaker 1: ניין, מ'דארף פארשטיין דאס, אבער איך מיין אז קרקע אין נגזלת מיינט כאילו ס'גייט דאך נישט ארויס פון זיין רשות, ס'איז נישטא קיין הלכות גזילה אויף קרקע. וואס מ'טוט פון יענעם וואס האט זיך באזעצט און יענעם שטיקט אוועק אוודאי?

Speaker 2: דאס איז נישט די נושא.

Speaker 1: יענער קען צוריקקומען און אוועקשיקן, נאך אלץ. שאלת יעצט יוצא די סוכה, ער וועט שיקן די פאליס, מ'וועט אים ארויסשטופן. דאס איז נישט די ספק.

לכתחילה ובדיעבד

Speaker 1: זיי ברענגען דא אז ס'איז נאך אלץ נישט לכתחילה צו בויען די סוכה אין רשות הרבים. ס'שטייט נישט דא אז מ'זאל עס אזוי טון. אויב מ'טוט עס איז מען יוצא. מיט די מפריה הרבים, איך מיין מיט די סוכה איז עס א גוטע סוכה, מיט די מדות טובות אין הלכות דעות איז עס זייער אראפגעקוקט. מ'רעדט דאך דא אלץ מיט דעם סוכה, מ'איז יוצא געווען די כזית אין די סוכה.

פראקטישע דיסקוסיע: רשות הרבים און די מנהג

Speaker 1: די ריאליטי איז אז... דארפסטו פארשטיין, רשות הרבים מיינט דאך אז יעדער האט א רעכט צו גיין דארט. פארוואס זאל איך נישט האבן א רעכט צו מאכן דארט מיין סוכה?

Speaker 2: ווייל יעדער האט א רעכט נאר צו גיין דארט.

Speaker 1: דאס איז טאקע די ענטפער. יעדער האט א רעכט צו נוצן פאר אביסל. קיינער האט נישט די רעכט אז ס'מאכט נאר אים. אבער סוכות פארשטייט יעדער איינער אז מ'מאכט א סוכה נישט רבים. מ'דארף זיין אפילו נישט פרעגן קיין רשות. אזוי זאגט דער הייליגער פסקי תשובות. איך ווייס נישט, ס'איז דא משנה ברורה.

בקיצור, דער מנהג איז אז מ'מאכט סוכות נישט רבים. פארוואס? ווייל א רשות הרבים איז געמאכט לשימוש רבים. איינע פון די שימושים איז א סוכות, נאכטן דארט סוכות. וואס איז די פראבלעם? דו קענסט פארשטיין, ס'איז דא א אידישע שטאט, יעדער איינער לייגט אין די שטיקל... אויב מ'מאכט א סענטער אין א פלאץ וואו ס'שטערט מענטשן פון אריבערפארן, איז דאך עס טאקע אנדערע.

Speaker 2: ניין, אבער ס'וועט זיין קשור מיט דעם סוכה, אבער ס'איז דא די זעלבע זאך, ווייל ס'איז א פערמיט.

Speaker 1: ס'הייסט, און דא למשל אין לעיקוואוד, איך ווייס שוין, ס'איז דא א זאך וואס מאכט א פערמיט. דו ווייסט א פערמיט? איך מעג יעצט בויען נישט צו רעדן. פארוואס? ווייל תקנה סווירא איז אז אזוי פירט מען זיך. און אויב מ'מאכט אן א פערמיט, ס'איז דאך נישט געווען עפעס וואס מאכט סענס. דו דארפסט בויען עפעס, וועט מען דאך לאזן אפשפארן פאר פיר שעה. אויב דו גייסט יעצט אפשפארן פאר א חולה. א גאנצע וואך. אוודאי באקומט ער נישט קיין פערמיט. אקעי. פאר סוכות.

Speaker 2: יא.

Speaker 1: איך מיין צו זאגן אז אויב מען מעג מיט א פערמיט, מעג מען שטעלן אן א פערמיט אויכעט. פערמיט, אויב די פאליס וועט קומען, דארף מען זיך עצה געבן מיט זיי. שוין, זייער גוט. מיר האבן געענדיגט.

דער בני יששכר'ס טעם פאר דעם מנהג

Speaker 1: דער מנהג כל ישראל אין אלע דורות איז געווען צו מאכן סוכות איבעראל, און דער הייליגער בני יששכר זאגט... אבער אפשר דארף מען לאזן די סוכה יעדן איינעם ניצן? ס'איז געמאכט ברשות הרבים, ס'זאל זיין א סוכה של הרבים. בכלל דארף מען לאזן יעדן. ראוויין כל ישראל לישב בסוכה אחת, שטייט אין די גמרא. אבער דאס איז מיט די הכנסת אורחים וואס מ'האט געלערנט נאכדעם יום טוב. שפיזן! אבל הנועל דלת חצירו איז דאך ממש די נועל לסוכתו.

אבער דער בני יששכר זאגט אז פארוואס פירט מען זיך צו מאכן סוכות אין די גאס? ווייל סוכות איז דאך א זכר פאר די סוכות. לערנט דאך סוכות דער רב תורה, משיח וועט קומען. משיח וועט קומען דאך אלעס באלאנגט פאר די אידן. ס'מעג זיין א גוי'אישע שטאט, אונז האלטן אז ס'איז שוין א אידישע שטאט. שוין, אזוי קען עשה ה'.